

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

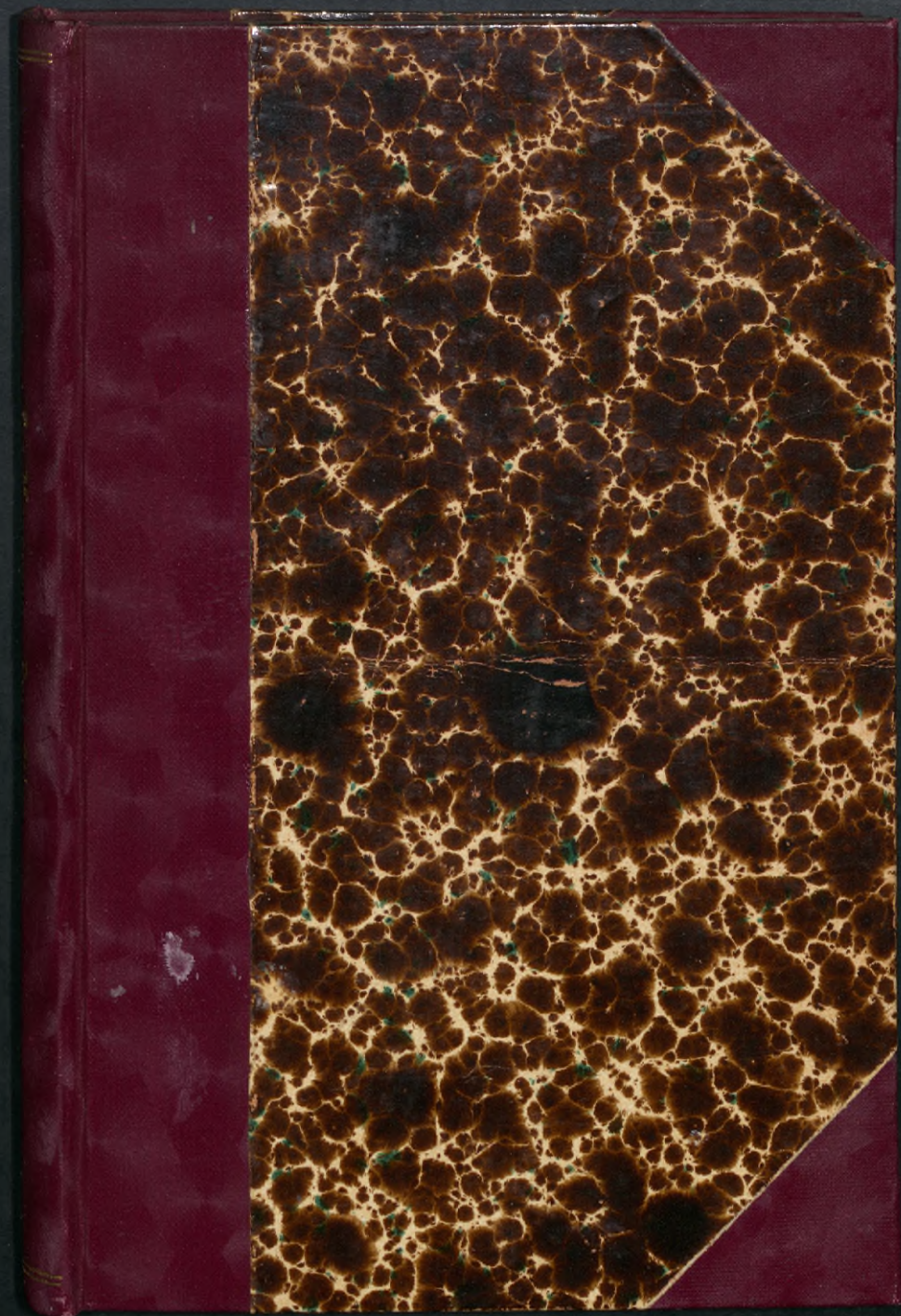
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

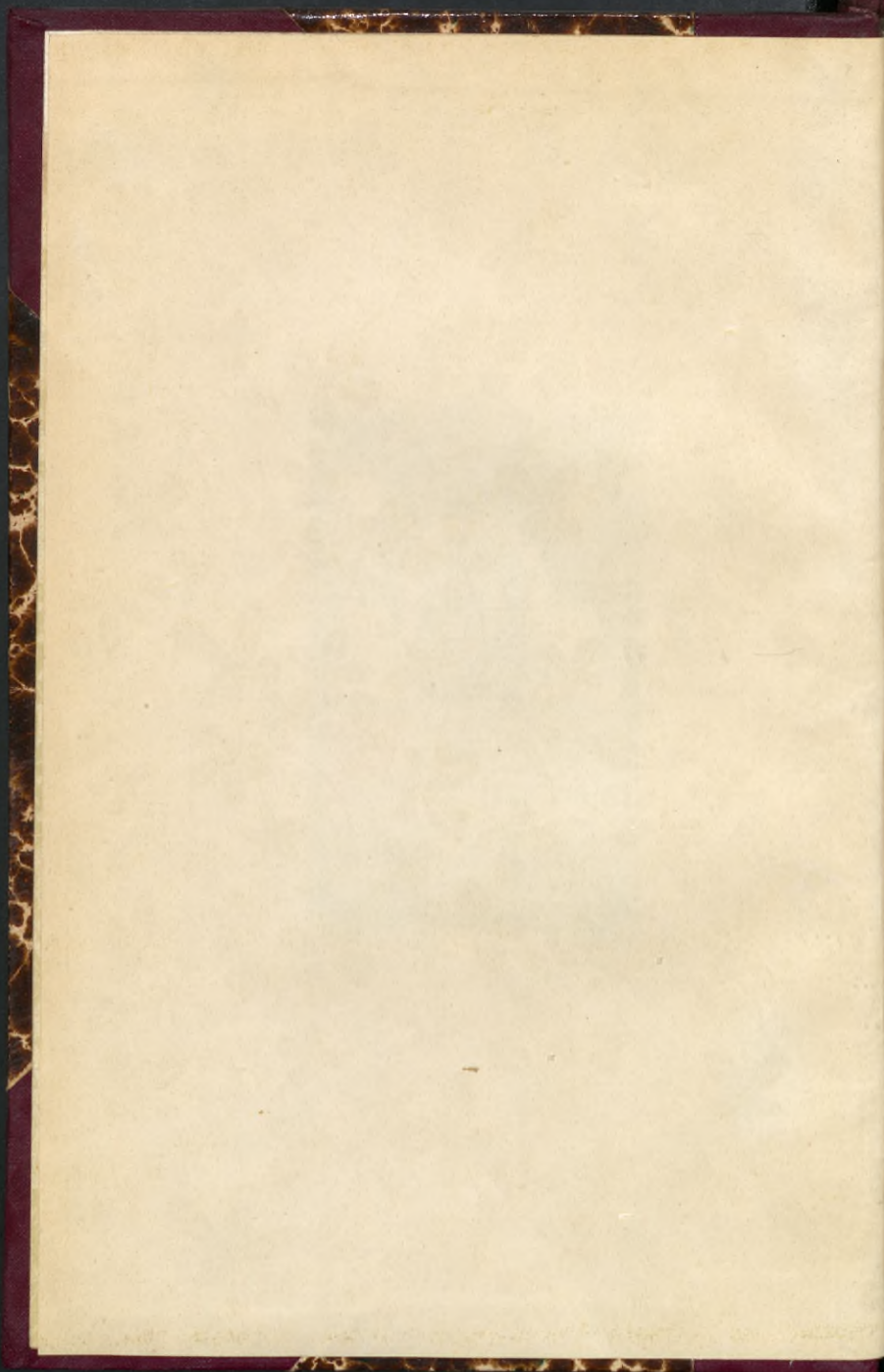
UPPSALA
UNIVERSITET

Litt.
Sv.

PORT-STINA.

PORT-STINA.

BERÄTTELSE

AF

GERDA MEYERSON.

PORT STINA

WRETTEN

GERDA MEYERSON

PORT-STINA.

BERÄTTELSE

AF

GERDA MEYERSON.

STOCKHOLM.

ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

PORT-STINA.

HERZLICHE

GERDA MEYERSON.

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1893.

1.

Klockan var bara half sju på morgonen, när det ringde första gången på porten.

Stina hörde ringningen i sömnen, men kunde inte vakna; det låg som en blytyngd öfver hennes ögonlock, och hon förmådde inte röra en lem. Så ringde det om igen, hårdare.

»Öppna, din lata unge!» skrek mosterns hvassa röst inifrån rummet. »Ligger du och drar dig än?»

Nu var Stina vaken. Med ett skutt kom hon ur sängen, tryckte på knappen, så att porten gick upp och kikade ut genom den lilla glasrutan. Det är naturligtvis renhållningskarlen, som kommer så tidigt på morgonen, tänkte hon och började kläda på sig.

Å, hvad hon var trött! Och hvad hon hade soffit tungt! Men så hade hon också inte kommit i säng förr än efter tu sista natten; hon måste ju vara uppe och släcka gasen i trapporna, sedan

grosshandlar Björks gäster gått. Det hade varit bal hos Björks i går, en stor tillställning för mer än hundra personer, och Elin Björk hade talat om, att det skulle bli något alldeles rysligt storartadt.

Stina hade sett gästerna komma, en massa herrar och vackra, eleganta damer. Några hade haft bara små hvita pälskragar öfver sig, så att man kunnat se deras luftiga ljusa dräkter. Somliga hade sprungit upp för trapporna i sidenskor med sulor så tunna, så tunna! Ja, Askungens skor kunde inte ha varit vackrare, tyckte Stina.

Hon såg på sina egna tjocka, uttrampade kängor, julklappen från far. För honom, den tarflige lappsomakaren därute på landet, voro *de* riktiga mästerverk, han skulle då aldrig kunnat göra balskor. Och hon skrattade för sig själf, när hon tänkte sig hans grofva, klumpiga fingrar sysslade med hvitt siden.

Ute i portgången och i trapporna lågo röda mattor, och i farstufönstret stodo höga växter. Öfver gaskuporna hängde röda skärmar. O, hvad det hade varit för ett grannt rödt sken, när gasen brann i natt! Nu var det en så besynnerligt tung luft, och så smutsigt och dammigt det såg ut sedan, fastän det just inte var så ljust nu i den tidiga februarimorgonen. I dag skulle det nog bli dubbelt arbete att städa.

Hon öppnade porten och började rulla ihop mattorna; det var svårt att reda sig ensam med dem, men moster kunde ju ändå inte hjälpa till, om man också väntade till sedan. Hon hade ju sådan värk i benen, stackare, att hon ej kunnat

röra sig på hela veckan. »Blir hon inte bättre, så talar jag med professor Dahl,» föresatte Stina sig. »Han gaf mig så bra medicin, när jag hostade, och är så snäll. Ja, det gör jag, om hon vill eller ej.»

Hon låg där och stretade med mattorna, när hon hörde någon komma långsamt gående uppifrån. — Var det Otto Björk? Han brukade ju alltid hvissla, när han gick till skolan om morgnarna, och rusa med fart utför trapporna. Jo, det var han i alla fall. Så sömnig han såg ut!

Han gick steg för steg och knäppte öfverrocken under vägen. »God morgon!» sade han vresigt, i det han drog på sig handsken, och i det samma tappade han en af sina böcker.

»Tusan!» stampade han till. Och så kom han att lägga märke till Stinas min, då hon räckte honom boken. »Hvad står du och flinar åt?» utbrast han.

Nu kunde Stina inte hålla sig längre. Hennes svarta ögon hade hela tiden glänst af tillbakahållen munterhet. »Herr Otto ser så löjligt sömnig ut, så!» Och hon skrattade högt.

»Nå, när man inte kommer i säng förrän klockan tre och måste gå upp klockan sex för att läsa,» snäste han. »Förbaskadt dum tillställning, den där balen!»

Stina stirrade på honom. »Å, det var väl så roligt! Var det inte?»

»Roligt!» den unge herrn log ett försmädligt leende. »Fånigt var det, så mycket du vet,» ropade han och smällde igen porten efter sig.

Stina sopade och dammade i porten, men hennes tankar följde alls inte med hennes arbete. Hon tänkte på hur snäsig och tråkig Otto var nu mot förr i tiden, då de lekt tillsammans än på gården och än uppe hos Björks. Hon blef så ofta efterskickad för att hålla Elin sällskap, när de voro små. Otto brukade då ibland läsa sagor för dem, och ibland nedlät han sig att leka »mamma och barn» med flickorna.

Och alltid var det han, som frågade moster om Stina finge komma ut på gården eller följa med till Humlegården. Visst brukade han slåss ibland också, och det var han, som hittat på att kalla henne Port-Stina, som hon ännu fick heta af alla i huset, men han var ändå så snäll och rar på den tiden. Nu var han »herr» Otto, som skulle bli student i vår och som tittade bort för att slippa hälsa på henne, när han gick med sina kamrater på gatan. Någon gång, förstås, fick han ett anfall af den gamla vänligheten och kunde stanna i porten och prata litet med henne, men kom någon, rusade han genast sin väg.

Men han var ju bara en pojke, det sade Elin senast i går. »Inte kan en sjutton års pojke som Otto ha roligt på bal,» hade Elin sagt. »Jag får nog roligt, ty en flicka på femton är äldre än en pojke på sjutton.» Det var lustigt, tyckte Stina. SjälF var hon lika gammal som Elin, men hon hade redan läst sig fram för prästen, och det skulle Elin inte göra förr än nästa år. Hon och Tyra Dahl skulle gå och läsa tillsammans. Sedan skulle de väl bli riktiga fröknar, som inte ville se

åt Port-Stina längre. Port-Stina! Den, som ändå sluppe att vara Port-Stina mer, utan finge lära sig något ordentligt. Hvad som helst vore bättre än att gå här och vara mosters piga.

Moster hade tagit henne till sig, när hon var liten, när mor dog och far haft svårt att reda sig med alla barnen. Stina mindes hur rädd hon varit, när hon först kommit till staden, rädd för det mörka portvaktsrummet, rädd för folket på gatan, rädd för allting. Men då hade moster varit snäll mot henne. Och hos Björks hade hon fått vara mycket; de voro snälla emot henne, emedan hennes mor varit kokerska hos dem en gång i världen. Och Stina hade fått lära sig läsa tillsammans med Elin och Tyra Dahl. Sedan hade hon gått i folkskolan och de hos Lundells, det var en fin skola det, och de gingo kvar där än. De skulle lära sig så mycket, så.

Men Port-Stina, hon fick lof att lära sig göra nytta, inte behöfde hon läsa så mycket, tyckte moster. Hon fick snart sluta i skolan och hjälpa till hemma, moster hade redan då börjat lida af den myckna värken och var inte så duktig längre. Stina måste öfvertaga den ena sysslan efter den andra. Nu skötte hon alltsammans, köpte och kokade maten, tvättade, skurade trappor och allt samt städade på kontoren. Moster orkade inte göra stort mer än sitta på en stol och öppna porten. Och gräla förstås, *det* orkade hon alltid. Aldrig kunde man göra henne till lags, hur man än bar sig åt. Sprang man ett ärende, så var man alltid för länge borta, om man också gnodde

för brinnande lifvet; sjöng man och var glad, så hette det, att man förde väsen. Men teg man, för det man ingenting hade att säga, så gick man och surmulade. Det var inte godt att veta hur man skulle vara.

Stina stod utanför trottoaren och gned mäsingsbeslagen på den snidade ekporten, när klockan slog åtta i kyrktornet. Det började bli lifligt på gatan. Den första spårvagnen körde förbi, och en mjölkkärra stannade utanför. I bagarboden bredvid var det redan liflig handel, och den ena jungfrun efter den andra kom med sin korg för att köpa bröd.

Rosa, den nya flickan på kaféet midt emot, stod och tvättade fönster. Hvad hon bar sig dumt åt, och så ful hon var med sitt röda hår, innan hon hunnit få luggen bränd på sig. Nu nickade hon och ropade på Stina. Ja, hon var alltid så vänlig och inställsam för att få veta allt möjligt om hyresgästerna i huset.

Hon var ryslig till att fråga och vara nyfiken! Men nu skulle hon då slippa att fråga något, Stina bara nickade igen helt kallt och skyndade sig in för att sätta på kaffe och hjälpa moster ur sängen.

* * *

Elin Björk behöfde inte gå i skolan, förr än efter frukostloftet, så att hon unnade sig ligga till klockan tio. Vaken hade hon varit sedan före

nio, men det roade henne att ligga och halfdåsa och tänka igenom hur alltsammans varit i går.

Inemot elfva var hon färdigklädd och kom ut i köket, där fru Björk och kokerskan höllo på att se öfver kvarlevorna från supén.

Elin var hungrig som en varg, sade hon, och ville ha något riktigt godt, alla andra hade ju redan ätit. Och hon gick omkring och tittade på faten.

»Lax, det smakade jag inte på i går. Och fågelpastej, det kan jag gärna få nu, mamma! Och sparris, att det finns sådan kvar också!» Hon tog en lång sparris och började suga på den. »Jag såg inte alls hvad det var för mat och hann inte äta någonting, så att jag vill ha något godt nu i stället.»

»Inte kan du äta fågelpastej så här dags på dagen,» sade fru Björk, som hade fått morgonmössan på sned, där hon stod och tittade i en vinbutelj, som vaktmästarne slagit upp, utan att den blifvit begagnad. »Gå in, så får du din frukost i salen; tebröden, som stå därinne på skänken, kan du få äta upp.»

»God morgon, Stina,» hälsade hon i detsamma, då denna just visade sig i dörren och lämnade in de röda skärmarna som suttit öfver gaskuporna i farstun. »Lägg dem i serveringsrummet och vänta därinne, är du snäll, jag vill du skall gå ett par ärenden åt mig,» och hon försvann med vinbuteljerna genom handkammardörren.

»Å Stina, kom hit du!» ropade Elin från salen, där hon slagit sig ner vid det enda hörn

af matbordet, som var fritt från brickor med diskade glas. »Jag måste ha mig litet frukost, men allt är så upp- och nedvändt här. Och så minns jag inte hvar jag lade min franska grammatik, jag hade den nyss. Se efter om den kommit bland nothäftena där, Stina! Du kan inte tro hvad jag hade roligt!»

»Fick Elin dansa mycket?» Stina började leta bland en massa noter, som lågo kastade huller om buller på en stol.

»Hvarenda dans, du! Jag hade inte danser åt alla som bjödo upp mig, alla ville naturligtvis dansa med värdinnan, ser du. Det var så många, som sade, att de inte kunde tänka sig, att jag inte gått och läst än. Jag såg ut som en fullvuxen dam, sade de.»

Och Elin lutade sig med en välbehaglig min mot stolsryggen, under det hon mumsade på en stor smörgås med ost.

»Dansade inte herr Otto?» Stina böjde sig mycket ifrigt öfver noterna.

»Otto! Hvem tror du skulle vilja dansa med honom, när det fanns så många stiliga kavaljerer? Han bara stod och hängde i en vrå och blef eldröd, när någon talade med honom. Han är ju så löjligt blyg, som du vet.»

Stina hade funnit grammatiken och samlade ihop noterna. Elin åt och bläddrade i läxan, allt under det hon pratade.

»Vet du, Stina, kandidat Bergström, som bor här i huset, är riktigt treflig. Honom pratade jag mycket med. Han känner flera af lärarne i vår

skola och frågade om också jag svärmar för doktor Bratt, ty det lära så många flickor göra, sa' han.»

»Hvad svarade Elin då?»

»Ja, jag tyckte det var litet oförskämdt att fråga så där, och så var jag rädd, att han skulle säga något till Bratt om mig, så jag ljög och sa' nej. Men röd blef jag, det kände jag.»

Nu kom fru Björk in. »Är Port-Stina kvar? Här har du litet konfekt att mumsa på. Och så var det ärendena . . .»

»Jag tror inte jag kan gå, fru Björk. Moster är så dålig, jag kunde inte få henne ur sängen i dag. Och jag tänkte tala vid professorn, fast hon inte vill det.»

Fru Björk hörde på med en tankspridd min, hon var upptagen af att se hur husjungfrun började ställa in glasen i ett skåp.

»Nej, rödvinsglasen på öfversta hyllan, Anna, och sherryglasen på den tredje! — Är din moster sjuk, eller hvad säger du, Stina? Ja, i dag har jag inte tid — Elin, du skall väl i skolan nu — men i morgon skall jag titta till henne. Akta sig nu, Anna! — Tala med professorn, ja, gör det, kära barn. Adjö,» — hon gick åter mot köksdörren, men hejdade sig vid en skräll från glas-skåpet och var som en blyxt öfver husjungfrun.

»Var det inte det jag visste! Jag väntade bara på att Anna skulle slå sönder något. Gå och städa i stället, så sätter jag väl in glasen själf, annars får jag nog hälften fördärfvade.»

»Adjö, mamma lilla!» Elin lät Stina hjälpa sig med kappan i tamburen. »Isch, hvad det är för ett bråk efter ett kalas, du!» sade hon, då de tillsammans gingo utför trappan. »Och mamma är så ordentlig, att man kan må illa af det. När jag blir fru, skall jag då inte bli hälften så omständlig.»

Stina stod och såg efter Elin, när denna försvann genom den öppna porten. Hon såg verkligen riktigt fullvuxen och frökenaktig ut i den långa nya vinterkappan, sedan hon fått sin ljusa fläta uppknuten med ett band i nacken. Lång och ståtlig var hon också. Stina var nästan ett helt hufvud mindre. Och hon suckade. »Moster har rätt,» tänkte hon, »jag får allt svårt att få mig en plats, ty jag ser så barnslig och klen ut. Den som bara kunde växa!» Och hon sträckte på sig allt hvad hon förmådde.

* * *

Professor Dahl var inne hos fru Olson. Stina hade stannat i köket, hon var litet ängslig öfver att på eget bevåg ha besvärat professorn. Men nu ropade han på henne; han stod lutad öfver den sjuka med en allvarsam min i sitt vänliga ansikte. »Ingenting att leka med, det här, min goda fru Olson,» sade han. »Flickan gjorde alldeles rätt i att säga mig till. Nu får ni försöka att ligga så stilla som möjligt. Och så skall ni ha

något att ta in. Papper och penna, min flicka lilla,» och han klappade Stina på axeln.

»Hm, är det din stil det här?» Stina hade lagt en skrifbok under papperet, som han skulle skriva receptet på. »Inte illa, tvärtom! Och engelska! Hvem lär dig det, om man får fråga?»

Stina var röd upp till hårfästet. Det var hennes hemlighet, som moster inte hade reda på.

»Fröken Bergström, som bor här tre trappor upp, läser litet engelska med mig om kvällarna.»

»Jaså, jaha,» — professorn höll på med receptet. »Hvad skall du göra med din engelska, då?»

Stina teg, men fru Olson utbrast: »Ja, kära professorn, den flickan gör mig då aldrig annat än bekymmer! Hon hänger efter fröken Björk och fröken Tyra, så att jag riktigt skäms. Hon förstår inte, att det inte passar henne att truga sitt sällskap på fina fröknar. Herrskapen äro ju alla så snälla och vänliga, förstås, men jag har sagt Stina väl hundra gånger, att man skall veta sin plats här i lifvet. Förra veckan kom jag öfver henne, när hon höll på att sy stora namn på näsdukarna. Och nu får jag höra det här om engelskan! Men kommer jag bara upp, så . . .»

»Se så, se så! Det här var då rakt ingenting att bli häftig för,» tystade professorn henne.

»Lär dig allt hvad du kan få, Stina,» hviskade han, »kunskafer är bra att ha!»

»Hvad han är rar den professor Dahl!» fru Olson låg en lång stund sedan han gått och bara talade om honom. »Lika vänlig och noga med mig som med en fin fru. Bra synd att han skulle mista sin vackra, snälla fru! Det är väl en fem år nu sedan hon dog. Herre Gud, hvad tiden går! Är fröken Tyra äldre än du, Stina?»

»Ja, hon blir sexton år i sommar, och jag i oktober.»

»Ja, du är ju gamla människan redan! När jag var sexton år, var jag redan ute och tjänade, på en ganska svår plats till på köpet, hade två små barn att se efter och många rum att städa. Men nu för tiden vilja flickorna inte tjäna, gud bevars! Det är inte fint nog. Nu skola de bli bodfröknar och symamseller och kassörskor, allt utom bederliga jungfrur. Som om det inte vore tusen gånger bättre att tjäna i en hygglig familj än att stå i en kall bod eller sitta från morgon till kväll på en otreflig atelier och sy med en mängd slampor till kamrater.»

Det var fru Olsons vanliga harang, det där. Stina väntade bara på att få höra, att hon hade det alldeles för bra och att hon inte förstod att uppskatta den välgärning mostern bevisat henne, då hon tagit henne till sig. Ty hade hon varit kvar hos sin far, så hade hon väl nu som bäst varit ladugårds- eller trädgårdspiga någonstades ute på landet.

Men mostern orkade inte tala så mycket nu, och Stina fick laga till middagen i fred, innan hon sprang till apoteket för att sedan vara hemma och innan kvällen skura alla trapporna i hela huset.

Stina kände alla i huset, och alla kände Stina.

Hon var så bra att skicka efter, när man ville ha ett ärende uträttadt, eller få litet hjälp med diskning eller skurning och dylikt. Glad och villig var hon ju alltid och så förnöjd, när hon kunde förtjäna sig en slant.

Nu hade hon de sista dagarna så mycket hon möjligtvis kunnat, varit hos Goldmans tre trappor upp och hjälpt till. Fru Olson var så pass mycket bättre, att hon själf orkade sköta sysslorna inomhus samt öppna porten. Inte kunde hon då neka Goldmans att få låna Stina, hon behöfdes minsann nu, när husjungfrun gått ifrån dem igen.

Men hos Goldmans var det en sådan röra att Stina blef riktigt yr i hufvudet. Frun sprang omkring i nattrock och morgonmössa hela förmiddagarna, hon visste aldrig hvar någonting fanns, och jungfrurna hade inte stort bättre reda på sig. Där var småbarn, som skreko, pojkar, som slogos med hvarandra, en sömmerska, som sydde linnesöm, och en halfstor flicka, som öfvade sig på

pianot hela förmiddagen. Än ringde det på telefonen, och än kom det visiter, som frun inte kunde ta emot. Än var det barnjungfrun, som sprang våningen rundt efter frun för att fråga något, och än var det kokerskan, som ej fått fram det eller det, som behöfdes till middagen.

Stina hade ingenting särskildt att göra, hon fick hjälpa till med litet af hvarje, se efter barnen, duka af bordet, damma, diska och gå ärenden.

Men hade Stina förut haft afsmak för att komma ut och tjäna, så fick hon det ännu mera nu. Nog ville hon gärna ha en plats, men inte som jungfru, då stannade hon lika gärna kvar hos sin moster.

Nu hade hon emellertid fått en idé. Hvar dag den sista veckan hade hon varit med middagsmat till fröken Goldman i boden, och det hade hon alls inte tyckt illa om. Hon hade länge på afstånd beundrat Anna Goldman, som, fastän hon fått en så fin uppfostran, varit utomlands och allt, ändå ville stå i en simpel lärftskramhandel. Vid jul hade Anna börjat hjälpa till där, och nu, när hennes far var bortrest, hann hon inte komma hem till middagen en gång.

Stina brukade sitta i boden och passa på om någon kom, medan fröken åt inne på kontoret, och ibland fick hon i uppdrag att sortera garner eller lägga in varor, under det hon väntade. Detta fann hon alltid mycket nöjsamt, och kom någon kund in, såg hon med intresse på hur fröken Goldman expedierade. Om hon skulle kunna få plats i någon bod! Hon tänkte tala med fröken

Goldman därom, men hur det var, så kom hon sig aldrig för med det.

En dag, då fröken Goldman flera gånger fått gå ifrån sin middag för kundernas skull och Stina hade ovanligt mycket att lägga in och ordna, började hon: »Det är visst roligt att stå och sälja!»

Fröken Goldman log. Hon hade ett mycket vanligt, långt ifrån vackert ansikte, och hon såg gammal ut för sina nitton år. När hon skrattade var det med en anstrykning af vemod, och hennes bruna ögon glänste, som om de fyllts med tårar midt under leendet.

»Tror du det är roligt?» sade hon.

Stina såg upp helt öfverraskad. »Är det inte det då?»

En liten skakning på hufvudet var det enda svar fröken Goldman gaf. — Nå, Stina,» frågade hon strax därefter, »jag hörde härom dagen, att du skall lämna din moster snart. Hvad skall du då göra?»

Stina höll på att packa in de tömda tallrikarna i korgen.

»Den som det visste,» sade hon häftigt. »Far skref, att jag inte skulle ligga moster till last längre, precis som om jag inte gjorde nytta för mig. Men moster vill inte släppa mig ifrån sig, om jag inte ger mig ut och tjänar. Och det tänker jag inte göra, jag *vill* inte bli piga.»

Fröken Goldman såg en smula förvånad ut. »Allt arbete, som är ärligt, är bra,» sade hon sakta.

Stina hade blifvit blossande röd. »Jag skall säga fröken hvarför,» och hon kom närmare. »Jo, jag tycker att det skulle vara så tråkigt att komma alldeles bort från Björks och Tyra Dahl, jag håller så mycket af dem alla. Om jag ger mig till jungfru, blir jag naturligtvis för simpel att träffa dem. När de nu snart bli fullvuxna fröknar, komma de kanske ändå inte att bry sig om mig. Men blir jag sömmerska eller kommer i en bod eller något sådant, kan jag ju ändå bo kvar hos moster, och då får jag väl se dem och träffa dem ibland, Elin och herr Otto och alla de andra. Och fröken själf med,» lade hon till. »För jag tycker så mycket om fröken också,» kom det saktare.

»Är det något särskildt du har lust för då?»

»Inte precis, men . . .»

En kund kom och afbröt samtalet, Stina fick gå hem igen utan att ha kommit fram med den fråga, som brände henne på läpparna. Skulle hon inte kunna få komma i Goldmans bod, månn' tro? Hon skulle nog tycka mer om att sälja än fröken Anna, och denna behöfde nog hjälp. Bara man torde fråga ändå!

* * *

Fru Olson hade ställt till stor rengöring till påsk. Stina stod i farstun fyra trappor upp och tvättade fönster. Där nere på gården lekte två af Goldmans barn, de kunde inte låta vattenledningen vara i fred, oupphörligt voro de där och

vredo på kranen, fastän de vätte ner både kläder och skodon. Det brukade hon själf och Björks barn också göra, när de voro små, och Otto hade haft ett särskildt nöje af att spruta vatten på Stina. Han visste inte han, hur ofta hon fått stryk för att han förstört hennes kläder. Se där kom moster ut på gården och skulle ha skurvatten till sitt kök. Ja, hon hade blifvit så duktig, att hon till och med kunde skura själf nu. Hon ville väl visa, att Stina snart vore öfverflödig. »När du tar dig tjänst, behöfver jag bara en hjälpgumma en gång i veckan,» hade hon sagt i morse.

Men Stina ville inte ta sig tjänst. Fast det inte blifvit något af med att komma till Goldmans, så kunde hon väl få något annat. Rosa på kaféet hade sagt, att hon hade reda på en sådan bra plats hos en hårfrisörska, där hon själf förut varit. Det var ett så lätt och trefligt yrke att frisera, hade hon sagt. Och så mycket fint folk som man kom i beröring med på en sådan plats! Fast man fick, förstås, ingenting betaldt på ett halft år. Men hvar fick man väl det?

Nu var hon färdig med fönstren och skulle skura ledstängerna längs trapporna, där det fanns så många mässingskulor att hålla blanka. Hon tog sin balja och sina trasor och gick för att hämta skurpulver. I andra trappan mötte hon kandidat Bergström.

Han hejdade henne med ett vänligt: »hur står det till?»

»Tackar bra!» svarade Stina med en nigning, så att vattnet skvalpade i baljan och de måste

skratta båda två. Han klappade henne på axeln. »Skall du gå till fröken Goldman i dag?» frågade han.

Stina hade träffat kandidaten två gånger i Goldmans bod, då hon varit där med frökens middag. Han hade inte köpt någonting, utan bara pratat med fröken Anna. Och mot Stina hade han varit så vänlig, hon hade just undrat om han skulle gå dit i dag också.

»I dag har jag inte tid, vi ha rengöring till påsk,» sade hon.

»Jaså,» han såg vänligt på henne. »Men ett ögonblick kan du nog springa ifrån? Med ett bref, ser du!»

Stina rodnade. Hon hade i sitt hufvud gjort upp en hel roman om kandidaten och fröken Goldman. Tänk om de voro förlofvade! Nog ville hon gärna gå med brevet, men . . .

»Om jag skulle försöka,» började hon. Men så hörde hon fru Olson med sin allra gällaste röst ropa: »Stina, Stina!»

»Trösta mig, om moster vet att jag står här och pratar!» utbrast hon. »Jo, nu har hon sett det från gården, farstufönstret står ju öppet! Jag kan nog inte komma ifrån en minut i dag,» och hon skyndade ner för trapporna.

Inkommen i portvaktrummet möttes hon af en skur af förebråelser från den vredgade fru Olson.

»Stå och slamra med herrar i trapporna! Jo, hon var just en fin en, hon! Hvad hade hon för tissel-tassel för sig med den där herr Bergström? Det var verkligen hög tid på att hon kom bort till

någon, som orkade riktigt hålla tummen på ögat på henne. En sådan slampa, som hon var!»

Fru Olson var högröd af raseri. Stina måste ovillkorligen dra på munnen. Hon kunde inte hjälpa det, moster såg så komisk ut, där hon stod med damborsten i ena handen och skurtrasan i den andra.

»Han bara bad mig gå ett ärende,» sökte hon försvara sig.

»Ljuger du nu också!» fru Olson skrek, så att det hördes lång väg. »Såg jag inte med egna ögon hur han klappade dig och du bara neg och gjorde dig till och såg söt ut! Men jag skall lära dig att kråma dig för herrar, jag!» Och hon började bearbeta Stina med skaftet på damborsten.

»Moster! Är du då alldeles från dina sinnen?» Hon sökte förgäfvets värja sig för slagen, som allt tätare haglade öfver hennes hufvud, armar och rygg. »Moster, låt bli, säger jag!»

Men fru Olson bara fortsatte att slå. Stina hade under sina bemödanden att komma undan, blifvit trängd tätt intill väggen, så att hon omöjligt kunde försvara sig, och jämte slagen fick hon mottaga den ena skuren förebråelser efter den andra.

* * *

*

Hvad det sjöd och kokade inom Stina, när hon sedan på aftonen satt ensam i det lilla portvaktsummet. Hennes första ingifvelse efter upp-

trädet med mostern hade varit att springa sin väg. Men det hade hon naturligtvis icke kommit sig för med, hon hade till och med skött sina sysslor hela dagen, fast under en trumpen, förolämpad tystnad. Middagen hade hon knappast smakat, hon hade inte velat äta dens mat, som behandlat henne så illa. Men nu hade hon tagit sig en smörgås i alla fall, ty hungrig var ej så trefligt att vara. Fru Olson hade gått ett ärende till Björks kokerska. »Ärende, jo pytt! Det var väl för att få prata, som hon gått dit, och för att få beklaga sig öfver mig,» tänkte Stina. Nu finge de väl höra däruppe, hur förfärlig hon var. För att hon talat ett par ord med kandidat Bergström, skulle det väl bli en hel historia. Och så moster slagit henne sedan! Hon var så öm i armarna, att hon knappt orkade röra strumpstickorna.

Men hvad behöfde hon också sitta här och sticka! Hon tog en schal om sig och gick och ställde sig utanför porten.

Det var lif och rörelse på gatan. Gaslyktan strax bredvid kastade ett skarpt sken öfver alla förbigående. Det var många, som gingo och buro kikare, och där kom spårvagnen alldeles full, det var teaterdags nu. Ja, de skulle få roligt alla de där!

Stina såg längtansfullt efter dem. O, den som kunde få gå på teatern! *En* gång hade hon varit där med Björks jungfrur, men det var så länge sedan nu. Moster tålde ju inte teatern, hon sade, att det var bara synd och flärd man finge se där. Moster, ja! För hon begrep inte att man kunde

ledsna på att släpa och träla från morgon till kväll, att man kunde vilja ha något annat nöje ibland än att gå i kyrkan. Rosa på kaféet, hon gick ofta på teatern och aldrig i kyrkan. För hon gjorde allt hvad hon hade lust till, hon.

Stina stod där och kastade spejande blickar öfver gatan på de immiga fönstren till kaféet; hon ville bra gärna veta hvad Rosa gjorde nu. Så drog hon schalen öfver hufvudet, tittade åt höger och vänster och stod i ett nu på andra trottoaren. Försiktigt gned hon bort litet imma från rutan och såg in på kaféet, som var fylld af tjock tobaksrök. Flera herrar sutto vid borden. Rosa kom just med en bricka, hon hade ett ljusblått sidenlif på sig — Gud vet hvar hon fick alla sina kläder ifrån — och hade luggen bränd. Herrarna pratade med henne, nu fick hon drickspengar af en, som skulle gå. Och nu tog han henne under hakan.

Stina tryckte ansiktet tätt intill rutan för att se bättre. Men i detsamma blef herrn varse henne, nickade vänligt och kysste på fingret åt henne.

Det klack till i Stina. Som en blixst var hon borta i sin port igen, alldeles röd om kinderna. »Usch, på en servering ville hon då aldrig vara!»

Tankarna blefvo helt upproriska inom henne, där hon nu åter tog fatt på sin stickning. Hon kände sig ensam och öfvergifven som aldrig förr, hon längtade mer än någonsin ut i världen, men på samma gång var hon rädd för allt det nya och underliga, som skulle möta henne. »Världen var

full af frestelser, som man skulle akta sig för,» brukade prästen säga; »världen var ond, människorna voro onda, och lifvet skulle vara en enda lång strid mot synden».

Men Stina hade aldrig riktigt kunnat fatta det där. De rike, som hade allt upptänkligt godt, inte behöfde deras lif vara en strid mot synden, inte kunde de ha några frestelser, de voro väl alltid glada, nöjda och lyckliga? Hvad hon afundades dem! Hvarför skulle just hon vara fattig? Hvarför kunde hon inte ha det som Elin Björk och Tyra Dahl? De behöfde inte tänka på att ta sig plats, de; de hade föräldrar och syskon, som höllo af dem. Men hon hade ingen i vida världen, som höll af henne!

Stickstrumpan föll till golvet, och med hufvudet mot bordet gaf sig Stina till att gråta så försvifadt, att hon inte märkte den hvissling utanför i porten, som hon eljes aldrig hörde utan att titta ut genom rutan.

Och det var inte godt att veta hvad det var, som kom Otto Björk att just *den* gången titta in genom rutan, när han inte som annars såg Stinas ansikte innanför glaset. Men hvad han såg därinne kom honom att helt tvärt afbryta sin hvissling och med ett »f-n anamma!» långsamt och funderamt vandra uppför trapporna.

3.

Tyra Dahl tillbragte påsken hos släktingar på landet, och Elin kände sig helt öfvergifven. Det var då inte alls något nöje att ha skollof, när man inte hade någon att sällskapa med. Helgdagarna voro så långa, så odrägligt långa, att de tycktes aldrig vilja taga slut. Och dåligt väder var det, så att man inte kunde promenera. Sista dagen af loftet regnade det alldeles förskräckligt. Tyra skulle komma, men Elin fick ej möta henne vid stationen, hvilket hon gladt sig åt. Hon var vid dåligt lynne, och visste inte hvad hon skulle ta sig till, och mamma hade gått och profvat en klädning.

Men Otto var hemma. Han tålde inte att någon kom in i hans rum, när dörren var stängd, men Elin hade någonting att tala om för honom, kom hon just ihåg, och klef raskt på.

Hon fann Otto makligt liggande på sin soffa, rökande på en cigarrett och läsande i en bok, som hon märkte att han sökte gömma undan. Hon blef genast nyfiken.

»Hvad är det du läser?» frågade hon naturligtvis.

»Ingenting för småbarn.»

»Du kan väl säga hvad det är!»

»Nej!» Otto drog ett långt drag ur cigaretten, så att Elin fick röken i halsen och började hosta.

»Då tänker jag inte heller tala om för dig något, som *jag* vet,» sade hon med en knyck på nacken.

Otto puffade lugnt på. »Å, det är väl ingenting, som jag frågar efter att veta.»

»Jo, det är just det, det är,» gäckades Elin. »Hvad läser du?»

Otto steg upp, hans nyfikenhet var väckt, men han försökte se alldeles likgiltig ut. »Det är bara en bok af Zola,» sade han efter en paus. »Men understå dig att tala om det för mamma eller pappa!» tillade han i hotande ton.

»Är den då så . . .» Elin letade efter ord, »otäckt rolig?» frågade hon intresserad.

Otto såg på henne med en viss öfverlägsenhet. »Den är inte otäckt rolig, den är roligt otäckt,» han skrattade åt sina egna ord. »Den är så, att det vänder sig i en ibland.»

»Fy då!»

»Emellanåt önskar jag att jag aldrig börjat den, men nu måste jag ha slut på den. Nästan alla kamraterna ha läst den. Men hvad var det du skulle tala om?» Han fick plötsligt en annan ton.

»Å,» sade Elin vårdslöst, »det var bara något om Port-Stina.»

»Nå!»

»Bryr du dig om det?» retades hon.

Nu blef Otto het. »Jag bryr mig katten om henne,» for han ut, »men det är nedrigt af dig att prata smörja och narra ur mig hvad jag läser!» Och så kastade han sig på soffan igen, vände sig mot väggen och öppnade boken.

Elin blef flat, när han inte frågade mera. »Stina har fått plats hos en hårfrisörska,» berättade hon helt spakt.

»Jaså!»

»Och den platsen har hon skaffat sig själf, utan att fru Olson visste om det.»

Otto svarade icke.

»Du var ju så intresserad af att Stina skulle få en plats!»

»Var jag?»

»Du har ju bedt mamma att hjälpa henne.»

Otto blef alldeles röd, där han låg, men låtsades inte höra.

»Det har mamma talat om,» fortfor Elin i retsam ton. »Och hon sa' att det var så snällt af dig att tänka på Stina. Det skulle inte hvilken gosse som helst ha gjort. Du har allt en liten klockarkärlek till Stina, du!»

»Vill du tiga!» Otto for upp från soffan med en fart, så att Elin förskräckt drog sig baklänges.

»Jag menar ingenting med det,» ursäktade hon sig, »jag tycker också om henne och...»

Hon hann inte avsluta meningen, ty brodern hade tagit henne i armen och skjutsat ut henne genom dörren. »Kom inte och prata smörja en gång till,» ropade han efter henne, »för då skall du få se på annat!» Och så stängde han dörren i lås och återvände till sin soffa.

Men han var så förargad, att boken inte intresserade honom längre, och när cigarretten var slut, gick han ut för att lugna sina upprörda känslor. »Elin kunde då prata också! Det fattades bara att hon haft en aning om att han redan förut vetat, det hon berättat om Stina.

Ty Otto hade mött Stina första kvällen hon kom från sin plats, och då hade han fått höra hur det gått till med alltsammans. Men hvad han inte fått veta, det var hvarför Stina gråtit så förtvifladt härom kvällen, då han tittade in genom rutan. Det hade hon inte på några villkor velat säga. Mostern hade slagit henne, så mycket hade han fått ur henne. Men hvarför? Hvad i all världen kunde hon ha gjort för ondt?

Ju mer Otto funderade häröfver, dess mer öfvertygad blef han om att Stina gjort något riktigt rysligt. Och i hans närvarande sinnesstämning nästan höjde detta Stina i hans tankar; han hade inte på länge intresserat sig för henne så mycket som nu.

* * *

Fru Björk hade just fått sin sömmerska att lofva ta Stina till elev på sin syatelier, när hon till sin stora förtret fick höra, att flickan själf skaffat sig plats. Och då fru Björk endast för att beveka sömmerskan måst beställa sig en klädning tidigare än hon ämnat, och denna klädning råkade vara mindre väl lyckad, var hon just ej i det yppersta humör, när hon kom hem från profningen. Cigarrettröken, som från Ottos rum trängde ut i tamburen, retade henne genast.

Hon gick in för att läsa lagen för sin herrson, men fann rummet tomt. Märken på soffan visade dock tydligt att han legat där, en bok låg på golfvet bredvid. »Han har då åtminstone varit flitig,» tänkte hon med moderlig tillfredsställelse. »Det gör ju ingenting om han röker litet till den svåra matematiken, han talade om.»

Emellertid tålde hennes ordningssinne icke att boken låg på golfvet, hon tog upp den. Ett utrop af häpenhet undslapp henne. Jaså, det var sådana böcker hennes son studerade, när han uttryckligen sade sig vilja vara i fred för att läsa! Hon måste sätta sig, så tog det henne. När hon läste den boken, hade hon haft den inläst i sin byrålåda, för att ingen skulle få se den. Gud vet, hvar Otto fått fatt i den! Och hon, som trott honom vara så barnslig och oskyldig! Skulle hon ta den ifrån honom? Det vore just värdt, när han kanske redan läst den till slut. Eller berätta det för sin man? Ånej, det var nog bäst att låta om ingenting. Fru Björk suckade. Otto var ju inte något barn längre, han skulle ju bli student

nästa månad. Hvad var det värdt att bråka med honom; snart skulle han väl alldeles draga sig undan hennes ledning.

Fru Björk var ovanligt tyst och såg ledsen ut hela förmiddagen. Elin förstod sig inte på henne, men undrade hvarför alla människor skulle vara odrägliga på samma gång. När hon mot mid-dagsdags inte visste hvad hon skulle göra, tog hon sin tillflykt till köket. Mari hade alltid ett och annat att tala om, fastän mamma inte tyckte om att Elin hängde ute hos henne.

Fru Olson var just däruppe, hon ville tacka för att Stina fått en af Elins aflagda klädningar.

»Har mamma gifvit henne den, mamma som var så ond på henne?» utbrast Elin.

»Ja, se fru Björks goda hjärta förnekar sig aldrig, hon tyckte, att när Stina nu fått en plats, borde hon också se snygg ut. Ja, Gud styre allt till det bästa! Bara flickan inte råkar ut för några dåliga kamrater. Jag är riktigt rädd att släppa henne ifrån mig!» Fru Olson tog på sig en guds-nådlig min och talade en lång stund om denna världens ondska.

Mari var riktigt förargad. »Jo, den där är just den rätta att predika,» puttrade hon, då fru Olson gått. »Nu är hon så gudlig, gudbevares, men hon lär allt ha slinkat bra i sina unga da'r.»

»Gjort hvad?» Elin spärrade upp ögonen.

»Slinkat med karlar, vet jag! Det är nog bra att få heta fru, fast man aldrig varit gift.» Mari skrattade.

»Har hon aldrig varit gift, men hon har ju en son, som är sjöman? Kan man ha barn utan att vara gift?»

Mari skrattade, så att hon höll på att kikna.

»Om man kan.»

»Ja, men . . .» Elin tog henne i armen. »Det trodde jag inte var sant.»

»Det får väl fröken reda på, när fröken har gått och läst,» menade Mari.

»Ja, men säg . . . om *fin*t folk tror jag det inte. De ha väl inte sådana . . . sådana barn?»

Mari svarade inte, såg bara mäkta hemlighetsfull ut, och i detsamma blef Elin inkallad till middagen.

Det var maj och strålande vackert väder. Uppe i fru Lindströms frisørsalong låg solen på, och som det var godt om kunder nu på förmiddagen, rådde där en tämligen hög temperatur. Fru Lindström, som själf betjänade de förnäma kunderna, höll som bäst på att bränna luggen på en gammal hvithårig och skrynklig grefvinna. Närmast bredvid henne var Stina sysselsatt med att klippa en fru med sällsynt tjockt hår. Hvert strå skulle spetsas, hon tyckte att hon aldrig skulle komma till slutet, hennes kinder glödde af ifver, och saxen gick så hastigt upp och igen med sitt skarpa, gnisslande ljud. Först dessa sista dagar hade hon på allvar fått betjäna kunderna; hon kände att fru Lindströms ögon ofta hvilade på henne, och detta gaf henne om möjligt ännu högre färg. Detta missklädde henne i alla fall icke, och på det hela taget hade hon förändrat sig mycket till sin fördel under de sex veckor hon varit anställd i frisørsalongen. Hon hade blifvit fetare,

kanske också vuxit något, det uppsatta håret och luggen klädde henne, och hennes händer, som förut varit röda och sönderspruckna, hade blifvit riktigt snygga, sedan hon icke mer behöft göra några grofsysslor. Hon märkte det själf, hon kunde inte underlåta att då och då kasta en blick i spegeln. I dag var hon särskildt nöjd med sitt utseende. Det röda trikålifvet, som hon köpt så billigt, klädde utmärkt, fastän moster grälat, emedan det var så grannt och så tunnt.

Rundt omkring henne arbetade de andra flickorna; alla hade de brådt och nästan alla pratade de med kunderna. Stina uppfångade enstaka meningar af deras samtal, själf tordes hon ännu inte språka med dem hon kammade.

»Gör mig nu riktigt fin, fröken,» hörde hon en ung flicka säga, i det hon profvade skära rosor mot sitt ljusa hår, »ty det skall bli stor, stor mid-dag hemma i dag.»

»Är det någon slags bemärkelsedag hos herrskapet,» frågade den, som friserade.

»Min bror har blifvit student. I går var det examen i . . .»

Stina gjorde ett litet uppehåll med saxen för att försöka höra, hvad skolan hette, men det lyckades ej. Hon hade med ens kommit att tänka på att Otto Björk också skulle ta studenten nu i dagarna, men hon visste icke när. »Tänk om han blir kuggad,» for det igenom hennes hufvud, och hon måtte visst ha tagit i en smula för hårdt, ty

fru Lindström gaf henne plötsligt ett varnande ryck i armen.

Fru Lindström var ännu icke färdig med sin grefvinna. »Jag är väl inte för gammal att ha de här blommorna?» hörde Stina denna fråga.

»Undrar hvad den koketta käringen har för blommor,» tänkte hon. »Man kan väl inte vända sig om och titta, precis.»

Nyfikenheten plågade henne och gjorde, att det gick en smula fumligt för henne att sätta upp det tjocka håret. Så gjorde hon sig ett ärende tvärs öfver rummet efter en kam. »Hå, det var, så man rakt kunde skratta sig fördärfvad — hon bytte ett leende med en kamrat — gamla grefvinnan ha skära Chrysanthemum. Och så hon kråmade sig sedan.»

Det gick utmärkt bra med frisyren, så att Stina fick till och med beröm af fru Lindström och strax en ny kund att kamma. Det var en ung flicka af hennes egen ålder, och hon hade sin mamma med sig.

»Fröken måtte väl kunna frisera, fröken är visst nykommen?» frågade modern oroligt.

»Det skall nog bli bra.» Stina kände sig så säker efter det beröm hon fått. »Bara en liten bubbla öfver hjässan, det ser så ungdomligt ut.»

»Jag ville helst slippa ha det uppsatt, men jag skall vara brudtärna, och mamma tycker inte det går an att ha hängande fläta då,» sade den unga damen litet modfäldt till Stina.

»Jag tror att håret helt enkelt uppsatt kommer att kläda fröken utmärkt,» tröstade denna. Modern såg ju så bestämd ut. »Jaså, fröken skall vara brudtärna,» vågade hon anmärka.

»Ja, åt fröken Silfversvan.»

»Å hon, som är så vacker! Henne skall fru Lindström kamma till brud. Det blir väl ett fint bröllop?»

Hon fick intet svar. Hade hon pratat för mycket?

Den unga fröken fick en så besynnerlig blick af sin mamma, medan Stina värmdde tången.

Hon fortsatte tyst att kamma. Äfven rundt omkring henne var det tyst, hon började känna sig sömnig och tung i hufvudet af värmen. Fru Lindström hade gått, kamraterna arbetade flitigt, ingen tycktes ha tid att se upp.

Plötsligt hördes skrik, stoj och hurrarop nerifrån gatan, och en massa människor sprungo förbi.

I frisérsalongen blef det ett rusande till fönstren.

»Hvad är det? Hvad är det?» frågade de, som stodo bakom och icke kunde se. Den unga flickan, som Stina kammade, var en bland de ifrigaste; hon sprang fram till fönstret med hängande hår.

»Det är studenterna, de skola in i boden och köpa sig mössor,» ropade hon. »Hör, så de skrika och hurra! Där är en med mössa, nu hissa de honom!»

Stina hade lyckats tränga sig fram, så att hon såg litet. »Hvar? Hvar?» frågade hon.

»Där! Ser inte fröken? Där är en till, honom känner jag, och den där länge, som de hissa nu, honom känner jag också, och den där, han heter Björk, nu hissa de honom.»

Stina var röd ända upp till hårfästet. Det var verkligen Otto! Hvad han såg bra ut i sin hvita mössa, och så de hurrade för honom! Nu var han redan långt borta med de andra studenterna, och folket skingrade sig.

Men uppe hos Lindströms hade det blifvit riktigt muntert, alla hade blifvit upplifvade af att se de unga gossarnas glädje, och man talade ej om annat.

Stina var icke sömnig längre, hon var så glad, att hon oupphörligt skrattade åt ingenting, och arbetet gick både fort och lätt för henne.

Då hon kom hem på aftonen, såg hon först efter om det lyste hos Björks. Men där var mörkt, inte ens i köket var det upplyst, och fru Olson hade ej hört talas om att de skulle ha något främmande. Hon visste icke af att herr Otto blifvit student.

»Nej visst,» menade Stina litet häftigt, »honom göra de då aldrig någon affär af. Men Elin, hon skall firas både på namnsdagar, födelsedagar och allt.»

Om hon skulle gratulera honom? Gå upp tordes hon icke, men att ge honom ett gratulationskort kunde ju inte vara något farligt. Bara

moster inte finge reda på det, kunde hon ju springa in på tidningskontoret bredvid efter ett.

Hon lyckades också obemärkt smyga sig dit. När hon satt därinne och skref sitt »hjärtlig lyckönskan» på det grannaste kort hon fått tag i, fick hon plötsligt se Otto och en annan student stå i dörren till kaféet midt emot och prata med Rosa. De hade visst varit därinne, ty de sågo så varma och glada ut, och deras hvita mössor sutto tillbakaskjutna i nacken på dem.

Stina kunde inte ta sin blick ifrån dem. Usch, hvad Rosa kråmade sig, och sådana ögon hon gaf Otto sedan! Det var skamligt. Och nu, hvad kunde han skratta så mycket åt? Nu tog han hennes hand, och så gaf hon honom den andra också, det trollet! Hvad skulle det betyda? —

Det kom en stor bläckplump på kortet, men Stina märkte det inte, hon bara stirrade på gruppen där midt öfver gatan. Hvad hade Otto med den där otäcka Rosa att göra? Nu klappade han henne på hufvudet, men den andra studenten drog honom i armen, och så gingo de.

Röd i ansiktet kom Stina tillbaka hem. Kortet hade hon rifvit i små, små bitar och trampat i smutsen på gatan; hon hade ingen lust längre att gifva Otto det. Mosterns bannor, för att hon varit så länge borta, tog hon trotsigt emot. Hade hon inte lof att prata med Rosa kanske?

Hon *hade* också pratat med Rosa, det var bara två ord hon sagt henne i förbifarten och dessa voro hvarken vackra eller vänliga. — »Till-

gjorda kaféslyna!» — hade hon ropat åt henne; hon hade varit för ond att säga något mera, och hon var så ond än, att hon skakade i hela kroppen, och när hon kom i säng slutade det med att hon brast i gråt.

5.

Den lilla röda stugan vid korsvägen, där skomakar Larson bodde, såg ruskig och förfallen ut. I trädgårdstämpan utanför stodo några tynande astrar och löfkojor, potatis- och ärtlanden voro magra, och på de två äppelträdens grenar hängde några maskätna kart. En urblekt skylt, på hvilken en stöfvel var målad, hängde öfver farstukvisten, och i ett fönster voro läster, verktyg och läderbitar uppradade innanför den suddiga rutan.

Det andra fönstret, framför hvilket hängde en mera grå än hvit gardin, stod öppet. Stina gick och sopade därinne i verkstaden. Där var visst inte sopadt på veckor, och dammet stod som en sky omkring henne, när hon arbetade med kvasten. Litet emellan höll hon upp och lyssnade; hon hade stängt dörren till rummet bredvid, där fadern låg sjuk, och hon var rädd att inte höra om han ropade på henne.

Det var nu tredje dagen, som Stina var ute på landet hos sin far. Hon hade just gått därinne

i staden och svettats och våndats och varit så afundsjuk på alla de lyckliga, som, så snart sommaren kommer, kunna packa sina kappsäckar och fara sin väg till skogen och sjön och alla landets härligheter. Hon hade just längtat att, om också blott för ett par dagar, få slippa ifrån den kvalmiga frisørsalongen, där det nu på sommaren var så litet att göra, då det kom ett bref, som med ens ryckte henne ur den vanliga enformigheten. Hennes far var sjuk, låg för döden, skref en af bröderna, som var hos honom, och han ville att Stina skulle komma. Hon skulle resa med det samma — skref han — en döendes önskan borde man uppfylla; biljett till resan skickades med.

I en hast hade Stina utverkat sig ledighet hos fru Lindström, och redan tidigt följande dagen hade hon begifvit sig af med den Södertelje-båt brodern skrifvit om. Fru Olson hade varit allt annat än belåten och grälat och beklagat sig. *Hon* hade ju så väl behöft komma till landet, hon, som varit sjuk, och nu skulle hon bli alldeles ensam också. Nog hade det varit tusen gånger bättre, om de skickat efter *henne*, som var gammal och förständig och som kunde sköta om den sjuke, och inte en barnunge, som ingenting begrep. Men Larson hade ju alltid varit en konstig människa, tyst och butter och odräglig. Salig Augusta brukade säga om honom, att han inte brydde sig om stort annat än sitt arbete. När hans hustru låg på sitt yttersta och fru Olson skötte henne, satt han ju också från morgon till kväll inne i verkstaden. Då brukade han ha Stina hos sig,

ty hon var för bråkig att vara inne hos den sjuka, och det bekom honom ingenting att se flickan leka och sjunga och vara glad utan en aning om att hennes mor låg för döden i rummet bredvid.

Och inte så mycket som tack en gång sade han, när fru Olson efter hans bustrus död erbjöd sig att ta Stina med sig till Stockholm, ja, han ville först inte ens lämna henne ifrån sig. Men han hade ju alltid varit så konstig, den karlen.

Detta var allt hvad Stina af mostern fått höra om sin far. Hennes egna minnen af barndomshemmet voro mycket oklara: en röd stuga ända vid skogsbrynet, där fönstret var så nära marken, att man kunde hoppa ut igenom det, en stor grön äng med många olika sorters blommor att plocka, en väg genom skogen, som förde bort till en kyrka; och bakom kyrkan en kyrkogård, där hon vid moderns begrafning stått med fadern bland en mängd främmande människor och sett en svart kista sänkas ner i en öppen graf. Detta var hennes tydligaste barndomsminne, af syskonen hade hon nästan ingen hågkomst alls, och om fadern erinrade hon sig endast, att han varit lång med mörkt skägg och ett stort förskinn. Hon hade ju icke sett honom på alla dessa år, bara en och annan gång fått ett bref ifrån honom, som mest innehållit förmaningar att vara tacksam mot mostern för allt hvad denna gjorde för henne.

Det hade känts så besynnerligt att vara på väg till barndomshemmet, och på samma gång hade det varit så förfärligt roligt att vara ute och resa. Hon hade inte riktigt kunnat fatta, att det verk-

ligen var *hon*, hon själf, som satt där på ångbåten och kände sig så lätt och lifvad och njöt så obeskrifligt af den vackra färden. Och så midt i fröjden hade hon kommit att tänka på att det var till sin fars dödsbädd hon var på väg. Det var nog orätt att vara så glad, och hon försökte föreställa sig hur det skulle bli att träffa fadern och syskonen.

Men hur annorlunda än hon tänkt sig det hade inte allt varit sedan. Hon visste ju, att hennes bror Erik, som skulle möta henne i Telje, bara var en bonddräng, men inte hade hon trott att han skulle vara så otreflig, grof och lunsig. Hon hade pinats rysligt, då hon suttit och skakat med honom på kärran hela den långa, soliga vägen de haft att åka. Hon hade haft så mycket att fråga om fadern och syster Greta, som var ladugårdspiga på Solby, men Erik fick man riktigt dra orden ur, och svettig och sömnig hade hon varit. Stina var så glad att Rosa på kaféet inte kunde få se honom, hon skulle allt ha gjort narr af honom. *Hon* hade en bror som var barberare, han var nätt och fin och blek, och en annan, som var kypare på Rydberg och såg stilig ut. Erik var inte precis den bror Stina önskat sig i sina drömmar, men han hade just inte generat henne så mycket, när de väl kommit fram, ty han gjorde dagsverken på en egendom i trakten, gick tidigt på morgonen och kom hem på kvällen. Och Greta, som varit hos fadern de sista dagarna, hon såg tjock och dum och otreflig ut. Och så luktade hon ko lång väg. Hon hade återvändt till Solby,

så snart Stina kommit, och lämnat denna ensam med fadern, som var så gammal och grå och eländig och inte alls lik den far, Stina trodde sig ha en dunkel hågkomst af.

Det hade varit underliga dagar för Stina. Aldrig förr hade hon varit så ensam, och så var det så lugnt och tyst omkring henne, fåglarnas kvitter var det enda ljud hon hörde, utom då en och annan kärra skramlade förbi på vägen.

Några gamla gummor hade visserligen varit och hälsat på och gifvit henne en massa råd om hur hon skulle sköta fadern, men deras sällskap hade varit värre än ensamheten, tyckte hon; ty två af dem hade varit döfva, en hade predikat hela tiden, och en fjärde hade talat om de mest hårresande sjukdomshistorier.

Fadern låg mest som i en dvala. Endast en gång hade han varit redig, och då hade han kallat henne för Greta.

»Det är inte Greta, far, det är Stina,» hade hon sagt.

»Stina?» hade han upprepat. Men så hade hans sinnen visst omtöcknats igen, han hade trott, att hon ännu var ett litet barn.

»Sitt nu på pallen, så skall far sjunga för lilla Stina!» hade han sagt. Och med hes, underlig stämma hade han gnotat: »Soldaten, han älskar sin kung och sitt land, han lifvet för bägge vill våga».

Nu visste Stina hvar hon hade den där melodien ifrån, den brukade komma för henne ibland, men orden hade hon inte kunnat. Fadern hade

väl sjungit visan för henne, när hon var liten, och melodien hade suttit i henne alla dessa år.

Hon gnolade på den nu, där hon gick och sopade; hela dagen, medan hon arbetade med att få snyggt omkring sig, hade hon haft den i hufvudet.

Greta hade gjort ursäkter för att det var så smutsigt öfverallt. »Jag gjorde rent till midsommar,» hade hon sagt.

»Skön rengöring måtte det ha varit,» tänkte Stina. »Moster skulle bara sett hur här såg ut! Hon skulle allt ha hållit ett väsen, om hon varit med.»

Stina skurade, fejade och gned hela dagen. Litet emellan var hon inne och såg till den sjuke; han låg orörlig med slutna ögon, och när hon gaf honom hans soppa, sväljde han den utan att förändra hvarken min eller ställning.

Men på aftonen, då hon just kokade kvällsmaten, tills Erik skulle komma, reste fadern sig plötsligt upp i sängen.

»Kom hit, mor!» sade han och vinkade med handen, och hans ögon stirrade så underligt.

Det klack till i Stina. Var han vid sans, eller yrade han igen? Hon tordes ej gå dit.

»Hvarför kommer du inte, mor?» ljöd det åter bortifrån sängen.

Hon måste gå fram till honom, och han grep med sin magra hand tag i hennes klädningsärm, liksom fruktade han att hon skulle aflägsna sig igen.

»Ser du,» hviskade han med sin hesa röst och stirrade henne rakt i ansiktet. »Jag får lof att säga dig det, annars törs jag inte möta dig däruppe i de eviga boningarna. Jag har ångrat det så alla dessa år, men det var bara för hennes egen skull jag gjorde det. Du hade nog inte släppt flickan ifrån dig. Och jag har sett hennes svarta ögon titta på mig med en så sorgsen blick. Det blef så tomt och tyst i stugan och så tomt i verkstaden, då du var död och lilla Stina borta. De andra barnen hade jag aldrig brytt mig om på det viset. Och hon var den yngsta. Din syster ville inte låta mig få henne tillbaka, flickan hade det så bra, skref hon. Men du hade aldrig lämnat henne ifrån dig. Kan du förlåta mig, mor, kan du förlåta mig, Augusta?»

Stora svettdroppar pärlade på hans panna, han sjönk tillbaka i sängen, alltjämt hållande fast i Stinas klädning och stirrande på henne med sina besynnerliga ögon.

Stina förstod mycket väl, att han tog henne för hennes döda mor, men om det gällt hennes lif, hade hon ej kunnat få fram ett ord; hon var så rädd, att benen skakade under henne.

Så fingo den sjukes ögon ett bedjande uttryck, han släppte sitt tag i Stina och försökte knäppa i hop händerna.

»Kan — du — för—lå—ta?» stammade han.

»Ja, ja, far!» hon kunde inte längre hålla tillbaka tårarna, de strömmade öfver hennes kinder.

»Då — kommer — jag,» han gjorde ett försök att resa sig, men föll tungt tillbaka. »Fader vår,» mumlade han med slutna ögon.

Stina vågade knappt andas; hon visste ej om han lefde eller var död.

Men så öppnade han ögonen igen.

»Greta,» nästan skrek han. »Hvarför kommer hon inte? Kommer inte Stina?»

»Stina är här, far.» Orden kommo knappt hörbart öfver hennes läppar.

»Hvar? Jag — ser — inte?»

»Jag har varit här i tre da'r,» snyftade hon.

Ett matt leende spred sig öfver den sjukes drag. Ett par minuter låg han tyst och bara såg på Stina, så gjorde han åter en ansträngning att tala.

»Tack,» kom det hviskande, »lillan tycker om att vara hos far, de andra vilja — alltid — vara — ute. — — Skall far sjunga för lilla Stina? 'Soldaten han älskar',» började han, men föll tillbaka mot kudden med en rossling.

Ögonen slötos, kroppen ryckte till ett par gånger, och så låg han alldeles stilla.

* * *

Knappt en vecka hade Stina varit borta, men när hon på söndagskvällen åter satt på Söderteljebåten och tänkte på allt hvad hon upplefvat, sedan hon for hemifrån, tyckte hon att det var mycket längre tid. Det föreföll henne som hade

hon blifvit mycket äldre och förståndigare på dessa dagar. Att fadern verkligen saknat henne, att han tänkt på henne alla dessa år, medan hon därborta i staden så ofta sörjt öfver att hon inte ägde någon enda i hela världen, som riktigt höll af henne — det var så ofattligt. Det gjorde henne så glad, så stormande glad, att hon velat skrika ut det för hela världen. Men till syskonen hade hon inte sagt ett ord därom; det hade hon inte kunnat förmå sig till.

Ack, hon hade ju så ofta önskat, att hon haft äldre syskon, både när hon gick i skolan och läxorna voro svåra att reda sig med ensam, och nu, när flickorna hos fru Lindström talade om saker, som hon inte förstod, men som hon aldrig i världen velat fråga moster om.

Men Erik och Greta, de tycktes ju inte fråga ett grand efter henne, de hade bara undrat hur de skulle få henne i väg fortast möjligt efter begrafningen. Och på begrafningen hade de varit så besynnerliga, inte en tår hade de fällt. Sörjde de då inte fadern, de, som ju känt honom mycket bättre än hon?

Stina hade gråtit hela tiden, hon hade tänkt på hvad fadern sagt på dödsbädden, och prästen hade ju talat så vackert. Aldrig hade hon så allvarligt önskat att bli god som då. Erik och Greta hade visst varit förvånade öfver att hon gråtit, de hade bestämdt inga känslor. Ja, dem skildes hon då ifrån utan all saknad.

Och nu var hon ju på väg hem igen. Så besynnerligt det var! Ju närmare hon kom Stock-

holm, dess underligare blef hon till mods. Först såg hon kyrktornens spiror på långt håll, så syntes staden som en mörk massa, i hvilken gaslyktorna glänste som små ljusa prickar, sedan blef allt större och större, och slutligen voro de framme vid Ridderholmen.

Långsamt vandrade Stina sin väg framåt. Det föreföll henne som hade hon aldrig förr riktigt sett hur Stockholm såg ut, hon hade ju varit så van vid det, allting, gatorna, torgen, spår-vagnarna och folklifvet. Aldrig förr hade hon märkt hur stort och ståtligt slottet var, aldrig funnit musiken från Strömparterren så vacker, aldrig anat att det kunde finnas så mycket folk på Norrebro en sommarafon.

Hon gick som i en dröm, tills hon kom på den välkända gata, där fru Lindström hade sin affär. Då liksom vaknade hon upp. I morgon skulle hon börja det vanliga lifvet igen, allt skulle bli som förr, utom att hon skulle ta sin svarta klädning till hvardags. Moster skulle nog tycka att den vore för bra till det, men man skulle väl vara sorgklädd efter sin far.

Det kom något högtidligt öfver Stina, när hon tänkte på hvad han sagt, hur han trott henne ännu vara den lilla flickan, som han sjöng för. Ack, hade hon bara förut vetat, att han mindes henne, skulle hon nog inte så ofta känt sig ensam och olycklig.

Hon stod framför den välkända porten och ringde. Nu skulle moster fråga och vilja veta allting, förstås. Men *detta* kunde man inte tala om

för *henne*, det visste Stina. Det finge hon behålla för sig själf att tänka på och glädjas åt. Det var som något stort och vackert, som hon fått bara för egen räkning, och hon skulle nog aldrig glömma det — tänkte hon.

6.

Grosshandlar Björk var konservativ. Om hans lugna lynne någon gång fattade eld, var det med anledning af allt det nya, som rörde sig i tiden. De moderna åsikter, som gjorde sig gällande på alla områden, i politiken, litteraturen och konsten, skydde han som pesten. Han underlät hälst att tala om dem i sitt hem, där ville han ha fred för de förryckta idéerna, sade han. Men en dag kom han öfver ett alster af den moderna litteraturen, en bok, som han inte skulle velat läsa för betalning, men som Otto inte skämdes att låta ligga framme på förmaksbordet, och då förstod han, att den nya tidsandan börjat smyga sig in i hemmet trots hans afsky för den.

Då bröt det löst öfver fru Björk. Det var ju hon, som hufvudsakligast haft barnens uppfostran om hand; kunde hon nu försvara, att hennes son läste dylika omoraliska böcker?

Nej, fru Björk försvarade det visst inte, men hon bad sin man tänka på att när man som Otto gick på Tekniska högskolan och hade en massa

olika kamrater, var det ju tydligt, att man fick höra litet af hvarje. Och han behöfde ju inte gilla böckerna för det att han läste dem. Det var inte värdt att bråka med honom.

Grosshandlaren bråkade inte håller med Otto, han teg bara för att undvika resonsemanger och strider, tills han en dag fann att det gått längre än han anat.

Elin hade strax på nyåret blifvit bjuden på en stor bal. Det blef fråga om, huruvida hon skulle få gå eller ej. Det var just, då man satt vid middagsbordet, som bjudningen kommit.

Grosshandlaren hänsköt frågan till sin hustrus afgörande. »Men inte är det riktigt passande, då hon går och läser,» menade han.

Fru Björk såg obeslutsam ut. Elin teg och trummade på bordet. Mamma skulle nog ge med sig, bara man inte precis bad att få gå, det visste hon.

»Inte för att det är något ondt i att dansa,» började fru Björk.

»Ja,» vågade Elin anmärka, »pastorn har flera gånger sagt att vi gärna kunna få roa oss, bara våra tankar inte äro uteslutande upptagna af nöjena.»

Fru Björk nickade gillande, hon tycktes färdig att ge med sig, då Otto inföll:

»Pastorn måtte väl ingenting ha att göra med om Elin dansar eller ej! Hon kan verkligen behöfva något, som piggar upp henne efter allt hans svammel!»

»Svammel! Så du säger Otto!» Elin afgudade pastorn.

»Jo, religion är inte annat än svammel! Inte kan någon förständig människa tro på sådant där!»

»Hvad menar du?» Grosshandlaren lade knif och gaffel ifrån sig och såg skarpt på sin son.

Elin stirrade som förhäxad på Otto. »När du gick och läste, trodde du då på hvad prästen sade? Gjorde du inte?»

Otto log föraktligt. »Då ja, men nu är jag mera utvecklad och har fått en annan syn på lifvet. Nu tror jag först och främst på naturen. Naturen och friheten. Friheten är det största och det heligaste!»

»Tig, Otto!» Grosshandlaren slog handen i bordet, så att porslinet skrällde. »Jag vill inte höra sådant tal i mitt hus! Och har du, sorgligt nog, blifvit smittad af de där gudsförnekande, sedeslösa, realistiska lärorna, som utspridas till ungdomens fördärf, så tillåter jag inte att du talar med din syster om sådana saker. Det är ingenting för en ung flicka, som skall konfirmeras, att sysselsätta sig med.»

»Därför skola vi inte tala därom nu,» skyndade fru Björk att medla. »Otto har kanske bland kamraterna fått höra ett och annat, som förblindat honom, men han blir nog snart förständig igen,» sökte hon lugna sin man.

Men grosshandlaren ville inte låta lugna sig. »Jag har hört att du är med i någon slags diskussionsförening. Kan man få veta hvad det är ni sysselsätter er med där?»

»Vi diskutera frihet och reformer.» Ottos röst lät helt triumferande.

»Frihet och reformer! Hör man på bara! Unga spolingar, som inte äro torra bakom öronen, tala om reformer!»

»Kära pappa,» Otto talade lugnt och allvarligt, »det är så mycket i samhället, som är ruttet och föråldradt, det behöfs något nytt och — — —»

»Jag vill inte höra ett ord till,» afbröt fadern, »ty jag vill inte gräla med dig om saker, som du inte har rättighet att tala om, emedan du inte kan begripa dem. Var därför så god och tig!»

Men Otto ville inte tiga. Han höll ett ljun-gande tal om idealism och realism, om träng-bröstade, gammalmodiga åsikter och frisinnade, moderna idéer, om allt det gamla, som borde rifvas ner, och det nya, sanna och lyckliggörande, som skulle komma i stället.

Han fick hålla på att tala en lång stund. Grosshandlaren försökte se ut, som om han inte lyssnade. Han åt mycket fort, då och då log han ett hånfullt löje. Fru Björk såg inte alldeles ogil-lande ut, fastän hon flera gånger sökte få Otto att sluta. Elin lyssnade med gapande mun. Hon begrep inte mycket af broderns stora ord, men hon fick nästan en smula respekt för honom, som kunde tala så där. Fast nog skyllde hon på ho-nom sedan, när hon inte fick tillåtelse att gå på balen.

* * *

*

Tyra Dahl hade varit Elins bästa vän alltifrån det de voro små, men de voro hvarandra mycket olika. Tyra hade godt hufvud och klart förstånd samt en outtröttlig flit i allt, både läsning och praktiska arbeten. Elin var egentligen inte mycket begåfvad, och ännu mindre var hon flitig; men det som intresserade henne satte hon sig in i med förvånande snabbhet. Det, som inte roade henne hade hon däremot mycket svårt för. Hon var nyckfull; för hvarannan termin hade hon ett nytt favoritämne, och hennes byrålådor voro fulla af påbörjade arbeten, hvilka hon ledsnat på och tro- ligen aldrig skulle komma att fullborda. Hon fick aldrig tiden att räcka till och kunde inte begripa hur Tyra kunde hinna med allt möjligt vid sidan af skolarbetet. I skolan var Elin omtyckt för sin vänlighet och öppen hjärtighet, beundrad för sitt vackra utseende, smått afundad för sina fina kläder och sitt öfverflöd på handpen- gar. Hon var god vän med hvarenda flicka i klassen och gaf dem alla sitt förtroende utan att fråga efter om de gafvo henne sitt tillbaka. Tyra var mera sluten och lugn, hade inte så lätt att bli intim med kamraterna, men var allmänt afhållen för sin beredvillighet att hjälpa med läxor och handräckningar, när hon kunde det. För Elin var hon till stor nytta i skolan, utan henne skulle denna knappast kunnat slå sig igenom de åtta klasserna så pass bra som hon gjorde det, och dessutom var Tyras sunda naturlighet en passande motvikt mot Elins svärmiska temperament.

Ty Elin hade mycket lätt för att svärma. Den ene läraren i skolan efter den andre hade varit föremål för hennes ömma låga, men nu var det pastorn, som helt och hållet uppfyllde hennes hjärta. Religiös hade hon aldrig varit, men hon hade ett lätrarödt sinne, och »läsningen» tog hon med stort allvar. När hon kom från lektionerna, var hon i ett tillstånd af berusning, kunde inte tala om något annat på flera timmar och gick och längtade från den ena gången till den andra.

Tyra kunde inte låta bli att göra narr af henne, då hon var för öfverdrifven.

»Hans röst är som den härligaste musik,» sade Elin en gång, då hon var riktigt i extas öfver pastorn, »jag skulle kunna sitta en hel dag och höra honom tala!»

»Ja, nog har han en vacker organ,» medgaf Tyra. »Men han är allt bra ful!»

»Är *han* ful? Sådana ögon som han har! När han ser på en, är det, som såge han tvärs igenom en.»

»Ja, det tycker jag är obehagligt.»

»Jag tycker om, när han ser på mig så där. Och har du lagt märke till, när han kallar oss vid namn, ett sådant eget sätt han har att göra det?»

Ja, det är så otrefligt att han säger bara förnamnet.»

»Otrefligt!» Elin såg helt förnärmad ut. »Det låter som en smekning, när han säger mitt namn, tycker jag!»

»Du är då så sentimental att man kan må illa af det!» Tyra kunde inte låta bli att stor-skratta.

Elin blef aldrig ond, när Tyra skrattade åt henne, men att Otto gjorde narr af henne, det tålde hon inte. För öfrigt såg hon brodern numera knappast annat än vid måltiderna, de voro ju båda så upptagna på olika håll. Tyra kunde inte förstå att de voro så litet tillsammans, hon tyckte om Otto och fann, att Elin alltid hade för låga tankar om honom.

»Jag skulle vara så glad, om jag hade en jämnårig bror,» brukade hon säga, »vi skulle aldrig ha några hemligheter för hvarandra.»

»Du vet inte hur gossar äro,» menade Elin.
»Förresten gräla Otto och jag aldrig numera.»

Tyra smålog; hon hade sina egna tankar om förhållandet mellan syskon. Och hur mycket hon än höll af Elin, kunde hon inte hjälpa, att hon inte trufdes riktigt i hennes hem. Det var något där, som hon saknade. Det var så annor-lunda, när grosshandlar Björk kom hem till middagen, mot när hennes egen far trädde in i matsalen. Hon och hennes syskon täflade om att visa fadern kärlek och uppmärksamhet de korta stunder han hade tid att vara hos dem, men hos Björks var det som om faderns närvaro pålade barnen ett tvång.

Och fru Björk, hur vänlig hon än var mot Tyra, så kunde denna inte tycka riktigt om henne. Än skämde hon ju bort Elin, och än grälade hon ju på henne utan skäl. En obetydlig förseelse

kunde hon göra fasligt mycket affär af, men verkliga fel, som Elin själf ångrade, brydde hon sig alls inte om. Hon var så olik mot hvad en verkligt öm och god mor, enligt Tyras mening borde vara, till hvilken man kunde gå med allt, sin glädje, sina bekymmer, sina fel, förhoppningar och tankar.

Stina ville naturligtvis vara i kyrkan, när Elin och Tyra konfirmerades. Hon hade fått en bra plats, hvarifrån hon hela tiden kunde se sina vänner. Herr och fru Björk, professor Dahl och Tyras syskon kunde hon också se, men Otto var icke med dem. Honom kunde hon inte upptäcka på något annat ställe, i kyrkan häller.

Sången ljöd så högtidligt och härligt, prästen talade vackra, allvarliga ord, men Stina kunde inte bli andäktig. Hon kunde inte låta bli att undra hvar Otto var. Elin såg bra söt ut i sin svarta sidenklädning med släp, men hvad hon grät! Hon, som annars brukade ta allting så lätt, såg nu riktigt uppskakad ut. Tyra var lugnare, men såg inte så stilig ut som Elin, hon hade ingen lugg, men en hängande fläta.

Det var förfärligt varmt i kyrkan. Stina var trött, när hon kom därifrån, men måste nödvändigt gå och spatsera ett slag, det var så vackert väder, och alla människor hade ljusa vårtoiletter på sig.

När hon kom hem, fick hon naturligtvis förgelse för att hon dröjt så länge, fru Olson skulle upp till Björks och diska, de skulle fira Elin med stor middag. Annars brukade moster minsann inte gå bort och hjälpa till nu mera, men hon tänkte nog, att i dag skulle det vankas bra med drickspengar.

Stina fick dålig middag, hon, och eftermiddagen blef fasligt lång, där hon satt ensam och läste i en gammal tidning. Hennes tankar voro oupphörligt hos Björks. Nu skålade och drucko de väl som bäst där. Det måtte ändå vara roligt att vara hufvudpersonen vid en fest, såsom Elin nu var, hon hade ju fått så mycket blommor och så många presenter. Dahls hade också främmande, några få släktingar, men de hade inte suttit så där länge vid bordet. Tyra hade redan gått i aftonsången, och professors vagn stod utanför, han skulle på sjukbesök, förstås.

Stina gick ut för att prata litet med professors kusk, det var så tråkigt att sitta ensam.

»Jag såg att Karlson var i kyrkan i dag,» hälsade hon.

»Skulle jag inte det, när vår rara fröken gick fram, jag som sett henne sedan hon föddes.»

»Jag såg att Karlson grät också,» fortfor Stina. Det var roligt att retas litet med gubben.

Han blef ond, som hon väntat, och spottade framför sig. »Skratta inte hon, för de tårarna skäms jag inte för,» snäste han. »Men se ungdomen nu för tiden gör då narr af allting, inte religionen en gång har ni respekt för!»

»Inte gör jag narr af religionen!»

»Jag menar inte henne,» Karlson spottade igen, »utan de där unga herrsnobbarna, som förstörde hela andäktigheten för mig efter gudstjänsten i dag. Midt i kyrkporten stodo de och tittade på folket. De flinade och pratade högt om att konfirmationen och nattvarden vore dumheter, komedier, sad' de visst. Han var för resten med, han också, unga herr Björk, vet jag.»

»Nej, hvad säger Karlson?» Stina blef intresserad, »jag, som just tittade efter herr Otto i kyrkan.»

Karlson lät höra ett slags grymtning. »I kyrkan, sa' hon! Pyttsan! Dit sätter han aldrig sin fot mer, hörde jag honom försäkra. Han tror väl iute på Vår Herre längre. Det lär vara modernt, det, har jag hört.»

»Så Karlson kan prata! Hvad menar han?» Men Stina fick ingä vidare upplysningar, ty professorn kom i detsamma.

Hon stod kvar i porten och funderade. »Att inte tro på Gud, det måtte vara bra besynnerligt! Nog visste hon att människor trodde olika och att det fanns både katoliker, judar och andra. Men hon hade tagit för gifvet, att alla människor — utom hedningarna, förstås — trodde på Gud. Själf tänkte hon inte mycket på sådant där. I folkskolan hade katekesen varit det tråkigaste hon visste, och bibeln hade hon fått läsa så mycket för moster, att hon var utledsen på den. Folk, som jämt talade om Gud, tyckte hon inte om. Flickorna hos fru Lindström voro af en helt annan

sort de. De hade förresten talat om att inte tro, de också. Jo, nu mindes hon. De hade sagt att det fanns en hel mängd unga herrar, som voro så stiliga och som inte trodde på någonting. Men hon hade inte frågat dem hvad de menade. Hon tordes just aldrig fråga dem någonting, eljest sade de att hon var dum och retades med henne.

Stina gick af och an utanför porten, som hon ställt öppen. »Tänk om Otto hörde till de där unga herrarne!»

Där kom han just nedför trappan med en af sina vänner. De stannade i portgången. Otto bjöd på en cigarr.

»Den skall allt smaka skönt, den här, farsgubben tål inte att jag röker, så hemma blir det bara en cigarrett ibland,» hörde Stina honom säga.

Den andre skrattade, så kommo de ut genom porten. Stina stod och drog schalen om sig, de tycktes inte märka henne, ty de upptäckte just att ingen af dem hade tändstickor.

Stina hade en tändsticksask i fickan. Hon tog upp den och räckte den till Otto. »Var så god!»

»Å, är det Stina?» Han lyfte litet på hatten, den andre herrn bara stirrade på henne, så att hon kände hur röd hon blef. »Vacker tös!» hörde hon honom säga halthögt.

De höllo på tämligen länge att tända sina cigarrer. Otto såg hela tiden på Stina, under det han lät den ena tändstickan slockna efter den andra.

»Hvad ser herr Otto på,» kunde hon till sist inte låta bli att fråga. Det var så otrefligt, när han glodde så där, det hade han aldrig gjort förut.

»Jag ser på dig,» sade han.

»Mig har herr Otto väl sett förut!»

»Jag har aldrig förr märkt, att du såg så bra ut, Stina.»

Det lät riktigt allvarsamt, hon förstod inte om han skämtade eller ej, men de skrattade, både han och den andre herrn, när de gingo nedåt gatan. Männ' tro de skrattade åt henne?

Stina gick in och tände lampan i portvaksrummet. Nästan ofrivilligt stannade hon framför spegeln. Inte såg väl hon bra ut? Det var nog bara skoj af Otto! Hon hade ju alltid af moster fått höra, att hon såg ut som en tattarunge, men hon var då inte så svart numera. Ja, om hon bara haft litet blekare hy, skulle hon ha varit mera nöjd med sitt utseende, men hon var alldeles för rödblommig. Det såg mycket finare ut att vara blek.

Tänk om Otto verkligen menat hvad han sagt! Hon fick med ens en sådan hjärtklappning och gick bort från spegeln. Moster skulle ha sett henne stå så där! När hon var inne, tordes man ju knappt titta åt spegeln en gång.

* * *

Stina hade förändrat sig mycket, blifvit både blek och mager, tyckte Elin Björk, då hon midt i sommaren kom in från Dalarö och var uppe hos fru Lindström för att bli klippt.

»Och du ser inte på långt när så glad ut som förr. Hvad är det åt dig? Är du inte frisk?»

Jo, Stina var alldeles frisk, utom att hon pinades så förskräckligt af värmen. Men de skulle inte tala om henne. Hade fröken Elin roligt på Dalarö?

Fröken Elin var alldeles förtjust i Dalarö. Det var så trefligt och skönt därute, de voro ett helt koteri af ungdomar, och jämt voro de ute och seglade. Otto hade en egen segelbåt, som han lärt sig sköta, men ännu fick han ej segla ensam, mamma var så rädd att det skulle hända någon olycka. Pappa var ute bara lördagar och söndagar — berättade Elin vidare. — Söndagarna voro tråkigast, när man inte hade främmande, förstås. Men de hade ofta främmande, mamma tyckte det var så bra, ty när de voro ensamma, hände det ofta att pappa och Otto grälade. Pappa blef ju alltid så ond, när Otto inte kunde låta bli att tala om alla de där dumma böckerna han läste.

Stina undrade hvad det var för böcker, romaner kanske.

»Det är visst både romaner och annat. Jag kan nu inte begripa att någon kan orka läsa i värmen. Jag blir sömnig, bara jag öppnar en bok.» Elin gäspade, hon tycktes bli sömnig af att tala om böcker.

Jo, det gick mycket bra att läsa på sommaren. Det visste Stina, hon hade just i sommar fått en sådan smak för böcker. Så snart hon inte hade arbete på frisérsalongen — där det nu var ganska litet att göra — satte hon sig i någon vrå och läste. Hon tog på lånbibliotek, men hemma tordes hon inte läsa, moster tålde inte romaner, de voro lättfärdiga böcker — sade hon.

Hon ville aldrig att man skulle läsa annat än andliga saker, förstås.

»Jag tycker om böcker med mycket kärlek i,» sade Stina, då hon hjälpte Elin med kappan. »Jag håller på med en nu, som är så förfärligt spännande. Hjältinnan är så vacker och olycklig, och hjälten är så stilig, han är grefve och fasligt rik.»

Ja hon hade väl läst en tjuugo romaner nu på en månad, räknade hon ut, när Elin hade gått, det hade kostat ett par kronor på lånbiblioteket redan. På kvällen vågade hon för första gången bränna ljus och läsa i sängen. Hon började naturligtvis inte förr än fru Olson somnat riktigt.

Dagen därpå hade hon bufvudvärk, men hon köpte sig ljus i kryddboden och läste nästan hvar kväll sedan. Det gick så bra, moster sof så godt, och hon höll på i flera timmar. Hufvudvärk hade hon ofta, men det brydde hon sig inte om. Och så blef hon magrare, det märkte hon med en viss tillfredsställelse, hon hade fått lof att sy in sin klädning en hel tum i lifvet.

* * *

Stina hade läst och läst och läst. Hennes hufvud var så fullt af alla de romaner hon under sommaren med en förvånande snabbhet slukat i sig, att hon ibland inte visste om saker, huruvida de skett i verkligheten eller om hon bara läst om dem. Blek och tunn och tyst hade hon blifvit, med svarta ringar under ögonen och så tankspridd, att hon ibland gaf alldeles bakvända svar, när man talade till henne.

Fru Olson grälade på henne för att hon gick och sof, och flickorna hos fru Lindström gjorde narr af henne. Men hvarken det ena eller det andra brydde hon sig vidare om.

Det enda, som kunde rycka upp henne litet, var tanken på toaletten, den blef hennes största bekymmer nu på hösten. Hennes lilla månadspenning räckte ju ingen vart, och mostern ville ju aldrig låta henne få något nytt. *Hon* tyckte, att kläderna alltid gingo an, hur omoderna och ruskiga de än voro. Alla kamraterna på frisérsalongen voro mycket finare än Stina, i synnerhet på gatan. Hon grufvade sig redan veckan förut öfver hur de skulle skratta åt hennes gamla urvuxna vinterkappa, hon riktigt gick och sörjde däröfver.

Och om hon ibland om morgnarna, när hon gick till sitt arbete, mötte Otto Björk och han inte hälsade på henne, gick hon och undrade om han verkligen inte sett henne eller om han inte *velat* se henne. Kanske skämdes han att hälsa på en, som var sjaskigt klädd, ty regnkappan och halm-

hatten, som hon gått med hela sommaren, voro allt annat än vackra.

Hälsade Otto däremot på henne, kunde hon vara lycklig för hela dagen, han var ju en fin ung herre, kamraterna skröto alltid med att de kände så många fina herrar, som hälsade på dem på gatan, och Stina ville inte vara sämre än de. Men vacker var Otto inte, det kunde Stina inte skryta med, och det gjorde henne ondt, ty bland flickorna hos Lindströms rådde ett formligt svärmeri för vackra herransikten. När de ingenting hade att göra, stodo de i fönstren och tittade, och gick någon vacker karl förbi, var det nästan alltid någon af dem, som till de andras afund kände honom. Alla voro de kära i någon, den ena i en grefve, den andra i en löjtnant, den tredje i en grosshandlare, ehuru de nästan aldrig kände föremålen annat än till utseendet.

Stina svärmade ännu endast för sina roman-hjältar, dem drömde hon om och dem tänkte hon på, som om de varit lefvande människor.

Men så en morgon i oktober, när Stina och Amalia, en af flickorna hos fru Lindström, gingo tillsammans och pratade tämligen högt, mötte de en herre, som Stina brukade möta hvarje dag. Egentligen hade hon inte fäst sig mer vid honom än vid någon annan, som hon mötte, men hon hade lagt märke till att han ett par gånger vändt sig om, då han gått förbi henne.

»Såg du så vacker han var?» Amalia knuffade på Stina, då de gingo om honom.

»Hvem?» och Stina vände sig om, just lagom för att möta hans blick; han hade stannat och selt efter dem. Och då såg Stina att han var vacker. Hon blef alldeles röd och kände sig i stånd att slå till Amalia, för att hon också vågade tycka att han var vacker.

Sedan fick hon alltid en sådan förfärlig hjärtklappning, när hon mötte honom. Ibland gick hon med afsikt på orätt trottoir för att få gå honom närmare, men när då en blick ur hans gråblå, något närsynta ögon träffade henne, kunde hon inte låta bli att rodna.

Hon visste hvarken hvem han var eller hvad han hette, men hon lade märke till att han var elegant klädd och alltid gick med en portfölj under armen.

Nu tänkte Stina beständigt på honom. Hon kunde i hufvudet göra upp långa historier om honom och sig själf, besynnerliga äfventyr, i hvilka han var hjälten; olyckshändelser, hvarifrån han räddade henne, och alltid slutade det med att han gifte sig med henne och gjorde henne till något mycket förnämt. Hon var alldeles öfvertygad om att hon var kär i honom, och det intressantaste var att hon inte visste hvad han hette en gång. Ibland tänkte hon på att anförtro sig till Amalia, men ångrade sig. Amalia skulle naturligtvis inte kunna tåga för de andra, och de skulle nog bara få roligt åt det.

Så var det en lördagsafton. Stina och två af kamraterna hade måst stanna efter de andra för att göra i ordning några peruker, som de ej

fått tid med under dagen. Klockan var nära elfva, då de ändtligen blefvo färdiga att gå hem.

Senare än tio hade Stina aldrig gått ensam, men de andra två lofvade att följa hem henne först, de bodde nära hvarandra och voro för resten inte alls rädda. Stina måste därför taga den genaste vägen. Och så gingo nedför Hamngatan och veko in i Kungsträdgården. Där var det tyst och folktomt. Stina gick ett par steg före de andra två, hvilka höllo hvarandra under armen och pratade lifligt. Då de gingo förbi Blanchs kafé, sågo de en herre komma ut därifrån. Han gick först ett stycke åt motsatt håll mot deras, så vände han, utan att de märkte det, och hann upp dem.

»Får jag bjuda på litet kaffe,» hans röst lät en smula osäker, och han förde med sig starka punsch- och tobaksångor.

Stinas kamrater knuffade på hvarandra och skrattade, själf gick hon tyst före.

»Får jag inte bjuda på något godt,» han kom helt nära. »Hos Blanchs, säg?»

Ett nytt skratt var det enda svar han fick. Då tog han några hastiga steg och kom bredvid Stina.

»Hör nu, lilla hon,» han grep fatt i hennes kappärm, »vill hon inte gå med mig till Blanchs?»

De hade kommit midt i Kungsträdgården, ingen människa syntes till.

Stina vände sig förskräckt emot honom. Men i ett nu blef hon alldeles röd, det var ju *han*, hennes drömmars hjälte. Hon stirrade på honom, i det samma glänste det till i hans dimmiga ögon,

han kände igen henne. Utan vidare tog han hennes arm under sin.

»Hva, hva nu då? Ä' inte vi goda vänner?» Han böjde sig fram och såg på henne.

Hon glömde sin rädsla för ett ögonblick. Hvad han var vacker, sådana stora blå ögon han hade! Hon kände sig alldeles yr i hufvudet och följde honom som i en dröm genom alléen.

Så drog han henne plötsligt helt nära sig:

»Kan inte lilla vännen säga något?» hviskade han.

Stina blef het öfver hela kroppen, en känsla af äckel bemäktigade sig henne, då hon märkte hur han luktade punsch. Nu var hon inte rädd längre, men ond.

»Släpp mig, låt mig vara!» och hon arbetade för att slita sig lös.

»Å, en kyss skall jag väl få!» lallade han.
»Ge mig en enda liten kyss!»

Han böjde sig fram, men Stina hade lyckats lösgöra sin högra arm, och uppjudande hela sin styrka stötte hon honom ifrån sig.

Han vacklade, släppte sitt tag i henne och föll omkull på marken.

Innan han hunnit resa sig upp och få tag i sin affallna hatt, hade hon springande hunnit långt bort till Jakobstorg, men hon hade vänt sig om ett tag i hastigheten, och då hade hon sett honom hotande knyta handen efter henne. Han hade sett så komisk ut, där han stod och vinglade på benen, att hon inte kunde låta bli att skratta för sig själf. Han var ju full! Fy då! Och honom

hade hon gått och svärmat för! Hon riktigt skäm-
des, när hon tänkte på det nu.

Det dröjde länge, innan Stina somnade den
kvällen. Hon låg och vred sig och tänkte på att
hon gått med honom under armen ett långt stycke
i Kungsträdgården. Hon förstod inte själf, hur
hon har kunnat göra det, men hon hade varit
som bedöfvad och inte tänkt på att slita sig lös,
förr än han kom henne så där nära och hon
märkte att han var full. Tänk om han kysst
henne! Hon begrafde ansiktet i kuddarna vid tan-
ken därpå. Nog hade hon många gånger drömt
om att han kysst henne, men usch — nu ville hon
aldrig tänka på honom mer! Hon skulle gå en
helt annan väg om morgnarna för att slippa se
honom, ja, det skulle hon. Han var bestämdt
ingen fin herre, fina herrar voro väl inte fulla, de!
Moster sade alltid, att alla karlar voro lika dåliga,
höga och låga, fattiga och rika, aldrig kunde de
låta fruntimmer vara i fred, sade hon.

Ja, hvad moster menade, det förstod Stina
egentligen inte riktigt, men att det var något myc-
ket fult, det kände hon på sig. Och inte för allt
i världen skulle hon ha vågat tala om för mostern
had som händt henne.

Nu, när Stina hade tio kronor i månaden, kunde hon gärna betala för sig hemma, tyckte fru Olson. Hon hade väl egentligen ingen skyldighet att låta flickan bo fritt. Det var minsann dyrt tillräckligt att ha hjälpgumma hvar dag; den där välsignade värken i benen, som börjat på hösten igen, satte åt värre än någonsin nu vid jultiden. Hade inte Stina tyckt sig vara för fin att sköta sysslorna hemma och inte tagit plats som hårfrisörska, kunde hjälpgumman ju ha sparats. Men både mat och husrum åt den, som inte gjorde någon nytta för sig, det hvarken kunde eller ville fru Olson gifva.

»Nå, moster skulle slippa föda henne,» försäkrade Stina. Man fick ju middag hos fru Lindström, om man ville, fast den var så usel, att man, förstås, undvek att äta den, om det inte var alldeles omöjligt att hinna hem. Men Stina skulle äta där hvar dag hädanefter, inte hade hon några pengar att betala för sig med. Tio kronor i månaden var minsann inte mycket att komma med.

Det var knappt att det räckte till kläder, fast man gned på hvarstenda öre. Hon förstod rakt inte hur de andra flickorna kunde vara så fina jämt. Bara skodon gick till så mycket pengar. Moster bråkade ju alltid om att hon inte skulle köpa billiga kängor, som inte hölle.

Förr i världen brukade hon få kängor från far, nu skulle hon då inte för betalning velat gå med sådana klunsar, förstås.

Stina tänkte ofta på sin far nu, det gjorde hon alltid, när hon kände sig ledsen och olycklig. Ju närmare det led mot julen, dess mer beklämd blef hon; hon mindes hur hon som barn brukat räkna dagarna och längta; nu kunde inte tanken på julen göra henne glad. Hvad hade hon egentligen att hoppas af den?

När hon var liten, brukade alla hyresgästerna gifva henne julklappar, leksaker och namnam. Hon mindes så väl hur hon brukade gå omkring och hämta dem, hur strålande hon kommit ner igen och visat sina skatter för mostern. På aftonen fingo de alltid risgrynsgröt, lutfisk och färska bullar från Björks. Ibland hade Stina till och med fått en liten klädd julgran.

Under årens lopp hade emellertid allt förändrat sig, leksakerna och namnamet hade snart bytts mot nyttiga saker, hvilka herrskapens jungfrur kommit ner med. I stället för att hämta presenterna, måste Stina gå omkring och tacka, hvilket hon fann mycket tråkigare. Julgran förekom aldrig, och i stället för den goda gröten från Björks

fingo de numera ett paket, innehållande risgryn, socker och kaffe.

Julaftonen kom, en dyster dag med töväder och blåst. Stina kände sig mera nedstämd än någonsin, när hon på morgonen gick till sin plats.

Förmiddagens timmar släpade sig långsamt framåt, fastän det var rätt mycket att göra. Middagsmaten var ännu sämre än vanligt, Stina fick äta den alldeles ensam, och hon kunde inte hjälpa att det föll några tårar i den tunna soppan, som redan förut var svår att svälja. Aldrig hade hon så litet som nu känt att det var jul, aldrig hade hon varit så modlös, så trött och så fattig på förhoppningar om julglädje.

Kamraterna skrattade och skämtade därute, bara de nu inte såge att hon gråtit, då skulle de få något att retas öfver igen. Nu ropade de på henne; hvad kunde de vilja? Hon lämnade soppan och gick långsamt dit ut.

Det var fru Lindströms lilla flicka, som delade ut julklappar åt biträdena; på Stinas lott föll ett litet nålfat af måladt porslin. »Du får det vackraste, för jag tycker mest om dig af allesammans,» sade barnet.

Tårarna ville åter tränga fram i Stinas ögon, men tanken på kamraterna hjälpte henne att behärska sig. »Tack,» sade hon sakta med ett för läget skratt, »inte trodde jag att jag skulle få någon julklapp!»

De andra flickorna talade helt oförbehållsamt om att det vore bättre om frun ingenting gaf än

att hon gaf dem sådant där skräp. »Eller hur, Stina?» frågade de.

Men Stina teg, det där lilla nålfatet hade inom henne väckt en liten, liten känsla af att det var jul. Och när hon vid sjutiden gick hem, blef hon helt varm om hjärtat. Alla människor hon mötte sågo ju så glada ut, i alla bodar var det ju så grant, i alla hus lyste det öfverallt i fönstren.

Men se, där stod en liten pys i ett hörn och bjöd ut tändstickor. Hvad han såg blåfrusen ut, stackare, han hade kanske intet hem att gå till, ingen ved att värma sig vid, ingen mat att äta. Hon måste köpa ett par askar af honom. Det var bra roligt ändå, att kunna glädja en, som hade det ännu sämre än man själf! Det fanns nog många, som hade det sämre, nu riktigt blygdes hon att knota.

Hon var gladare och lättare om hjärtat än hon varit på länge, då hon öppnade dörren hemma.

Men ack, i köket var det mörkt och kallt, ingen eld i spiseln, ingen gryta med puttrande risgrynsgröt. Inne i rummet låg moster på soffan, ur stånd att röra sig för värk, golfvet var ännu vått efter skurningen, möblerna stodo huller om buller, lampan brann uselt på bordet. Dystert och otrefligt såg det ut, ingenting fanns, som vittnade om att det var julafton.

Stina skulle allra helst ha satt sig ner och storgråtit, men det var det minsann inte tid till. Det måste göras upp eld i kakelugnen. Moster måste i säng så fort som möjligt och hennes ben måste gnidas. Hvarför hade hon också gett sig till att

skura? Nu skulle hon väl bli riktigt sjuk igen, hon var ju så matt, att hon inte grälade en gång.

Oupphörligt ringde det på porten, medan Stina gick där och stökade, oupphörligt frågade stadsbud, jungfrur och springpojkar efter den eller den i huset. Det kom julklappar till alla. »Till alla utom till mig,» kunde hon inte låta bli att tänka. Uppifrån Dahls hördes musik och trampet af fötter, de dansade naturligtvis kring granen nu. I alla fönster åt gården var det upplyst, i alla kök var det brådska och bestyr, Stina tittade upp åt alla sidor, då hon var ute vid vattenledningen.

Moster hade somnat, när hon kom in igen, låg där och snarkade riktigt hårdt. Lampan höll på att slockna, vecken rykte, oljan var nästan slut. Stina satte sig på en stol i det kalla köket och suckade: »Fanns det någon, som hade en så tråkig julafton som hon?»

Då knackade det på dörren. Det var ett bud från Björks med de vanliga julklapparna, risgryn, kaffe och socker, ett kuvert med pengar till fru Olson från grosshandlaren, ett paket till Stina från frun.

Likgiltigt öppnade hon sitt paket. Jaså, en ylleväst, den behöfde hon inte! Och en sådan ful färg, grå! Allt grått missklädde henne rysligt.

Strax därpå fick hon ett förkläde från Tyra Dahl. Det var nätt, förstås, men nog hade hon hållre velat ha pengar som moster. Moster hade redan på förmiddagen fått pengar från flera af hyresgästerna, men ingen af dem hade tänkt på

Stina. Det var häller inte så underligt, ingen af dem såg henne numera, när hon var borta hela dagarna, hvarför skulle de då minnas henne?

Hvad Stina kände sig bitter till mods! Inte sorgsen som förut, men ond och förargad på alla dessa rika och lyckliga, som hade det så godt och öfverflödigt och ändå inte kastade till henne en smula från sitt rika bord.

Nej, hon ville inte ha någon mat i kväll! Hon åt en bit bröd och drack litet mjölk till. Treflig julmat! Men den passade ju bra ihop med allt det öfriga. Sedan skulle hon gå och lägga sig, så snart hon släckt gasen klockan tio.

Därupe skulle de nog hålla på att roa sig till långt inpå natten, det var ju vanligt på julaftonen. Men Port-Stina, hon hade ingen julaften, hon! När andra glädde sig, fick hon, ensam och öfvergifven, gråta sig till sömns.

* * *

I längden kunde Stina inte hålla ut att gå och sörja öfver sin lott. När hon hade mycket att göra, blef det alltid bättre, då blef aptiten friskare och humöret gladare, då intresserade hon sig för andra utan att afundas dem, då blef hon inte stött öfver allt hvad kamraterna sade, och lade inte på sinnet, när moster grälade.

Hon hade kammat Elin nästan hvar dag nu under två veckors tid, och det muntrade alltid upp henne. Elin var ju så vänlig, hon berättade

om hur roligt hon hade, pratade med Stina om allt möjligt. Det hade varit middagar, baler och supéer, det hade varit en bazar, där Elin stått i blomsterståndet, och nu i kväll var det ridklubbsbal. Först stor ridning med musik till klockan nio och sedan bal på Grand Hotel. Elin skulle kläda om sig i ridhusets toalettrum, Stina, som skulle hjälpa henne, hade fått en biljett till läk-taren, så att hon kunde få se på ridten en stund först. Det var det roligaste hon varit med om, tyckte hon, det kunde inte vara roligare på teatern.

Hvad Elin såg stilig ut till häst, och så grant det var med alla de uniformsklädda herrarne! Han, som red bredvid Elin, i spetsen för de andra, var den allra grannaste, det var nog löjtnant Brun, som Elin talat så mycket om. Han red bäst i hela Stockholm, hade hon sagt. Hvad det såg bra ut, när de skildes och redo omkring i slingringar efter den smattrande musiken, Elin med de öfriga damerna efter sig åt det ena hållet, han, med herrarne åt det andra! Nu möttes de igen! Hvad Elin såg glad och förtjust ut! Men hvad kunde löjtnanten säga nu, som gjorde henne så röd?

Stina glömde alla de andra för att se på Elin och hennes kavaljer, som nu redo bredvid hvarandra, ifrigt samtalande. Så tystnade musiken, och hästarna stannade. Löjtnanten hoppade hastigt af — det var midt för Stinas plats — och hjälpte sedan ner Elin. Och Elin såg på honom, när hon tog hans hand, såg på honom så, att det

riktigt klack till i Stina. Hon måtte hålla bra mycket af honom, när hon kunde ge honom en sådan blick!

Sedan var Elin häftig och otålig. Stina fick ta ner hennes hår två gånger, innan hon blef nöjd med kamningen. Klädningen knäppte hon snedt, och till sist gick det en knapp ur handsken.

»Fröken Elin får mycket roligt,» tröstade Stina, »jag har hört att man alltid får roligt, när det går på tok med toaletten.»

»Tror du?» Elin fläktade med solfjädern, hon hade blifvit så varm af ifver. »Jag är för resten redan uppjuden till nästan alla danser.»

»Hvilken skall fröken dansa med sin löjtnant?»

»*Min* löjtnant!» skrattade Elin. »Du menar väl löjtnant Brun, som jag red med? Han har bjudit upp mig till tre danser. Det låter något det, inte sant?»

»Skall han bli frökens fästman?» Stina tordes knappt se på Elin, då hon frågade detta.

Elin skrattade litet förläget. »Fästman! Så du kan prata! Nog påstår folk att han slår för mig, allt,» kom det sedan i förtrolig ton. »Såg han inte stilig ut i sin uniform?»

»Jo då. Och fröken såg så söt ut i ridträkten. Men fröken är ändå sötare nu.»

»Tyst, prata inga dumheter!» Elin hotade henne med fingret och försökte ta på sig en sträng min, hvilket likväl misslyckades.

Hvad hon såg glad och lycklig ut! Det var med blandade känslor af beundran och afund,

som Stina hjälpte henne på med kappan samt följde henne till vagnen.

När hon gick hem, blef afunden den öfvervägande känslan. Det var i alla fall bra orättvist inrättadt i världen, då några fingo så mycket och andra ingenting. Nu, när hon kom hem, trött och hungrig, skulle hon få en torr smörgås och litet mjölk, och sedan måste hon sitta uppe och laga sin klädning, ifall hon inte ville gå trasig i morgon.

Tänk, så många vackra klädningar Elin Björk hade! Hon var inte litet bortskämd, men söt var hon. Och tänk, hvad hon allt fått lära sig: språk, musik, målning och vackra handarbeten! Rik och vacker och beundrad! Nog var hon afundsvärd!

Och Tyra Dahl, hon styrde ju hela huset, barnen, jungfrurna och allt! Det måtte vara bra roligt att sköta ett hushåll. Det skulle nog hvem som helst kunna göra, bara man hade fullt upp med pengar. Så inte var väl Tyra så rysligt märkvärdig, fastän alla sjöngo hennes lof. Hvad var det för en konst att vara god, när man hade allt hvad man behöfde och mera till samt kunde göra hvad man hade lust till! De där rika flickorna skulle bara veta hvad det ville säga att aldrig få något, som man önskade, att bara gå och längta och längta, tills man rakt inte visste hvad man längtade efter.

Stina gick och grät på gatan, hon kände ett sådant djupt medlidande med sig själf och hade så lätt till tårar nu för tiden.

När hon kom hem, stod Otto Björk i porten, honom hade hon inte sett på en evighet. Och så råkade hon ut för honom just nu, när hon naturligtvis hade röda ögon. Hon ville skynda förbi med en hälsning, men han stannade henne och frågade hur det stod till.

»Tackar bra!» det var svårt att få rösten klar, gråten satt kvar i den.

Otto såg förvånad på henne. »Hur är det fatt? Jag tror att Stina har gråtit?»

Hon hade trott att han skulle skratta åt henne, det hade varit bättre, det. När han talade så där vänligt, började hennes tårar att rinna igen. Hon svarade inte ett ord.

Då böjde han sig fram och såg henne in i ögonen.

»Hvad är det, som är så ledsamt?» frågade han.

»Allt är ledsamt,» hon snyftade till.

»Vet, Stina, det tycker jag med! Jag tycker ibland att hela lifvet är bara strunt; att det klokaste man kunde göra vore att skjuta sig en kula för pannan!»

»Usch, så herr Otto säger!» Hon glömde i en hast sin egen bedröfvelse.

»Ja, när allt hvad man gör och säger, anses dumt! När i ens eget hem alla förakta hvad man själf håller på! När man jämt skall hånas, bara för att man inte anser, att lifvets högsta uppgift är förtjäna pengar. När man inte har en enda människa, som förstår en. När man inte vet om — — —»

Han hade talat häftigt, nu mötte han plötsligt Stinas förvånade blick. Då skrattade han till, klappade henne på axeln och fortsatte halft beskyddande, halft förläget:

»Bry sig inte om hvad jag pratar! Men det finns nog flera än Stina, som ha ledsamt!»

Och så sprang han före henne in i porten och uppför trapporna.

Sedan den kvällen tänkte Stina mera på Otto än hon gjort på länge. Hon hade alltid tyckt att han i hemmet varit tillbakasatt för Elin, det var väl det han var ledsn öfver, trodde hon. Och moster hade hört af jungfrurna, att det ofta var uppträden hos Björks mellan Otto och hans far. Det skulle vara herr Ottos fel alltsammans, hade hon sagt, ty han var så bråkig.

Men Stina ville inte tro att det var Ottos fel, åtminstone icke helt och hållet. Hon visste att han kunde vara snäll och vänlig, om han också var litet bråkig ibland. Hon hade alltid tyckt synd om honom, när han var barn och alla beständigt grälade på honom. Nu tyckte hon ännu mera synd om honom.

Fru Olson hade varit sjuk i flera veckor, hon borde helst till lasarettet, sade professor Dahl, men det ville hon inte. Och så länge hon orkade sitta uppe och passa på porten, kunde ingen köra bort henne, menade hon, hälst då hon själf höll hjälphustru, som skötte sysslorna.

Stina åt sina middagar hos fru Lindström, men ibland, när det var litet att göra, sprang hon hem på ett ryck för att se till mostern, det var så kort väg, och ingen anmärkte på det.

För öfrigt var det inte alls samma ordning hos fru Lindström nu, som när Stina började där. Fruen själf var jämt ute, inte alltid för att frisera, sades det, utan lika ofta för att spatsera med sin beundrare, den långe lärftskramhandlaren på hörnet midt öfver gatan. Flickorna påstodo att han var mycket mer än hennes beundrare, men det kunde Stina då aldrig tro. Skulle man tro något sådant om en gift fru, som hade två så rara barn och en sådan hygglig och beskedlig man! Ja, flickorna visste så många dumma historier om

honom med, Gud vet, hvar de fingo reda på allting. Och hvad de blifvit näsvisa mot frun sedan. Ofta togo de sig ledigt för långa stunder, hela kvällar ibland. Denna vinter hade de roat sig så ofta på teatern, kälkåkningar och danstillställningar, mest om söndagarna, förstås. Och alltid var det herrar, som bjödo dem. De skröto inte litet med det för Stina, hon hade ingen, som bjöd henne, hon. Hon fick sitta hemma hos sin moster och läsa högt ur bibeln.

Fru Olson ville alltid höra ett kapitel ur bibeln om kvällarna nu, hennes syn hade blifvit så dålig, att hon inte kunde läsa själf. Ibland var Stina så sömning, att hon knappt kunde hålla upp ögonen, men läsa måste hon, annars grälade gumman halfva natten, så att ingen af dem fick sofva.

Emellertid blef fru Olson sämre dag för dag. En kväll började hon tala om att hon snart skulle dö, och att det nog inte skulle bli så lätt för Stina att stå alldeles ensam i världen. Hon var så vänlig, att Stina blef helt underlig till mods. Höll gumman verkligen af henne ändå, det hade man just aldrig kunnat märka.

Men i nästa minut, när fru Olson fick se att Stina klädt om sin hatt, var hon långt ifrån vänlig. Det vankades förebråelser och snubbor i oändlighet. Det var synd och skam att vara så fåfång med sina kläder — hette det — och ända in i hennes sista stund skulle då Stina göra sin stackars moster förargelse.

Stina sökte försvara sig med att de andra flickorna hos Lindströms voro mycket finare klädda och att de gjort narr af henne, emedan hennes hatt var så ful.

Men då blef fru Olson ändå ondare. Hon retade upp sig, så att hon till sist blef riktigt dålig. Den natten fick Stina inte en blund i sina ögon. Oupphörligt måste hon upp och flytta mostern i en annan ställning, men aldrig kunde hon göra henne i lag. Gumman var så kinkig, att Stina blef rent förtviflad. »Om Vår Herre ville ta henne snart ändå,» kunde hon inte låta bli att önska.

På morgonen, när Stina äntligen fick ge sig af, var hon trött och utledsen. Och inte mötte hon Otto häller, det var senare än vanligt, och han hade troligtvis redan kommit hem från fäktklubben. Han såg alltid så glad och munter och varm ut, när han kom därifrån. Ja, han såg riktigt bra ut, sedan han börjat få mustascher. Ack, om hon kunde möta honom någon gång när hon gick med kamraterna, så att de fingo se, att också hon hade fina herrbekanta.

Då hon kom till fru Lindström, märkte hon genast att det denua morgon var något ovanligt på färde, ty alla flickorna stodo i en grupp och samtalade mycket lifigt. Och ett intressant ämne var det, som afhandlades, då Berta och Amalia — hvilka eljest inte tälde hvarandra — kunde stå så där vänskapligt och prata.

Naturligtvis är det någon historia om frun, som de hålla på med nu igen — tänkte Stina —

det är verkligen skamligt att alltid tala så illa om henne.

Men icke dess mindre började hon känna sig litet nyfiken på historien och smög sig in så tyst som möjligt för att inte störa, ty det hände ofta att kamraterna blefvo tysta och hemlighetsfulla, så snart hon närmade sig.

Men i dag voro de aldeles ovanligt vänliga.

»Se, Stina! Henne ha vi ju glömt!» ropade en.

»Det finns nog en biljett åt henne med,» sade Amalia, »jag har inte räknat dem än.»

Stina hann inte fråga hvad de menade, ty de kommo alla omkring henne, talande i munnen på hvarandra. »Kan du tänka dig! O, hvad det skall bli roligt! Tycker du inte att det skall bli förtjusande?» ljöd det omkring henne.

»Tyst, flickor!» långa Amalia var ändå den, som hade mest att säga. »Ni skriker ju, så att det hörs ner på gatan! Stina vet ju inte hvad det är fråga om.»

»Kanske hon inte får gå med för sin moster,» hördes en spetsig röst.

»Kanske hon alls inte törs,» flinade en annan.

»Hvad? Hvart ska' ni gå?» fick Stina ändtligen fram, yr i hufvudet som hon var.

»Vi ska' gå på maskerad!» skreko de alla med en mun.

Amalia sökte förgäfvos tysta de andra, de pratade med hela tiden, under det hon berättade. Och så fick Stina veta att fru Lindström skulle ha

ett rum för maskering och frisering på den stora maskeraden, som skulle bli på W6 på lördagen. Hon hade fått en hel mängd biljetter och gifvit flickorna hvar sin. Efter klockan tolf på natten skulle ingen af dem behöfva arbeta, då kunde de få roa sig så mycket de ville.

»Får jag också vara med?» Stinas ögon tindrade. Hon trodde det knappast, kunde inte fatta, att också hon skulle få vara med om ett nöje.

»Är det roligt på maskerad?» frågade hon försiktigt. Hon hade inte klart för sig hur det egentligen gick till på en sådan tillställning.

»Det kan du lita på,» försäkrade Berta. »Jag har varit på fyra och vet hur det går till.»

»Ser du, herrarne ha aldrig några masker,» upplyste en, »det är bara fruntimren, som äro utklädda, och man kan skoja med herrarne så mycket man vill.»

»Man blir bjuden på ostron, och glace och champagne och allt möjligt godt af fina herrar, som man inte känner.»

»Och så tro de alltid att de veta hvem man är! Och så inbillar man dem, att man är någon grefvinna eller friherrinna af deras bekanta.»

»Om man bara visste hvad man skall kläda sig till!»

Och nu började en öfverläggning om kostymer, tills några kunder kommo och gjorde slut på ledigheten.

Stina kunde inte tänka på något annat än maskeraden hela dagen. Att kläda ut sig måtte

vara rysligt roligt. Elin och Tyra klädde ofta ut sig på födelsedagar och vid andra tillfällen. En gång för några år sedan hade det varit tablåer hos Björks, och Stina hade fått vara med som zigenerska. Det var en bra grann dräkt hon hade då, moster hade tyckt så illa om den, sagt att det var rent syndigt att spöka ut sig så där. Det hade för resten bara varit en liten stund, som hon haft grannlåten på sig, så snart tablån var visad hade hon fått ta den af sig och gå ner i porten igen.

Men Stina mindes mycket väl att den klädde henne, den brokiga kostymen. Rosa på kaféet hade en nästan likadan, tänk om man kunde få låna den nu till maskeraden. Nå, det var inte värdt att tänka på, moster skulle aldrig tillåta henne att gå.

* * *

Lördagen hade kommit. Fru Lindström hade gifvit sina order. Långa Amalia och Stina skulle stanna i affären till half tio på kvällen — det skulle nog bli arbete där också — frun själf och de öfriga biträdena skulle gå till W6 redan klockan sju.

Hela dagen var det brådt, frun var ute på förmiddagen, och så kommo många fina kunder, som ville bli champonerade. Det skutsade kamraterna Stina till, de tyckte alla att det var så tråkigt.

Stina tyckte om att ha mycket arbete. De andra flickorna hade ju så många hemligheter sins emellan att det var obehagligt, och själf hade hon ingen ro, tänkte bara på ett och detsamma hela tiden.

Skulle hon gå på maskeraden eller ej? Ännu på middagen hade hon ej kunnat bestämma sig. Att be moster om lof hade icke lönat sig, hon var så sjuk, att hon icke hade någon reda på sig längre. Men ännu kunde hon lefva i flera dagar, hade professorn sagt. Doge hon innan kvällen, ja, då kunde det ju aldrig komma ifråga att Stina skulle gå, men lefde hon, då vore det allt bra svårt att afstå från att en enda gång roa sig.

Rosa skulle också på maskeraden — med hvem ville hon inte tala om — Stina hade fått låna hennes zigenardräkt, det var ju bra att ha den hemma i alla händelser.

Om Stina bara vetat hur hon skulle göra! Ena minuten tänkte hon, att hon omöjligt kunde lämna mostern ensam på natten, men ögonblicket därefter sade hon sig, att hon vakat flera nätter å rad och verkligen kunde behöfva något att muntra sig med. Nog kunde hon väl gå en liten stund, om moster inte vore sämre.

I middagsrasten sprang Stina hem i stället för att äta. Fru Olson var alldeles som förut, plågfri och lugn, men oredig och ur stånd att röra sig.

Hjälpgumman och Björks Mari sutto inne hos henne och drucko kaffe, Stina fick sig en tår, hon sväljde den tyst och såg ofta bort till sängen.

Så sade hon litet sväfvande på målet till hjälpgumman:

»Skulle madam kunna stanna till elfva i kväll, jag är bortbjuden och ville gärna gå en stund?»

»Ja, jag skall stanna. Gå hon bara, ungdomen skall roa sig,» sade madamen.

»Det händer dig nog inte så ofta,» nickade Mari. »Tids nog blir du gammal och stel i benen.»

Stina stoppade skyndsamt portnyckeln i fickan och tog paketet med kostymen. Så sade hon farväl med ett strålande leende. Hvad de voro snälla! De tänkte inte som moster, de! Men så hade hon håller inte talat om att det var på en maskerad hon skulle gå.

* * *

Det var som en dröm, tyckte Stina. Sorlet, musiken och det brokiga vimlet af människorna gjorde henne yr i hufvudet. Maskerna sågo så hemska ut, att hon först blef rädd, och damerna voro så urringade, att hon skämdes. Och inte förstod hon sig på hvad de olika kostymerna föreställde, hon gick omkring i mängden en lång stund och tyckte att det var tråkigt. Den ene herrn efter den andra tilltalade henne, men hon tordes bara svara ja och nej. Några talade främmande språk, hvaraf hon inte förstod ett ord, då skakade hon på hufvudet eller teg, och så gingo de ifrån henne igen.

Det skulle ju vara så roligt på en maskerad? Stina gick där och väntade på att det roliga skulle komma. Liksom drifven af en hemlighetsfull makt bara gick hon, rundt och rundt, ehuru hon var så trött, att benen knappt ville bära henne. Med vidöppna ögon stirrade hon på alla de besynnerliga figurerna, som dansade, skämtade och skratade omkring henne. Några hvitklädda otäckt fula pajaser sprungo fram och tillbaka och slogos med träsvärd, några fasligt långa flickor i småbarnsdräkter blåste på leksakstrumpeter och i hvisselpipor. En liten dam i bärklädning sög på en diflaska och skrek jämmerligt, när hon blef knuffad. En annan dam i kostym af bara sjögräs med utslaget hår och både armar och ben nakna, väckte särskild uppmärksamhet, hon hade en hel flock kavaljerer efter sig och svängde och vred på kroppen, så att det var riktigt otäckt.

Stina följde henne på afstånd, där hon promenerade omkring i den stora salen, och såg henne till sist ta plats i en soffa i ett af smårummen; där halflåg hon i sin luftiga toilett, under det herrarne sutto omkring henne, matande henne med glace och konfekt och låtande den ena champagnekorken efter den andra smälla. De smekte henne på armar och hals, de lyfte upp hennes slöja och sågo henne i ansiktet, de voro så närgångna, att Stina aldrig vågat drömma om något dylikt. De voro riktigt afskyvärda, tyckte hon, men hon kunde ändå inte låta bli att se på dem. Och hvad de drucko! Ja, Stina var både hungrig och törstig, hade de velat gifva henne en enda

liten klunk af hvad de hällde i sig, skulle hon ha varit glad. Rundt omkring sulto så många och smorde kråset. Skulle inte *hon* också kunna bli bjuden på något som de flesta andra damer?

Åter började hon vandra omkring i salen. Då kom en herre, en gammal och ful en, och tog hennes arm. Visst var hon en smula rädd, men när han såg henne in i ögonen, tittade hon helt djärft tillbaka genom masken.

»Så vackra ögon man består sig med,» sade herrn. »Riktiga zigenarögon!»

Stina såg på honom så bevekande som möjligt.

»Jag är så törstig,» sade hon.

»Det är väl för att få champagne som min nådiga ger mig en sådan blick?»

»Ja visst, ja visst,» Stina var rädd att han skulle gå ifrån henne och höll honom fast i armen. »Låt mig få litet champagne!» bad hon. »Jag har aldrig druckit champagne.»

»Det var en oerfaren oskuld,» skrattade han och ville lyfta på hennes mask, men hon böjde sig åt sidan, så att det misslyckades. »Kan jag inte få se hur en sådan liten oskuld ser ut?»

Han var bra obehaglig, den gamle; när han kom nära, kände hon hans heta och dåliga andedräkt. Men det gjorde detsamma, hon skulle få champagne och drog honom ifrigt med sig bort till serveringen. När den perlande drycken var islagen, grep hon glaset med darrande hand och tömde det i ett enda drag.

»O, hvad det var godt! Hvad det var för-tjusande godt!» ropade hon. »Tack, tack!»

Den gamle herrn skrattade och fyllde glasen på nytt, så tog han henne under hakan och stirrade henne in i ögonen. »Ni ser ut som en riktig liten sötunge!» hviskade han ömt. »Skål!»

Äfven det glaset drack Stina i botten. Hon kände sig med ens så glad och lifvad och började prata om allt möjligt utan att själf riktigt veta hvad hon sade. Och hennes kavaljer klappade henne och såg på henne innanför masken, och så fick hon ett tredje glas af champagnen.

Sedan ville hon inte sitta stilla längre. De promenerade genom salen, genom smårummen, genom korridoren. Men på en gång kände Stina sig fruktansvärdt tung i hufvudet. Hon hörde icke ett ord af de ömma fräser hennes kavaljer hviskade i hennes öra, benen liksom veko sig under henne, alla leder kändes som domnade. Hur det gick till, visste hon inte själf, men hon slet sig ifrån den gamle herrn, lyckades med en sista kraftansträngning få reda på det rum fru Lindström förfogade öfver, kom dit in, sjönk, alldeles öfvergifven af trötthet, ner på soffan där — och somnade.

När hon vaknade, var det första hennes förvirrade sinnen uppfattade en klocka som visade på half fem. Förskräckelsen gjorde henne med ens fullt vaken. I ett nu fick hon tag i sina ytterkläder, fann utgången, där några halfdruckna herrar ville hålla henne kvar, och begaf sig springande hemåt.

Under det hon ilade fram på de folktomma gatorna, där det redan började dagas, hade hon inte en redig tanke i sitt hufvud. Men när hon

stod utanför den välkända ekporten och satte nyckeln i det förgyllda mässingslåset, som hon så många gånger polerat, samt hörde kyrkklockan långsamt och högtidligt så fem slag, sammansnördes hennes hjärta af en ångest, som hon aldrig förr känt. Hon hade varit rädd för mostern många gånger, men inte ens när hon som barn varit olydig, hade hon varit så rädd som nu, när hon visste att den gamla var för sjuk att gräla och bannas. Ljudlöst som en tjuf smög hon sig in i portvaktssköket, tände en ljusstump och lyssnade försiktigt vid dörren till »rummet». När hon ingenting hörde, skyndade hon att taga zigenardräkten af sig, den var så förhatlig nu, hon drog och slet föga varsamt i den, för att fortast möjligt bli den kvitt.

Så gick hon in till den sjuka. Nattpampen hade slocknat därinne, men mellan gardinen och fönstret trängde en strimma af dager, som föll rakt på fru Olsons ansikte. Stina skrek till, då hon fick se det. Sådant hade hon sett endast ett ansikte förut. Det var hennes fars, då han var död.

Stina stod som fastnaglad vid golvet. En oemotståndlig makt tvingade henne att stå och se på de vaxbleka dragen och de glasaktiga ögonen, som stirrade så hemskt från kudden.

Plötsligt spred sig en isande kyla genom hennes kropp, och en oerhörd ångest grep henne. Det föreföll henne som om den döda lyft upp sin hand och hotat henne med fingret. Hon ville bort, bort från det förfärliga. Med förtviflans hastighet

rusade hon, halfklädd som hon var, hals öfver hufvud ut på gården.

Men hon hann inte många steg. Det svartnade för hennes ögon, famlande grep hon efter ett stöd, tyckte att hon snafvade på de höga klackarna till kostymskorna, hvilka hon ännu hade på sig, och föll afsvimmad ner på stenläggningen.

»**M**amsell», som jungfrurna kallade henne, skulle göra allt hos Björks. Hon var den första, som var färdig på morgonen. När grosshandlaren gick till gymnastiken, var hon tillreds att hjälpa honom med rocken samt borsta hans hatt, när herr Otto frukosterade tidigare än de andra, var det hon, som serverade kaffet och sörjde för att morgontidningen fanns bredvid hans kuvert. När frun, som det sista året börjat lida af reumatism och därför hade svårt att reda sig själf, steg upp, hjälpte hon henne med morgontoiletten, när kokerskan gick till torget, fick hon sina order genom »mamsell». Hon tog fram linne och silfver, hon hade nycklarna till handkammaren och syltskåpet, och fröken Elins hela garderob höll hon ordning på. Fröken Elin tog knappast fram en handske åt sig själf, hon hade blifvit så van att ropa på Stina för den minsta småsak.

Det skulle ha varit svårt att i Björks »mamsell» känna igen den Stina, som, blåfrusen och rufsig, brukade ligga och skura trapporna i huset,

eller den bleka, kantiga flickan från fru Lindströms frisersalong. Nu såg hon så ordentlig, stillsam och nätt ut, där hon gick omkring och sysslade, alltid klädd i hvita förkläden och med ett svart sammetsband om det kortklippta, knollriga håret.

I tre år, allt sedan hon blef frisk från den nervfeber, i hvilken hon insjuknade, då hennes moster dog, hade hon varit hos Björks. Strax hon blifvit utskrifven från sjukhuset, hade hon fått komma ut till dem på Dalarö. Fru Björk brukade gärna berätta hur klen och eländig hon då var, de hade icke känt igen henne, då hon kom, så förändrad hade hon blifvit. Men hur fort hade hon icke tagit sig i den friska luften, redan efter några veckor hade hon blifvit rödblommig och så stark, att hon orkade hjälpa till med en och annan syssla.

När de sedan på hösten erbjudit henne att stanna kvar som Elins kammarjungfru, hade hon blifvit öfverlycklig och gråtit af glädje. Till Lindströms hade hon på inga villkor velat återvända, men aldrig hade hon drömt om något sådant som att hon skulle få stanna hos Björks.

Hon började som kammarjungfru, men efter hand hade hon därjämte blifvit ett slags hushållerska, som hjälpte frun med litet af hvarje. Och fru Björk kunde inte nog prisa henne för hennes omtänksamhet, flit och tillgifvenhet. Man hade så obeskrifligt stor nytta af en person, som man själf uppfostrat och lärt in — hette det. »Och inte är det underligt om hon är fäst vid oss, vi ha ju varit snälla mot henne, sedan hon var liten, och

behandla henne icke som en vanlig kammarjungfru.»

Fru Björk hade blifvit en smula korpulent, hon satt mycket mera stilla nu än förr, men fastän hon talade om att hon började bli gammal, menade hon ingenting med det. Aldrig blef hon så belåten, som när någon sade sig omöjligt kunna tro, att hon hade en son, som var ingenjör, och en giftasvuxen dotter.

Grosshandlaren däremot hade åldrats betydligt under trycket af ökade göromål och affärsbekymmer. Kanske hade han blifvit ännu mer konservativ, åtminstone var hans lynne retligare och hans ofördragsamhet mot olika tänkande ännu större än förut. Tvister mellan honom och Otto voro alltså vanliga. I synnerhet nu, sedan Otto tvärt emot faderns önskan sagt upp den plats vid en fabrik, som han det sista året innehaft, för att resa utomlands, rådde ett spändt förhållande mellan dem. Grosshandlaren förebrådde ständigt sonen hans själfkloket och egensinne. Otto sade att fadern hvarken kunde eller ville förstå honom. Grosshandlaren gnatade och kältade, Otto blef häftig, förklarade att han skulle prisa sig lycklig den dag han finge vända hemmet ryggen samt slutade vanligen med att, alldeles utom sig, ta hatt och rock och storma ner för trapporna för att icke visa sig mer på hela dagen.

Ingen af familjen lade detta vidare på sinnet, man var så van vid Ottos häftighet. Men Stina kunde aldrig gå och lägga sig på aftonen, förr än hon hört Otto komma hem och gå in till sig.

Det kom en sådan oro öfver henne, när han sprang sin väg så där, hon kom alltid att tänka på hvad han sagt en gång om att skjuta sig för pannan. Och hon tänkte inom sig att hon skulle bli lika glad som han, när dagen för hans afresa blefve bestämd.

Men nu på sista veckorna var Stina helt och hållet upptagen af Elins angelägenheter. Hon kunde inte begripa att Elin ännu ej blifvit gift, hon, som haft så många beundrare och själf tyckt om så många. Först hade det varit löjtnant Brun och så den där häradshöfdingen på Dalarö, som likväl aldrig lät höra af sig i staden. Honom hade Elin allt hållit bra mycket af, och nog hade hon sörjt öfver att det blef slut med honom, men sedan hade hon svärmat för flera andra. Om kvällarna, när hon kom hem från bjudningar och Stina hjälpte henne att kläda af sig, var hon alltid så förtrolig. Då berättade hon om sina beundrare och hvad de sagt henne för artigheter. Nu talade hon mest om en doktor Ström, han skulle, vara så olik andra herrar, ty han smickrade henne aldrig, och det tyckte hon om, sade hon. Men Stina hade sina misstankar, att Elin nog tyckte om smicker, förut hade hon endast beundrat henne, men nu på sista tiden hade hon börjat få upp ögonen för hennes fel. Var Elin glad, så var hon ju så söt och vänlig, att man ovillkorligen måste hålla af henne. Men gick något henne emot, så att hon blef ledsen eller förargad, då var hon stygg och brydde sig inte det minsta om att dölja det. Då kunde hon gräla på en för den minsta obetyd-

lighet. Det var väl att man visste, att hennes dåliga lynne gick öfver så fort. Hon led kanske mest själf af det, när allt kom omkring.

De sista veckorna hade Elin varit det mest ombytliga man kunde tänka sig, ena dagen i strålande humör, andra dagen ondsint och tvär, så att man knappt tordes tala till henne. En gång hade hon helt öppet låtit Stina förstå, att hon var så godt som förlofvad med doktor Ström, en annan gång, då hon fick ett bref från honom, hade hon sagt, att hon inte kunde tåla honom.

Stina undrade hur det skulle bli, ty det gick många olika rykten. Ett påstod, att doktor Ström bara tänkte på lärda saker och att Elin koketterade för honom utan framgång. Ett annat sade, att han friat till henne, emedan hon var rik, och fått korgen, ett tredje rykte påstod, att de redan länge varit hemligt förlofvade.

Men hem till Björks kom doktor Ström aldrig. Elin träffade honom endast ute i sällskapslivet, och Stina kände sig nästan öfvertygad om att äfven detta förhållande skulle sluta på Elins vanliga vis.

* * *

Ett par dagar före Ottos afresa var det bal hos grosshandlar Björks. I sanning en lysande fest. Praktfulla salonger strålande af ljus, mjuka mattor, tunga draperier och präktiga speglar; pittoreska hörn, där skärmbehängda lampor spredo

ett magiskt rödt eller grönt sken öfver små inbjudande soffor för två, stora grupper af växter, blommor, som utsände härliga dofter. Ett blankbonadt golf, på hvilka fötterna icke tröttnade att dansa, veka valsmelodier, muntra, sprittande polkatoner. Ordensprydda herrar, damer i lysande toiletter, blixtrande stenar på bländhvita halsar, kinder, som glödde, ögon, som strålade med eldiga blickar, skummande champagne, som berusade sinnena, ungdomens, skönhetsens, glädjens och njutningens fest.

Husets dotter tycktes vara den mest frade af alla de unga skönhetserna, kavaljererna stodo i rader omkring henne, tiggande om danser, om bara ett enda litet hvarf kring salen.

Och Elin var vacker denna afton i sin hvita tyllklädnad, utan andra prydnader, än en mörkröd ros, som hon fäst i sitt skärp. Hon skämtade och log, hon skrattade och pratade utan uppehåll, allt under det hennes ögon sände koketta och utmanande blickar till den omgifvande beundrarskaran. En uppmärksam iakttagare skulle dock kanske ha märkt en viss oro i hennes sätt och en skugga, som for öfver hennes ansikte så snart hon kom att se ditåt, där de icke dansande herrarne stodo.

Doktor Ström hade ju kommit så sent, att första valsen redan var öfver, så sent att hon ej hunnit hälsa ordentligt på honom. Och inte bjöd han upp henne, han dansade visserligen sällan, men hon hade varit öfvertygad om att han i kväll skulle göra ett undantag. Kotiljongen, som hon

i det längsta gömt, måste hon ge bort åt en herre, som hon inte frågade det ringaste efter. Han hade då blifvit för tråkig på sista tiden! Hvarför skulle han nu också stå där och se på henne så förebrående, som om hon gjorde något orätt, då hon dansade? Var han svartsjuk, så var det just rätt åt honom!

Och Elin dansade på, koketterande och skämtande med de andra herrarne utan att ens låtsas märka doktor Ström.

Det blef ett längre uppehåll i dansen, och en ung sångerska föredrog en visa. Elin lyssnade utan vidare intresse, hon hade hört den så ofta förut. Den var om en gosse, som kämpande med stormarna satt i ett högt träd och skådade ut öfver världen, under det att en flicka besvor honom att komma ner till henne vid trädets fot, där det var lugnt och stilla. Gossen ville emellertid icke lyssna till hennes böner, utan uppmanade henne i stället att svinga sig upp till honom.

»Hon ville icke upp,
och han ville icke ner,
och aldrig uti världen
så träffades de mer.»

Det var sista strofen. Sången hade knappt förklingat, förr än den ystra polkamelodien åter ljud. Elin svängde sig redan vid dess första toner därute på det blankbonade ekgolfvet.

Då dansen var slut, kom doktor Ström fram till henne. Den missnöjda, förebrående minen i hans ansikte var borta, han bjöd henne sin arm

och bad med så underligt vibrerande röst att få tala ett par ord med henne. I det han förde henne in i ett litet kabinett, som för ögonblicket stod tomt, frågade han hvad hon tyckte om den sång de nyss hört.

»Jo, bra!» Elin fick som en kall dusch öfver sig. Var det för att resonnera om musik, som han nu ändtligen kom till henne?

»Den grep mig så djupt, denna sång,» fortfor han, »den var så vacker och vemodig och kom mig att tänka på förhållanden i lifvet, som likna den där gossens och flickans. Förstår ni kanske hvad jag menar, fröken Elin?»

»Nej!» Elin förstod icke hvad han syftade på. Skulle han börja predika moral nu igen? Hade han ingenting annat att säga henne? »Skynda er med hvad ni har att säga, ty det spelar snart upp, och inte för allt i världen vill jag försumma den vals, som nu kommer!»

Det var hennes afsikt att såra honom — han förtjänade verkligen en liten näpst för sin ohöflighet — och det lyckades. Hon såg hur han bleknade, hur han ansträngde sig för att behärska sig, då han frågade: »Skulle ni verkligen inte kunna försaka en dans för min skull?»

Elins hjärta bultade häftigt, hennes läppar rörde sig, men hon dröjde med svaret. Hvad som helst skulle hon kunna försaka för hans skull, tänkte hon först. Men så kom den öfver henne, den där oemotståndliga lusten att retas med honom, som alltid, när hon höll på att bli häftig. Hon kunde inte låta bli, hon mötte honom med en halft gäc-

kande blick, och hennes röst ljöd lugn och kall-
då orden föllo:

»Nej, visst inte!» svarade hon.

Han tog ett steg emot henne, han grep tag i hennes hand, hans fingrar voro kalla som is, och vreden, som han först sökt hålla tillbaka, blef honom öfvermäktig.

»Då skall jag inte längre störa ert nöje,» utbrast han. »Jag ser nu att det är förgäfves man hos er letar efter en uppriktig känsla, att det varit lek alltsammans, att ni är grym, kokett! Jag har nog anat det länge, men jag trodde svartsjukan gjorde mig orättvis! Nu skall jag inte plåga er mer, jag inser så tydligt att vi två aldrig kuma bli något för hvarandra. Hur kunde jag också inbilla mig att ni, som älskar nöjen och lyx mest af allt, skulle kunna hysa någon varmare känsla för en fattig och tråkig vetenskapsman!»

Det spelade ett trotsigt leende kring Elin läppar. Hela hennes varelse uppreste sig mot hans ord, det var som hade han gifvit henne ett slag i ansiktet. Hon kände sig som förlamad, kunde inte få fram en stafvelse till sitt försvar, kände hans blick, men kunde inte se upp på honom.

Doktor Ström hade släppt hennes hand, hans röst lät mildare nu.

»Ni förstår kanske inte hur orätt ni handlar, fröken Elin,» sade han. »Det ligger i er natur att kunna tjusa och behaga. Men det är en farlig lek, inte minst för er själf, ty — — —»

Han kom inte längre, musiken hade spelat upp, dörrarna till danssalen midt för dem öppnades, och

en ung herre stod bugande framför Elin. Utan ett ord och utan att ens se på doktor Ström, nästan som om hon inte vetat, att han stod kvar bredvid henne, tog Elin sin kavaljers arm och gick med stolt hållning ut i danssalen. Hon var så ond, så förbittrad att hon velat skrika högt. Men hon dansade i stället, dansade och koketterade ännu vildare än förut.

* * *

Stina hade aldrig sett någon fin bal förut. När gästerna kommo, och hon stod i toilertrummet och hjälpte de unga damerna af med ytterplaggen, hade hon för första gången på länge åter känt den vakna, den gamla afunden mot de rika och förnäma, som hade grannlåter och nöjen fullt upp.

Egentligen hade hon, under de år hon varit hos Björks, inte haft mycken tid att sysselsätta sig med sig själf. Hon hade känt sig nöjd och belåten med sitt arbete och gått så upp i sitt herrskap, att deras intressen blifvit som hennes egna. Tänka och grubbla, det hade hon inte hunnit, dagarna hade gått så fort och blifvit veckor, veckorna hade blifvit månader och månaderna år, så otroligt hastigt, tyckte hon.

Men nu i afton kände hon inte igen sig själf. Det var något länge tillbakaträngdt, som jäste och sjöd inom henne, och med afsikt höll hon sig så långt bort från danslokalen som möjligt. Hon ville

inte se på, ville inte höra musiken, ty en pockande röst i hennes inre hviskade om att också hon var ung och hade rättighet att roa sig, att fordra något mer af lifvet än bara arbete och arbete.

Men fru Björk tvang henne att komma in och se på kotiljongen. Frun menade väl, hon ville att också Stina skulle ha något roligt, sade hon.

Och där stod hon och såg som i en dröm hur det ena paret efter det andra sväfvade förbi. Så omsvärmad Elin var! Inte en minut fick hon hvila, knappt slutade hon dansen med en kavaljer, förr än en annan aflöste honom. Och hvad Otto såg glad och lifvad ut, där han dansade med Tyra Dahl, men oupphörligt måste lämna henne, då någon annan dam kom och bjöd upp honom. Det var roligt att se.

Men med ens flydde Stina åter in i toilerummet. Det kom öfver henne en oemotståndligt frestande lust att gå ut i salen bland alla de fina damerna, tränga sig fram till Otto, buga som de och bedja honom om ett hvarf. Hon måste springa sin väg, annars hade hon bestämdt gjort det. Hon var inte sig själf i afton. Det bultade och gick omkring i hennes hufvud af idel upproriska tankar. Hvarför skulle Otto inte kunna dansa med henne lika väl som med alla de där flickorna, de frågade kanske inte ett grand efter honom, då hon däremot — Ja, allt från det hon var liten, hade hon hållit af honom. Jo, det var så. Fastän hon aldrig närmare tänkt därpå eller gjort klart för sig hvad hon egentligen kände för Otto, så visste hon nu att det var så. Här hade hon gått i tre år, dag

ut och dag in, och sett honom, talat med honom samt passat upp honom. Och nu, först nu, när han om ett par dagar skulle resa, visste hon hvad han var för henne.

Hjärtat klappade som om det ville sprängas i bröstet på henne, hon kände sig så utesägligt lycklig, men endast för ett ögonblick. Ty ack, hvad frågade han efter henne, kammarjungfrun, Port-Stina, som han kunde skänka ett vänligt ord emellanåt, men som han dessemellan nog inte mindes en gång.

Hon gick fram till fönstret och stödde sin brännheta panna mot den kalla rutan. Det kylde så skönt, men hindrade likväl ej att en och annan tår droppade ner på hennes kinder. Därutifrån ljud musiken så sprittande och yster, där stod glädjen högt i tak! O, hvad det plågade henne.

»Stina!» Hon spratt till vid att någon rörde vid hennes arm, hon hade inte hört stegen på den mjuka mattan.

Otto stod framför henne. »Min handske har spruckit sönder, var snäll och sy ihop den,» bad han brådslande.

Stina såg upp med en hastig blick och sysslade med att få näsduken ner i fickan. Hvad han såg varm ut. Håret hängde fuktigt i hans panna, och han flämtade häftigt. Hela hans bröst var betäckt med kotiljongsordnar och små blomsterkvistar. Han höll fram handen med den spruckna handsken på.

»Jag tar den inte af mig, det behöfs bara några styng, var snäll och gör det fort nu!»

»Ja, ja!» Stina stod framme vid ljuset för att träda på nålen, hennes hand darrade, så att det inte ville gå. Hennes ögon voro icke klara heller, men torka dem torde hon inte, af fruktan att han skulle se att hon gråtit.

Han väntade tyst några ögonblick, så utbrast han helt otåligt »blir det något af eller ej,» just som hon äntligen fick på nålen. Men det var för mycket för Stina, hon snyftade till.

Då blef Otto uppmärksam. »Hur är det,» sade han förundrad, »står Stina och gråter? Är ni sjuk?»

»Nej, nej!» Hon sydde ihop handsken med darrande fingrar.

»Men ni är ledsen!» Han lade sin lediga hand på hennes axel. »Hvad är det?»

»Ingenting!» Hon böjde sig djupt ner öfver handsken och torkade bort en tår, som fallit på den. »Jag är bara trött!»

»Stackars liten!» Han klappade henne åter på axeln. Handsken var färdig, men han höll kvar handen, som hon sytt med. »Tala om för mig hvarför Stina är ledsen!» bad han igen.

Då kunde hon inte stå emot längre. »För . . . för . . .» stammade hon, »för herr Otto skall resa sin väg,» kom det med en ny snyftning.

Det var som rusade allt blodet upp åt hufvudet på henne, när hon sagt detta. Hvad skulle han tro om henne nu?

Otto hade släppt hennes hand, men hon kände hur han betraktade henne; hon blef rädd och fick

en plötslig lust att springa sin väg. Men i det samma slog han hastigt armen om hennes lif.

»Tack, Stina,» sade han häftigt, »du blir visst den enda, som kommer att sakna mig! Tack!» Innan hon visste ordet af, hade han tryckt en kyss på hennes läppar och försvunnit.

* * *

Balen var slut. I Elins rum höll Stina på att göra i ordning till natten. Hon frågade inte som vanligt om fröken haft roligt, utan stod och småsjöng för sig själf, medan hon bäddade sängen.

Och Elin pratade inte som vanligt med Stina. Hon började genast ta af sig klädningen, under det hon klagade öfver att hon var så trött, att hon knappt orkade stå. Och när Stina inte svarade, utan föll i tankar och aldrig tycktes bli färdig med att ordna toalettbordet, blef hon otålig.

»Hvad du är besynnerlig i kväll, Stina,» utbrast hon. »Hjälp mig att ta ner håret i stället för att stå där och skratta för dig själf!»

»Skrattade jag?» Stina for tillsamman och blef röd.

»Hvad är det åt dig i kväll?» Elin kunde inte, så trött hon var, låta bli att i spegeln se på Stina, när denna sedan borstade ut hennes hår. »Tala om hvad det är, som är så roligt, och stå inte och se ut som om du rakt kunde flyga af förtjusning öfver något; jag blir så nervös af att se på dig,» smågrälade hon.

Stina rodnade åter. »Hvad skulle jag ha för roligt att berätta,» sade hon sakta. »Då är det väl fröken, som har något att berätta för mig. Fröken har väl haft så roligt i kväll, och doktor Ström var ju här,» tillade hon dröjande.

Nu var det Elins tur att bli röd. »Jag har ingenting att tala om, som kan intressera min kammarjungfru,» sade hon högdraget och gick till sängs utan att växla flera ord med Stina.

Hon låg länge och kastade sig från ena sidan till den andra utan att kunna få ro. Men slutligen föll hon i en tung slummer, störd af underliga drömmar.

Hon såg sig själf i en yrande vals, förd af en ståtlig officers armar. Hennes ögon glänste, kinderna glödde, rundt omkring henne hördes ett sorl af beundrande röster. »Hvad hon är vacker. Hvad hon är ståtlig och elegant!» hörde hon hviskas. Hon dansade och dansade, gick ur famn i famn, hon tröttade ut hundratals kavaljerer, men själf tröttnade hon icke.

Då såg hon på afstånd ett par mörka ögon, som med en förebrående blick voro fästade på henne. Hon ville stanna i dansen, men det var omöjligt, hon ville slita sig bort ur nöjets yra, men kunde inte. Hon bara dansade och dansade utan rast. Men de beundrande rösterna hade tystnat, nu hördes hånande hviskningar: »Se den gamla koketten, så hon gör sig till, så hon struttar och kråmar sig! I hela sitt lif har hon endast jäktat efter tomma nöjen, det är rätt åt henne att hon blifvit så full!»

Hon dansade alltjämt, men grät under dansen, tårarne droppade ned på de sminkade kinderna, ned för den gula, vissnade halsen. Och sorlet omkring henne växte, det blef starkare, blef till en hel kör af röster, som sjöngo den vemodiga sången:

»Hon ville icke upp,
och han ville icke ner,
och aldrig uti världen,
så träffades de mer »

Elin vaknade. Badande i svett satte hon sig upp i sängen. Det var förskräckligt, bara hon slöt ögonen, såg hon det alltsammans för sig igen. Hennes hjärta klappade af ångest, en skärande smärta borrhade sig in i hennes bröst. En mängd förvirrade tankar irrade om hvarandra i hennes hufvud. Hon kände sig så olycklig, att hon skulle velat gråta, men hennes ögon voro så torra och heta, att hon inte kunde pressa fram en tår. Då tyckte hon sig plötsligt till sin förskräckelse höra en snyftning, lyssnade och hörde åter en. Hon stirrade ut i mörkret utan att våga tända på ljus, men så kom hon ihåg att Stina skulle sofva hos henne denna natt, emedan hennes eget rum, som begagnats till serveringsrum, var öfverfyllt med glas och porslin.

I det svaga skenet från en ljusstrimma, som gaslyktan utanför kastade mellan rullgardinen och fönstret, såg hon Stina ligga vänd mot väggen, med hufvudet nästan gömdt i täcket. Det hördes tydligt, att hon sökte kväfva sina snyftningar.

»Stina!» sade Elin sakta.

Intet svar, men täcket där borta drogs ännu högre upp.

Hvad i all världen kunde Stina ha att gråta för? Elin var så förvånad, att hon för ett ögonblick glömde sig själf. Hon hade ju varit så glad i går kväll. Kunde Elin hjälpa att hon ej varit i humör att prata med henne då? Stina skulle bara veta hur olycklig Elin kände sig, då skulle hon kanske skämmas att gråta för skräpsaker.

Följande en hastig ingifvelse tände Elin ljus. »Stina, du,» hennes röst darrade en smula, »om du är ledsen för att jag var stygg mot dig i natt, får du förlåta mig. Jag var själf så ledsen, att jag verkligen inte tänkte på hvad jag sade,» Här brast Elin i gråt, öfverväldigad af sina känslor.

Stina hade också rest sig i sängen. Med ögon, rödkantade efter tårarna, stirrade hon i stum förvåning på sin fröken.

»Jag . . . jag gråter inte för det,» fick hon slutligen fram.

»Hvad gråter du för då?» Elins röst lät skarpare.

»För att jag är fattig,» snyftningarna började igen, och Stina kröp ner i bädden.

Det blef ett ögonblicks paus, hvarunder Elin satt och vred sin våta näsduk mellan fingrarne.

Så steg hon beslutsamt upp ur sängen, stack fötterna i sina tofflor, drog på sig nattrocken och gick och satte sig hos Stina. »Inte skall du vara ledsen för att du är fattig,» började hon. »Tror du att det är så roligt att vara rik då? Tror du

att man aldrig har något ledsamt då? Du skulle bara veta hur olycklig jag är!»

Stina som åter krupit fram ur bädden, skakade på hufvudet. Att Elin inte skulle vara lycklig, det föreföll bra ofattligt.

Elin fortfor: »Jag vet ju inte om det är för min egen eller pengarnas skull, som människor äro vänliga mot mig. Och om jag tror att det är för min egen skull och håller af dem tillbaka, så blir jag alltid bedragen. Det finns ingen, ingen, som kan tycka om mig!»

»Å, så fröken säger!»

Elin talade häftigt, »Nej, nej, det är sant! Jag är alldeles för ytlig och bortskämd för att någon skall hålla af mig. Det har *han* sagt mig i kväll, och nu vill han inte veta af mig vidare. Å, det är så att jag inte vet hvad jag skall ta mig till!»

Länge satt hon kvar hos Stina och berättade i osammanhängande tal om sig själf och sina hjärte-kval. Det gjorde henne så godt att få tala ut, och när hon slutligen lade sig igen, somnade hon strax och sof sedan till långt fram på förmiddagen.

Stina, som steg tidigt upp, kunde inte låta bli att småle för sig själf, då hon såg Elins lugna sömn. Den här sorgen skulle nog gå öfver lika väl som de föregående, tänkte hon. Men underligt var det, att Elin genast kunnat berätta alltsammans. Stina tänkte på sin egen hemlighet. Ingen, ingen, ingen i hela världen ville hon anförtro den till.

Marsolen lyste strålände in hos professor Dahls. Där gjorde man inte som hos Björks, hvilka voro så rädda om sina eleganta möbler och mattor, att de vid minsta glimt drogo ner rullgardinerna. Hos professor Dahls hade man intet modernt möblemang och inga tunga draperier. Där var det ljusst och glädt, och i alla fönster stodo vackra krukväxter, som fingo bada sig i det varma solskenet.

Tyra gick just och pysslade med växterna nu, hon gnotade sakta för sig själf, medan hon vattnade och ansade, och den lilla kanariefågeln ackompanjerade henne med full hals, där den hoppade omkring i sin bur.

Tyra tänkte på våren, den gjorde henne alltid så vemodigt stämd. »Har man några otillfredsställda önsknigar, så vakna de då alltid om våren,» tänkte hon och suckade. Men det var ingen tung suck och den undslapp henne alldeles ofrivilligt.

Hon stod där och stirrade rakt in i solen. Hvad söderns sol ändå måtte vara härlig! Resa

till södern, ja, det hade länge varit hennes högsta önskan. O, hvad hon skulle njuta, om hon kunde komma ut och se sig om i världen!

Hon stördes i sina vårdrommar af att jungfrun kom och lämnade ett paket, som hon helt likgiltigt öppnade. Hon var ej i stämning att tänka på något hushållsaktigt och prosaiskt just nu, men när hon fick se hvad paketet innehöll, kände hon hur hon rodnade af glad öfverraskning. Det var en ask med de skönaste gula rosor, på botten låg ett litet kort. »En hälsning från södern och Otto Björk», stod det där.

Tyra kunde inte se sig mätt på blommorna. Inte underligt att stilen på utanskriften förefallit henne så bekant. Så snällt af Otto! Och just i denna dag, när hon längtade så mycket. Han anade nog inte själf hvilken stor glädje han gjort henne.

Och hon, som på så lång tid icke frågat Björks efter honom! Nu skulle hon genast gå upp till Elin och få hans adress, och så skulle hon skrifva och tacka honom.

Elin satt vid pianot, då Tyra kom. Fru Björk höll på att studera en bok om badorter, hon lade genast beslag på Tyra.

»När solen börjar skina, börjar man fundera på sommaren,» sade hon. »Jag måste sköta mig vid en badort, men det blir svårt att bestämma hvilken. Min man har inte tid att följa med, och Elin säger att hon inte vill. Hon kan verkligen också behöfva byta om luft. Hon ser ju riktigt eländig ut.»

»Alltid skall mamma jämra sig öfver mig,» utbrast Elin. »Jag har ju sagt att jag inte är sjuk!»

»Jag vet inte hvad som kommit åt Elin,» klagade fru Björk för Tyra. »Ingenting har hon lust med, ingenting bryr hon sig om, och ingenting är henne i lag. Så har det varit, ända sedan Otto reste.»

Tyra var glad att kunna afbryta fru Björk genom att berätta om rosorna, som Otto skickat henne.

»Jo, jag tackar. Till oss har han inte skickat några. Men han har alltid varit svag för lilla Tyra,» menade fru Björk.

»Det har jag då aldrig märkt,» sade Elin spetsigt.

Tyra hade kommit så lätt och glad till sinnes, men här var luften så tryckande, att hon blef riktigt ängslig. Elin var vid ett fasligt humör. Och hon såg verkligen dålig ut. En promenad skulle kanhända pigga upp henne.

»Tag på dig och följ med mig ut,» föreslog Tyra.

»Hvart skall du gå?»

»Bara ut och njuta af det vackra vårvädret.»

»Nej, tack! Jag vet ingenting värre än att gå ut bara för att gå. Förresten skall jag spela en timme till.»

»Gå nu med Tyra!» öfvertalade fru Björk. »Du rakt fördärfvar dig med ditt eviga spelande.»

»Jag måste ha något att göra!» Elin såg nästan gråtfärdig ut.

Tyra ansåg det bäst att gå nu. Det var allt synd om Elin ändå. Doktor Ström hade ju rest från Stockholm, kanske hade hon tyckt mer om honom, än någon visste af, då var det ju inte underligt om hon var ledsen.

Så fick Tyra Ottos adress och sade farväl. Fru Björk gick och klädde på sig. Också hon skulle ut och njuta af våren. Vile Elin sitta ensam hemma och tjura, så kunde hon ju få det.

Men när Elin följt ut Tyra i tamburen och skulle stänga dörren efter henne, höll hon henne plötsligt tillbaka med en häftig omfamning.

»Håll af mig litet,» bad hon. »Och förlåt mig om jag är stygg, jag vet inte själf hvad det kommer åt mig ibland!»

* * *

Marssolen lyste klart in i Ottos rum, där Stina gick och dammade. Luften, som strömmade in genom fönstret, var mild och ljum, hon måste ta sig ett djupt andetag för hvar gång hon skakade dammtrasan.

Ja, nu skulle våren komma. Bara ett par korta månader, och så blefve det redan sommar igen. Sommaren var en sådan härlig tid, tre korta sommarmånader skulle nog gå hastigt. Sedan kom hösten, då man hade så mycket att göra, att man knappt visste hvart tiden tog vägen. Och så kom julen. Då skulle Otto vara hemma igen. Det kunde hända att han blefve borta längre,

men det kunde också hända att han komme hem förr.

Stina föll i tankar öfver den lilla almanackan på skrifbordet, det öfversta bladet visade ännu daton, då Otto reste. En lördag hade det varit. De hade ännu inte fått i ordning efter balen, och hon hade suttit i serveringsrummet och gnidit silfver, då han kommit och sagt farväl.

Elin hade stått i dörren och kallat att han skulle skynda sig, och afskedet hade gått så hastigt. Stina mindes att hon velat dra af sig den smutsiga skurhandsken, men han hade inte gifvit henne tid därtill, utan skakat hand med henne ändå. »Adjö, Stina, tänk på mig någon gång,» hade han sagt. Hon hade knappt vågat se på honom, ännu mindre önska honom lycklig resa.

»Det var ett fasligt ömt afsked mellan Stina och dig,» hade Elin sagt i hånfull ton. Stina mindes att hon hade fått tårar i ögonen, och att Otto hade vändt sig om och nickat åt henne. Han hade sett så skälmaktig ut, men hvad han svarat Elin, hade Stina inte uppfattat.

Elin hade då varit så elak dagarna efter balen, det var precis som om hon anat något. Hon hade varit öfver Stina från morgon till kväll, inte ett ögonblick hade hon lämnat henne i fred. Men så brukade ju Elin alltid göra, när hon talat om något, som hon var rädd att man skulle berätta vidare. När hon varit så där förtrolig, ångrade hon det alltid efteråt och lät en känna att man inte var hennes jämlike, utan bara en tjänare, som hon hade att befalla öfver. Alldeles som när

hon var liten och det ibland föll henne in att hon visst var för vänlig mot den fattiga Port-Stina. »Du skall tacka, när du får leka med oss,» brukade hon då säga.

Otto hade aldrig varit sådan, han hade alltid varit vänlig; Elin skulle bara veta *hur* vänlig han varit.

»Tänk på mig någon gång!» Hon gick ju där och tänkte på honom från morgon till kväll, han hade inte behöft be henne därom, han hade gjort det ändå, det visste hon. Allt hade blifvit så förändradt, tyckte hon. Och ändå var hennes lif icke annorlunda än förut, samma sysslor och bestyr upptogo hennes tid.

Förut hade hon inte haft tanke för annat än sina plikter, nu hade hon på en gång fått så mycket annat att fundera på. Hon visste att det var dåraktigt, men hon kunde inte låta bli att tro att han höll af henne. Han var ju inte som de andra, han skulle nog inte bry sig om att hon var fattig och obildad, och bara han kom hem så . . .

»Mamsell,» husjungfrun öppnade dörren med ett hastigt ryck och stack in hufvudet, »mamsell, skynda sig, fröken Elin har blifvit så sjuk, och frun är inte hemma!»

Stina skyndade ut i salen, där Elin svimmat, då hon skulle lämna pianot efter att ha spelat hela förmiddagen. Hon kom snart till sans igen, men sedan fick hon den ena nervattacken efter den andra.

»Öfveransträngd,» sade professor Dahl, när han kom.

»Bra besynnerligt,» tänkte Stina. »Hvad skulle Elin kunnat bli öfveransträngd af, hon, som aldrig gjorde annat än roade sig.»

»Hon måste hvila sig riktigt,» sade professorn.

Nå, det hade hon då tid till, hon kunde gärna få ligga till sängs hur länge som helst, det skulle bara göra henne godt. I sina tankar var Stina allt annat än vänlig, medan hon likväl ägnade Elin de ömmaste omsorger.

Redan efter ett par dagar kom Elin upp igen, men då var hon matt som efter en lång sjukdom, och i flera veckor låg hon på soffan största delen af dagen. Hon tålde inte att vara ensam, fru Björk och Stina måste tura om att sitta hos henne.

Stina blef otålig öfver allt »pjåsk», som hon inom sig kallade det, hon hann ju knappast mer än passa upp på Elin. Oupphörligt skulle denna ha medicin eller mat, hon skulle ju äta så fasligt många gånger om dagen. Att hon inte blef bra var det besynnerligaste, men hon *ville* visst inte bli bra, kände Stina sig ibland frestad att tro.

Hvilken mängd upproriska känslor, som vaknade hos Stina denna ledsamma vår! Förr hade hon aldrig tänkt på att någon syssla kunde vara under hennes värdighet, nu kände hon sig ofta förödmjukad af att göra hvad hon i hemlighet kallade »pigsysslor». Förr hade hon aldrig begärt någon ledighet, nu längtade hon ofta efter att få en stund för sig själf och klagade flera gånger för frun, att hon omöjligt hann med allt arbete, som hvilade på henne.

Otto brukade ibland i sina bref hälsa till Stina. Hon trodde sig veta att dessa hälsningar icke alltid framfördes, och det förbittrade hennes sinne. Men det var i synnerhet, när de framfördes, som längtan efter ensambeten blef henne för stark. Då måste hon stänga in sig i sitt rum en liten stund för att riktigt i ro få drömma om framtiden, denna framtid, som, det kände hon med sig, var för oviss att tro på, men som likväl hägrade så lockande för henne.

Det hade varit ett sådant jäktande i många veckor, innan frun och fröken Elin kommo sig af till Lysekil, att Stina kände sig riktigt lättad, när hon ändtligen såg dem och alla deras reseffekter instufvade i vagnonen.

Men då de första dagarna gått och det inte längre ägde nyhetens behag att få hvila sig, började hon ledsna på ledigheten. Det hette, förstås, att hon hushållade för grosshandlaren, men han åt endast frukost hemma, och de småsysslor Stina kunde ha att sköta voro mycket fort undanstökade. Hade hon förut längtat efter hvila och ensamhet, så visste hon nu rakt inte hur hon skulle fördrifva tiden. Den stora våningen med dess nedfällda gardiner och öfvertäckta möbler var så dyster, hennes egen lilla kammare så solig och kvaf, att hon inte alls trufdes med att sitta inne. Men ute i staden var det ju så dammigt och varmt och folktomt, att det inte var något nöje att spatsera på gatorna, helst när man inte hade någon att gå med.

Från Otto hörde hon ingenting, hans bref gingo till Lysekil, och hon tordes inte fråga grosshandlaren efter honom. Ibland längtade hon ända till förtviflan, ibland kunde flera dagar gå, utan att hon ägnade honom en tanke.

Dagarna gingo fruktansvärdt långsamt; redan i början på juli tänkte hon med förskräckelse på att herrskapet skulle bli borta ända till sista augusti; det var en hel evighet dit, tyckte hon. Men så fick hon en dag helt oväntadt sällskap i sin ensamhet.

I en af smålägenheterna åt gården hade det kommit nya hyresgäster, men Stina hade inte brytt sig om att ta reda på hvilka de voro; hon var icke så intresserad af hvem som bodde i huset numera. Så fick hon tidigt en morgon, då hon händelsevis kom att titta ner på gården, se en liten ljushårig flickunge, som stod därnere barfota och i blotta linnet och grät. Det regnade och blåste, den lilla såg ut att vara alldeles genomblöt, och Stina skyndade ner till henne.

»Kära barn, hvad är det?» och hon tog den lilla flickan, som skakade både af köld och snyftningar, och lyfte upp henne. »Hvad gråter du så för?»

»Pappa, pappa,» skrek barnet, »pappa borta!»

»Pappa kommer nog snart igen,» tröstade Stina.

»Pappa borta,» upprepade flickan litet lugnare, och så berättade hon på en treårings osammanhängande språk att hon vaknat och blifvit så rädd, när pappa inte var hos henne.

»Och då sprang du ut, fy skam!» Stina bar in henne i det lilla rummet på nedre botten, till hvilket dörren stod öppen, lade henne i sängen och satte sig bredvid henne. »Du kunde förkyla dig, förstår du, och bli sjuk och dö, och då skulle din pappa nog bli mycket ledsen.»

»Mamma död,» berättade den lilla. »Ester vill till mamma!»

I detsamma rusade hon upp med ett glädjeskri, då hennes far steg in genom dörren.

Han hade bara varit ute och köpt bröd och hade aldrig kunnat tro, att Ester skulle vakna så tidigt, var en smula förlägen öfver att ha glömt låsa dörren och tackade Stina för hennes vänlighet mot hans lilla flicka. Han var byggnadssnickare, berättade han. Änkling sedan några månader, bodde han ensam här med lilla Ester. Flickan hade nog inte den tillsyn hon borde ha, han fick ju själf sköta henne så godt han kunde, och när han var på arbete, lämnade han henne hos en gammal gumma i närheten. Hon kunde ju inte vara ensam hemma, men hon trufdes icke hos den gamla heller, och det var tungt att behöfva stänga in henne där nu på sommaren.

Bengtson — så hette snickaren — var en ännu ung man med ett godt utseende, han hade en trohjärtad blick i sina ögon och tryckte sin lilla flicka ömt intill sig, då han talade.

»Jag har bara henne och hon har bara mig, vi få hjälpa oss med hvarandra, så godt vi kunna,» sade han.

Stina blef helt varm om hjärtat. Hon visste hvad det ville säga att inte ha någon mor, och minnet af hennes egen far, hvars kärlek hon aldrig fått njuta af, trädde så tydligt för henne. Känslor, som länge slumrat, vaknade upp vid åsynen af dessa två, som tycktes hålla så innerligt af hvarandra, och utan att hon riktigt visste hur det kom sig till, började hon berätta om sig själf. Halft på lek berättade hon för Ester att hon hvarken hade far eller mor och att hon också måste vara ensam hela dagarna. Och under det hon satt där och talade och barnets stora ögon oafvändt betraktade henne och dess späda röst frågade och frågade om hennes mamma och hennes pappa, medan Bengtson tyst hörde på, var det som om en helt ny värld plötsligt öppnats för henne. Hon hade just aldrig haft något att göra med barn, men till denna lilla varelse kände hon sig genast dragen. »Stackars liten, om jag ändå kunde göra något för henne,» tänkte hon, och så erbjöd hon sig att ta hand om lilla Ester, när dennas pappa var på arbete. »Vi skola leka tillsammans och gå ut i skogen och plocka blommor, vill du inte det?» frågade hon den lilla.

Ester blef förtjust, hennes far gick med många tacksägelser in på förslaget, och så fick Stina både sällskap och sysselsättning.

Först kom Ester bara ibland, men snart ville hon vara hos »tant Stina» från morgon till kväll. Det blef lifligt däruppe i den dystra våningen, när den lilla traskade omkring, nyfiket gläntande i dörrar och tittande på alla de fina sakerna, om

hvilka hon måste ha upplysningar i oändlighet. Och promenaderna till skogen blefvo både många och långa. Stina själf njöt inte minst af dem, hon och Ester blefvo båda solbrända och röd-blommiga.

Aldrig hade Stina trott att ett litet barn kunde gifva en så mycket att tänka på, nu längtade hon minsann inte efter herrskapets hemkomst; dagarna gingo så fort och så gladt. Ibland gick Stina med Ester och mötte dennas pappa, eller också sutto de alla tre om kvällarna en stund ute på gården och pratade. Ester hade så mycket att berätta, och »tant Stina» fick lof att hjälpa henne. Och det hände då också att tant Stina, under det hon sydde på något litet plagg åt sin skyddsling, hvars garderob hon tagit sig för att rusta upp, berättade ett och annat om sig själf också. Bengtson hade så förunderligt vänliga ögon, att hon ovillkorligen blef förtrolig mot honom, och så var han så tyst och såg så sorgsen ut, att hon måste försöka muntra upp honom litet.

Allt som sommaren gick, blef han också gladare. Om söndagarna följde han med ut till Djurgården eller Haga, ja, en gång voro de ända vid Drottningholm. Hvad de hade treffligt på dessa utflykter! Ester kvittrade och jublade som en liten fågel, de andra två njöto af hennes glädje, där de sutto tillsammans i gräset och sågo henne hoppa omkring. Stina ertappade sig flera gånger med att längta efter söndagarna, de voro de bästa dagarna i hela veckan, tyckte hon.

»Fröken Stina Larson», hon stod en lång stund och såg på sitt namn och den utländska poststämpeln, under det färgen kom och gick på hennes kinder. Hon visste nog hvem det var ifrån, den raka, bestämda stilen kände hon så väl, men aldrig hade hon sett *sitt* namn skrifvet med den. »Fröken Stina Larson», frun skref alltid mamsell hon, men Otto . . . Nej, hon tordes inte öppna det, hon hade inte tänkt på honom på länge nu, hon hade varit så upptagen af Ester, att hon icke kommit sig för med att drömma om framtiden.

Otto skref vänligt, men kort. Då Stina var den enda af familjen, som fanns i Stockholm nu, sedan hans far rest till Lysekil för att hämta de andra, vände han sig till henne och bad henne skicka honom böcker och ritningar efter en medföljande lista. Antagligen komme han att till julen stanna i England, där han trufdes utmärkt, slutade han. Hoppades Stina mådde bra och inte alldeles glömt bort honom.

Hon läste brevet gång på gång, men fick ingen reda på sina tankar. Så stördes hon af lilla Ester, som kom för att fråga om hon var färdig. Det var söndag, och de skulle ju ut till Djurgården, taga middag med sig och vara borta hela dagen. Det var sista söndagen Stina hade ledigt, om några dagar redan skulle Björks komma hem.

Och där hade hon suttit med brevet och glömt bort alltsammans, plättarna, som hon lofvat Ester att grädda, hade hon ännu ej gjort smeten till, och

sin nya hatt, som hon skulle ha på sig, hade hon inte fäst blommorna på. Hon fick en plötslig afsmak för hela utfärden och för första gången svarade hon otåligt på Esters frågor.

Den lilla fick helt bedröfvad gå ner till sin pappa med det beskedet, att »tant Stina» inte kunde bli färdig på en timme än. Och när de äntligen mycket senare än ämnadt var, begåfvo sig af, hade Stina hvarken sin nya hatt eller den skära bomullsklädningen, som klädde henne så bra, och hon var så tankspridd, att Ester förundrad såg på henne och Bengtson oroligt frågade om hon icke mätte bra.

Hon försökte att rycka upp sig och vara som vanligt, men det ville inte gå. Och ändå var det ett sådant härligt väder, och ute på Djurgården vimlade det af glada människor. Hon brukade tycka att det var roligt att se mycket folk, i dag bara tröttade det henne. Hvarken Kasperteatern eller den »starka kvinnan» eller målskjutningen roade henne, och när de åto sin middag under en stor ek i Rosendalsskogen, hade hon ingen aptit. Ester och hennes pappa gjorde heder åt plättarna, Stina endast smakade på dem, och icke ens de delikata smörgåsar Bengtson fört med sig från en charkuteribod, kunde fresta henne. Tyst och frånvarande satt hon där, medan Ester plockade blommor och Bengtson rökte sin pipa, aldrig hade de haft så tråkigt som denna söndag.

Bengtson föreslog att de skulle gå och se på djuren i Tivoli. Han hade velat bjuda på det en gång förut, då hade Stina tyckt att han inte skulle

ge ut så mycket pengar. Men i dag hade hon inga invändningar att göra, lät honom till och med bjuda på kaffe däruppe.

Omsider begåfvo de sig hemåt. De hade tänkt fara med spårvagnen, men hur det var, gingo de hela vägen. Ester blef dock snart så trött, att fadern måste bära henne, och så somnade hon på hans arm. Stina blef också trött, oupphörligt kom hon några steg efter, Bengtson måste ständigt stanna och invänta henne.

Till sist satte de sig på en bänk att hvila. Det började skymma, och dagens hetta hade vikit för en behaglig svalka.

Åkande och gående i mängd strömmade ännu ut till Djurgården; det var teaterbesökarna och den finare publiken till Hasselbacken, medan småfolket med sina matkorgar och barnskaror tågade hemåt. Dammet stod i skyar på vägen, de öfverfyllda spårvagnarna ilade förbi under skarpa ringningar, det var ett väsen, ett lif och en rörelse, Stina blef nästan yr i hufvudet af att se på det.

Inne under träden, där hon satt, var det emellertid mera lugnt; några ensamma par hade slagit sig ner här och där på sofforna omkring. Ester sof med hufvudet i Stinas knä, Bengtson hade tagit fram sin pipa och stoppade den tyst. Stina slöt ögonen. Hon kände sig så ljufligt trött och skulle helst ha somnat, hon som Ester, och slupit dessa tankar, som hela dagen i enformig kretsgång kommo tillbaka till samma och samma sak.

»Brydde Otto sig om henne? Menade han något med att fråga om hon glömt honom? Mindes han ännu att han kysst henne? Och visste han af att hon höll af honom på *det viset*?»

Hon for upp vid att Bengtson rörde vid hennes arm. Han hade lagt bort sin pipa och flyttat sig tätt intill henne. När hon såg upp, mötte hon hans genomgoda blåa ögon, hvilka betraktade henne med en blick, som kom henne att hastigt slå ner sina egna. Så hade han aldrig sett på henne förut; en känsla af harm bemäktigade sig henne, och ofrivilligt drog hon sig åt sidan.

Bengtson märkte hennes rörelse, han blef röd och förlägen.

»Bli inte ond på mig,» stammade han, »men det är något, som jag så gärna ville säga. Jag hade inte tänkt säga det så snart, jag är ju bara en simpel arbetare, och ni är mycket finare än jag, van att umgås med förnämt folk, och så . . .» han höll upp och såg på henne, orden fastnade i halsen på honom.

Hvarför tyckte Stina att han såg så tarflig och klumpig ut i dag? Hvarför märkte hon just nu att hans händer voro grofva, hans kläder nötta och att han bröt så fullt på sin småländska? Förut hade hon aldrig tyckt att han var obehaglig, men nu tyckte hon det.

»Ja, se,» Bengtson drog djupt efter andan. »Jag vet nog att det är djärft af mig att fråga er, men ni har varit så snäll mot Ester, och det är inte bra för henne att sakna en mor, och jag behöfver så väl någon, som kunde sköta huset åt

mig. Därför när jag nu här fått det så bra, anställning för hela vintern borta på Söder, och när jag nu skall flytta dit, så tänkte jag vara så dristig och fråga, om ni inte skulle vilja . . . »

Stina hade suttit och ritat med parasollen i sanden framför sig och inte riktigt förstått hvart han ville komma. Nu reste hon sig, och det blixtrade till i hennes svarta ögon.

»Fråga mig inte,» sade hon hett, »för jag vill det ändå inte!»

Bengtson såg helt förbluffad ut. »Ja men . . . ja men . . . » stammade han.

Stina tog sin schal och sin parasoll. »Vi få lof att gå hem nu, det blir ju sent.»

Bengtson lyfte upp Ester. Stina var redan flera steg framför honom. Då han hunnit upp henne, gick han länge tyst vid hennes sida.

Hon gick fort och såg rakt framför sig; på hennes kinder brunno två röda fläckar, och kring munnen låg ett stramt drag, som icke klädde henne.

Bengtson betraktade henne i smyg.

»Är ni mycket ond på mig?» frågade han slutligen.

»Ond, hvarför det?» Hon gaf honom en förundrad blick.

»För att jag sad', för att jag tordes fråga er?»

Stina skrattade till. »Trodde ni verkligen att jag skulle vilja gifta mig med er?»

Han bet sig i läppen och svarade intet.

»Ni har varit så vänlig mot Ester och mig,» sade han sedan helt sakta, »jag trodde ni höll af oss en liten smula.»

Ester, som hade vaknat, sträckte sig fram, där hon satt på faderns arm, och lade lekfullt sin kind intill Stinas.

»Låt mig få ta henne,» bad denna. »Ni kan vara trött af att bära henne så länge.»

»Nej tack, jag bär henne själf eller också kan hon gå. Vi få allt lära oss att hjälpa oss själfva, hon och jag.»

Stina gjorde ingen invändning, men när de kommo hem och skulle skiljas, räckte hon Bengtson sin hand.

»Tack för i dag,» sade hon, »och tack för hela sommaren.» Hon kände på sig att nu var det slut, herrskapet skulle ju komma hem, inte skulle hon få någon tid för Ester mera.

»Det är vi, som få tacka.» Det lät så bittert.

»Jag menade inte så illa, vi träffas nog snart igen.»

Hon böjde sig ner och gaf Ester en kyss.

Stackars liten, för henne skulle hon velat göra mycket. Hon måste krama henne än en gång, den lilla raringen. Men kunde hon skänka Bengtson en tanke, då Otto . . . Han skulle komma hem till julen, till dess hade hon lof att hoppas och drömma. Hela natten låg hon och funderade. »Gifva sig med en snickare, då man kan bli en fin fru.» Bengtson skulle bara veta, hvilken lott, som kanske väntade henne, då skulle han nog inte förvåna sig öfver att hon inte ville ha honom.

Elin hade kommit från Lysekil med återvunna krafter, rosor på kinderna och en stor korg fylld med afskedsbuketter från de nyförvärfvade vännerna därnere. Hon hade haft gudomligt roligt, berättade hon, gjort en mängd trefliga bekantskaper, seglat, spelat lawn-tennis, dansat och varit i viften från morgon till kväll.

Och det hade synbarligen gjort henne godt, hon hade inte på länge sett så frisk och så bra ut. Och så glad som hon blifvit sedan, det var annat än i våras, det. Stina kände nästan inte igen henne och kunde inte se sig mätt på henne först, så söt var hon.

Elin hade blifvit som en helt annan människa. Hade hon på våren bara velat sitta inne, så ville hon nu bara vara ute. Hon for omkring på sommar- nöjena och hälsade på sina bekanta, och dess- emellan måste grosshandlaren och frun följa med henne ut till Hasselbacken och festa. Senare på hösten ställde hon till bjudningar hemma; det blef middagar, och supéer och musikaftnar. Elin hade

fått många musikaliska bekanta, hon hade i Lysekil gjort lycka med sitt talangfulla pianospel, och nu hade hon äfven börjat öfva upp sin röst. Ännu aldrig hade hon varit så mycket ute och roat sig som denna höst, föräldrarna fingo allt som oftast sitta ensamma hemma.

Stina var öfverhopad med arbete, dessa oupphörliga bjudningar tröttade alldeles ut henne. Det var ett fejjande, ett dammande och gnidande jämt nu; frun ville genast ha stor rengöring, om det också endast varit tjugo personer där en kväll, hon var ju så retsamt ordentlig. Och hon hade nästan blifvit värre än förut, tyckte Stina; inte på länge hade hon lagt sig i allting, som hon nu gjorde. När hon kom från Lysekil, hade hon ju hållit en formlig husesyn, vändt på möblerna för att se om det inte möjligtvis var mal i dem samt snokat i garderober och skåp, dit hon eljest aldrig brukade titta. Hela hösten fortsatte hon att vara lika kitslig; man kunde verkligen mista tålamodet ibland. Som till exempel vid den stora silfverskurningen, då hon själf räknade silfret och synade det genom sin pince-nez, precis som om Stina icke längre funnits. Och när tvätten kom hem, stod hon och såg på hur Stina lade in den och anmärkte och kältade; hon kunde lika bra ha gjort det själf, om hon inte längre trodde Stina.

Och när det var sömmerska — och det var det litet emellan, ty Elins klädningar skulle oupphörligt ändras och moderniseras — så bråkade hon om att Stina skulle hjälpa till att sy, precis som om denna inte af sig själf sydde så mycket hon

hade tid med. Sömmerskan satt naturligtvis i hennes rum, så nog var hon angelägen att bli af med henne.

Fröken Elin hade också blifvit så förskräckligt noga. Förut var det inte så kinkigt om det föll ett litet veck på klädningslifvet eller om kråset satt en millimeter för högt i halsen. Nu var toiletten det allra viktigaste, och stackars den, som ej i minsta detaljer kunde få garnityret, jaboten eller släpet, som Elin ville. Oftast var det Stina, som fick sitta uppe om kvällarna och ändra hvad sömmerskan gjort orätt. *Hon* hade naturligtvis bort veta hur fröken brukade ha det, hette det.

Det var som om alla människor kommit öfverens om att göra lifvet surt för henne denna höst. Grosshandlaren hade beständigt ärenden, som hon måste gå, och jungfrurna voro näsvisa och lata. Hade inte kokerskan gått och skvallrat för frun att Stina i somras jämt låtit lilla Ester äta där. Men då hade Stina sagt ifrån att den saken rörde hvarken kokerskan eller frun, hon hade ju betalt maten med sina egna kostpengar. Båda jungfrurna läto henne höra så mycket om Bengtson, att hon varit snäll mot flickan för faderns skull, att han väl snart skulle komma och fria och mera sådant. Mamsell hade då riktigt roat sig i somras, menade de. Ja, det skulle de säga, som hade fått vara i sina hem halfva sommaren hvar. Stina nedlät sig icke till att svara dem.

För öfrigt tyckte hon att hon kunde bära allting nu, bara tiden ginge fort; och hon var glad att inte hinna tänka så mycket på sig själf. Och

likväl gick hon som i feber och räknade veckorna till jul.

Genom frun hade hon fått en hälsning från Otto med tack för böckerna, men hon visste ej om han skulle komma eller ej. Fråga tordes hon inte, ibland trodde hon sig af herrskapets samtal förstå att han väntades, och hon inbillade sig att de med afsikt undveko att låta henne veta något därom.

Men så en morgon, knappt två veckor före jul, då herrskapet satt vid frukostbordet, kom ett telegram. Stina bar in det, hon kände på sig att det var från Otto, och hennes hand darrade, då hon lämnade det till grosshandlaren.

Fru Björk skrek till, hon hade en panisk förskräckelse för telegram, trodde alltid att de innehöllo olycksbud. Hennes man blef ond på henne. Elin skrattade, men Stina delade till fullo hennes ängslan. Hon måste ha reda på hvad telegrammet innehöll, och hon gaf sig till att skära bröd för att få en förevändning att stanna kvar i salen.

Hon såg dock inte på hvad hon gjorde, hela hennes uppmärksamhet var fäst på grosshandlaren, blott alltför tydligt hörde hon honom läsa:

»Fått platsen, stannar i England till våren, Otto».

Det kom som en dimma öfver Stinas ögon, och hennes hand skakade, så att knifven slant. Men hon märkte inte, att hon skurit sig, förr än hon fick se blodet rinna utför brödrädet.

Frun skrek och fröken Elin skrek, grosshandlaren svor öfver fruntimmers oförsiktighet, och

Stina stod där, blek och skälfvande, utan att kunna få fram ett ord.

Fältskären skickades efter att förbinda henne, hon fick vin och droppar och måste ligga på soffan i flere timmar. Alla voro vänliga mot henne, alla beklagade henne; men hvad gjorde det henne att hon nästan skurit fingret af sig? Hon brydde sig hvarken om det eller något annat nu.

* * *

»Jag kan inte begripa hvad som kommit åt Stina;» fru Björk slog igen hushållsboken med en hastig smäll och tog af sig pince-nezen. »Det är ju hela nio kronor som ej redogjorts för! Antingen ha vi väl köpt något för dem, eller också skola de väl finnas kvar. Rent af bortslarfvade kunna de väl inte vara!»

Stina stirrade på griffeltaflan, hvarpå hon brukade skriva upp utgifterna. »Om jag bara kunde minnas!» hon började åter gå igenom posterna.

»Jo, Stina har verkligen blifvit sig så olik, både glömsk och likgiltig,» fortfor frun; »jag har länge varit öfverseende, men nu är det nog! Och så detta ständiga spring till Söder. Jag tycker alls inte om det!»

»När jag är ledig, måtte jag väl ha rättighet att gå hvarjt jag vill!»

Fru Björk låtsade icke märka den trotsiga tonen.

»Det är för Stinas eget bästa jag säger det. Jag har många gånger undrat, hur det hänger ihop med den här saken. Kanske Stina har fästman?»

Stina blef mörkröd, så ond blef hon. »Det är väl jungfrurna, som ha pratat igen,» utbrast hon hett; »man får ju inte röra sig, utan att de skola sätta ihop historier! Men det vore bättre om de tego och skötte sig själfva, frun skulle bara veta hvad de ha för bekanta, som jämt springa hos dem. Till mig kommer ju aldrig någon! Och fästman! Frun måtte väl förstå att jag håller mig bättre än en vanlig piga!» Hon satte förklädet för ansiktet och grät.

»Nå, nå, jag menar ingenting illa, kära barn,» fru Björk blef förskräckt öfver hennes häftighet. »Den där snickaren lär ju vara en hygglig karl, men vi ha alls ingen lust att mista Stina. Och det finns ingenting så dumt som när fattigt folk går och gifter sig. Det är ju bara att skaffa sig bekymmer, när man kan ha lugna dagar.»

Nog trodde Stina själf att det bara var för Esters skull, som hon åtminstone en gång i veckan stretade uppför backarna till den krokiga bakgatan på söder, där Bengtson nu bodde. Flickan blef ju så glad, när hon kom och behöfde väl någon, som såg om henne ibland. Bengtson bodde visserligen tillsammans med en annan arbetarfamilj, men hustrun, som skulle sköta om Ester, hade fem andra barn, och då var det ju inte så underligt om den främmande lilla fick minsta omvårdnaden. Hon såg både blek och mager ut, stackare, och hennes

kläder voro i allt annat än godt skick. Stina hade lagat och sytt litet åt henne, Bengtson hade varit så tacksam för det. Han hade bjudit Stina på teatern och på handverkarbal också. Och hon hade gått med. Hon hade ju sagt ifrån en gång att hon inte ville ha honom; hvarför skulle hon då inte få roa sig litet, när hon kunde få? Bengtson förtjänade bra nu; hvar månad satte han af besparingar, hade han sagt, och den, som gifte sig med honom skulle nog ej få det illa ställdt. Ja, inte för att *hon* tänkte på honom, hon gick ju och väntade på något mycket bättre, men när frun talade om att fattigt folk gifte sig till bekymmer, reste sig motsägelseandan inom henne.

»Hvarför skall inte fattigt folk gifta sig,» invände hon. »Det är ju roligt att få sitt eget. Inte må frun tro att det är någon så afundsvärd lott att jämt slafva för andra.»

Nu blef fru Björk ond. »Slafva! Kantänka! Som om Stina inte haft det bra här! Vi ha varit för snälla, det är felet. I vinter har Stina väl alldeles släpat ut sig, kan jag tro. I synnerhet nu, när både herr Otto och grosshandlaren och fröken äro bortresta. Ja, hade jag inte haft så mycket annat tråkigt att tänka på, så hade jag minsann inte sett genom fingrarna med Stinas slarf och näsvishet. Men nu är det slut. Händer det en gång till att pengar komma bort, så får Stina betala igen dem. Och kom ihåg att oersättlig är Stina inte!»

Fru Björk reste sig och gick. Stina satt kvar och sydde med en trotsig min i sitt ansikte. Ja,

det var lätt för frun att gräla och predika; och hota med flyttning, för det var väl det hon menat. Kunde hon veta hur man hade det.

Det var naturligtvis bara herrskap, som hade känslor och nerver, tjänstfolket var väl gjordt af sten, förstås. Själf kunde frun minsann jämra sig öfver att hon var nervös, och Elin skulle det pjåskas och klemas med. Hela den här resan var ju bara för Elins skull. Ja, Stina hade inte så noga reda på historien, den tiden var förbi, när hennes fröken talade med henne om dem hon förälskat sig i — men det hade varit något med en sångare, som Elin sjungit för. Det hade varit förfärliga uppträden, grosshandlaren hade varit så ond, och frun hade gråtit. Elin ville visst gifta sig med honom, men föräldrarne ville ej tillåta det. Han skulle vara en dålig människa, den där vackre sångaren, så mycket hade Stina förstått, och Elin finge på inga villkor ta honom.

Elin hade varit som tillintetgjord. Tyra Dahl var den enda hon talade med, och om nätterna låg hon och grät. Så blef resan bestämd, och Tyra blef bjuden att följa med, för Elins skull, naturligtvis. Hvad Tyra hade varit glad och tacksam, hon var en bra söt flicka, och att *hon* inte blifvit gift var underligt. Hennes jungfrur påstodo att det var någon, som hon tyckte om och fick bref från ibland. Hvem kunde det vara? Han skulle inte finnas i Stockholm, sade de. Nu var hon i alla fall i Paris med Björks, frun hade berättat att Otto skulle komma dit och träffa dem. Och kanske Otto skulle följa med dem hem i maj.

Stina hade blifvit så röd vid den underrättelsen, att frun visst märkt det.

Jo, denna långa vinter var verkligen slut. Månad efter månad hade hon gått där och väntat och inte velat släppa tanken på honom. Han hade bedt henne icke glömma honom, och han hade ju kysst henne. Den där kyssen var som ett löfte, tyckte hon.

Men nu på sista tiden hade hon i alla fall blifvit trött på att vänta. Kanske han ingenting menat, och kanske han kysst många andra sedan dess, så brukade ju herrar göra. Tvillet fick allt större makt med henne.

Och så hade hon blifvit så trött på att arbeta också, hon visste mycket väl att hon inte skötte sina plikter som hon borde. Men när hon låg vaken om nätterna och funderade, hur skulle hon då kunna orka arbeta om dagarna?

Ibland var hon ond på Otto, det var hans fel att hon blifvit så slapp och förbi, och ibland var hon ond på sig själf. Nog var hon bra dum, som ännu kunde gå och hoppas på honom. Nu orkade hon nästan inte hoppas mera, hon bara längtade efter en förändring, lika godt hvilken.

* * *

Man var midt uppe i den stora vårrengöringen. Stina stod en morgon i innersta salongen och plockade ner ljusen ur kronan, då husjungfrun kom intrusande och berättade att herrskapet kommit hem.

»Herrskapet!» Stina hade så när släppt alla ljusmanschetterna i golfvet. De voro inte väntade på flera dagar än. Var det möjligt?

»Jo, de hade kommit för en stund sedan, mamsell skulle skynda sig ut, fröken Elin ville nog ha hjälp med att packa upp sina saker.

Mekaniskt klef Stina ned från stegen och gick dit ut. Golfvet gungade under henne, tyckte hon, och hon höll på att stupa omkull på reskoffertarna i tamburen.

Från hvardagsrummet ljöd det skratt och prat och utrop. Dörren stod öppen, hon stannade på tröskeln och såg dem allesammans som i en dimma, grosshandlaren och frun och Elin. Professor Dahl var också där och så en annan herre med brunt skägg, som stod med armen om Tyras lif och talade med fru Björk. Nu vände han sig om. Stina visse inte om hon skulle tro sina ögon. Var det möjligt att det var Otto?

I det samma blef Elin varse henne. »Se där är ju Stina,» ropade hon, »hvar i all världen har du hållit hus?»

Hon kom sig icke för hvarken med att svara eller hälsa, hon var alldeles yr i hufvudet. Hon kunde inte få klart för sig att denne herre, som såg så främmande och manlig ut, verkligen var Otto.

Men han kom fram till henne. »Fröken Dahl och jag äro förlofvade nu, Stina. Vill ni inte gratulera oss?» Han gaf henne handen, hon tog den och neg både för honom och Tyra. Om hon sade något eller ej, det visste hon inte, och af hvad de andra sade, uppfattade hon ingenting.

Men hvad Otto var lik sig nu, när han skrattade.

»Nå, hvad säger Stina? Var det inte en bra öfverraskning, eller kanske Stina också har anat det som mamma?»

Hon hörde fru Björk säga, att hon alltid trott att Tyra och Otto skulle bli ett par, hon förstod också att de alla voro nöjda och belåtna. Grosshandlaren klappade henne på axeln, professor Dahl frågade hur hon mådde, och Elin visade henne en ny kappa samt berättade att hon köpt flera fjortusande klädningar i Paris. Men Stina hörde och såg allt som i en dröm.

Och sedan, när de sutto vid frukostbordet och hon passade upp och fick höra hela förlofningshistorien, hur Tyra och Otto skrifvit till hvarandra, hur glada de varit att få träffas i Paris, hur de där beständigt varit ensamma ute och ströfvat, medan Elin hade musiklektioner och hennes far affärer, hur de tänkt hålla saken hemlig, tills Otto fått en bra plats, men hur Elin gissat alltsammans, och när hon slog i champagnen, som grosshandlaren låtit hämta, samt själf fick ett glas och drack med de nyförlovade, tyckte hon ännu att det var en dröm. Hon gick där så kall och lugn och oberörd, som om alltsammans icke anginge henne, och tyckte att hon icke var sig själf, utan en helt annan människa. Var hon verkligen densamma, som så länge gått och väntat på Ottos hemkomst? Det kunde hon inte fatta. Och minst af allt kunde hon fatta hur det nu skulle blifva.

»Fru Bengtson, fru Bengtson! Det kommer visst främmande till er!» Den lilla tjocka fru Anderson, som bodde i rummet midt öfver förstugan med utsikt åt gatan, kom aldeles utom sig inrusande till Stina. »En schangtil öppen vagn med tre fruntimmer i stannade just utanför porten, det är visst ert herrskap, jag kände genast igen dem efter porträtten!»

»Nå, skrik då inte, människa, som om det vore kungen, som kom.» Stina försökte vara så lugn som möjligt i det hon hastigt torkade af sina våta händer och slängde in diskbaljan i ett skåp. Hennes första ingifvelse var att springa ner för trappan och ta emot sitt främmande, men hon vände om vid dörren. Det var inte värdt att visa sig så förtjust. Herrskapet hade ju lofvat så många gånger att komma och se hur hon hade det, och nu hade hon varit gift i öfver två år. Hon sköt undan vaggan, där lillan sof så snällt, torkade lille Ludvig om näsan, men lät honom sitta kvar på golfvet och leka med trådrullarna.

För resten såg det ju ordentligt ut i rummet, och trappan var ännu något så när ren nu på måndagen.

Hjärtat klappade riktigt hårdt i bröstet på henne, då hon gick och öppnade. »Nej se,» hon slog ihop händerna, »att herrskapet skulle komma en gång ändå, det hade jag inte vågat hoppas. A, så snällt! Både frun och fröken Elin! Och unga frun med, det var då riktigt rart!»

»Ni ha det ju präktigt här,» fru Björk såg sig omkring i det stora, ljusa rummet, »så fint och nätt, kära Stina. Ingenting som fattas, efter hvad jag kan se, både spögelskåp och soffa på sned i hörnet och solfjädrar på väggen,» hon bytte ett menande småleende med Elin. »Verkligen mycket nätt och trefligt,» upprepade hon och klappade Stina på ryggen.

»Var så god och sitt i soffan!» Stina hade blifvit helt röd i ett nu. »Det är vårt lilla förmak, det här hörnet,» förklarade hon, »den andra delen af rummet är barnkammare och sängkammare. Men det är inte så godt att alltid hålla snyggt och ordentligt, när man har små barn att passa.»

»Ja, vi hörde här om dagen att det redan finns två små här, den äldste är väl inte mer än ett år, han.» Fru Björk ruskade ogillande på hufvudet.

Unga fru Björk hade gått fram till lille Ludvig, som stirrade på henne med fingrarna i munnen. Stina tog honom på armen. »Nå, Ludde, hälsa på den snälla fröken, frun vill jag säga. Se, den här han är lik sin far, han, men den lilla

i vaggan, han är hvarken lik far eller mor, han är så vacker, så. Ja, jag kan inte hjälpa att jag säger det själf.» Det var med förlåtlig stolthet hon visade den lilla knubbiga ungen.

»Och hvad han är fin sedan,» det var Elin, som tagit upp den lilla. »Spetsar på allting och sidentäcke! Jo, jag tackar!»

»Känner fröken igen det här blåa sidenet? Jo visst.» Stina slätade ut det med öm varsamhet. »Det var den där framvåden i balklädningen, som fröken fick vinfläckar på, så att vi måste sätta dit en ny. Fröken skänkte mig den gamla våden, till lön för att jag satt uppe på natten och sydde i den nya. Frun skulle inte få veta om de där fläckarna, det var ju första gången klädningen var på, vet jag. Vi hade många små knep för oss på den tiden, må frun tro.»

»Ja, det var på den tiden.»

Elin skrattade litet tvunget. Stina såg att det lyste guld mellan tänderna på henne och att hon vid mungiporna fått ett par rynkor, som missklädde. Men annars såg hon ännu lika ung ut med sitt ljusa, burriga hår och sina vackra ögon.

Stina visade sitt kök, som visserligen var litet, men trefligt och ordentligt. »Jag har just kaffe-pannan på, om jag finge bjuda herrskapet en tår,» bad hon. »Det vore så roligt så. Vill inte frun ta af kappan litet, det skall inte dröja många minuter?»

Fru Björk tvekade och Elin såg ut som om hon ville gå. Men Tyra, som ännu lekte med lille Ludvig, sade gladt:

»Visst vilja vi ha kaffe, om det inte gör Stina för mycket besvär. Kom hit och sätt er, så underhålla vi oss med Ludvig, medan hans mamma är i köket.»

Men Ludvig blef blyg, när Elin ville ta honom. Han sparkade och skrek för att komma loss, Stina måste komma in och tysta honom. Och när hon höll på med honom, började dibarnet också skrika.

»Snälla herrskapet, ursäkta! De bruka aldrig skrika så här annars.» Hon var så förlägen. »Och Ester, som inte är hemma heller, hon är så duktig till att se efter de små.»

»Ja, det är ju sant, det,» sade Elin och såg sig omkring, »det finns ju ett barn till i huset. Ni ligga väl inte alla härinne?»

»Anej, Ester ligger i köket. Hon är så stor att hon går i skolan nu, hon. Och inte gör hon mycket besvär.»

»Nå, det var då tur. Det är i alla fall ett stort ansvar att vara styfmor. Och Stinas man har godt om arbete,» frågade fru Björk, »det är ju många munnar att mätta.»

»Ja, gud ske lof, arbete har aldrig felats. Se, Bengtson är så reel, och så smakar han aldrig en droppe brännvin.»

Stina var röd och varm, där hon slog i kaffet med Ludvig stultande bredvid och hållande henne i kjolen. »Bättre man kunde jag då aldrig ha fått, det får jag säga.»

»Roligt att höra någon, som är belåten.» Elin skrattade; »det är inte så vanligt nu för tiden.»

»Ja, men först ville hon ju inte ha honom,» sade fru Björk, »och sedan skulle det ske i en sådan hast. Otto hade nyss kommit hem och förlofvat sig då, minns jag, allt i huset var upp- och nedvändt och inte hade vi bestämt hvar vi skulle bo på sommaren. Undra på om jag blef en smula förargad, när Stina kom och sade att hon nödvändigt ville gifta sig till midsommar.»

Stina talade med unga fru Björk. »Och det är hela två månader som herrskapet varit gifta nu?»

»Nära tre, kära Stina. Jag skulle hälsa så mycket från min man; kanske Stina vill komma och se hur vi bo?»

»Det vill jag så gärna, om jag får. Att ingenjören hälsade till mig. Han är då alltid så snäll och vänlig!»

»Ja, kom snart till oss också,» sade fru Björk och reste sig för att taga afsked. »Det är väl inte värdt jag frågar om Stina skulle kunna hjälpa oss att sy eller stryka?»

»Nej, jag kan naturligtvis inte gå ifrån den lilla. Och om jag också hade någon, som såge efter barnen, så tycker Bengtson inte om att jag går bort och hjälper till.»

Hon neg och neg, där hon hjälpte dem på med kapporna. »Tack, snälla fru Björk, jag gjorde det så gärna för herrskapets skull, om jag bara kunde. Men, som sagdt, Bengtson tycker inte att det behöfs. Han håller litet på att det är han, som försörjer familjen, se. Å, hvad han skall bli

glad, när han får höra hvem, som varit här! Jag vet inte hur jag skall tacka för det här kära besöket, och aldrig skall jag glömma herrskapets vänlighet mot mig.»

Hon hade tårar i ögonen, då hon följde dem ut i förstugan. »Tack, snälla, rara herrskapet! Jag törs väl inte be om min hälsning till herrarne?»

Det gläntades i dörrarna rundt om i förstugan, grannarna ville se de fina damerna, där de med högt upplyftade kjolar gingo ner för trappan. Ja, nu skulle väl fru Bengtson sätta näsan ännu mer i vädret, menade man, hon var redan förut så stursk af sig. Både fru Auderson och fru Brink erbjödo henne genast att komma in till dem och se hur vagnen körde, men Stina afböjde tillbudet, lillan skrek på mat, sade hon.

När hon satt där med sitt lilla barn vid bröstet, kände hon sig trött som efter ett tungt arbete. Det hade varit ansträngande, det där besöket, fastän hon varit så glad åt det. Ehuru hon längtat så mycket och allt sedan sitt bröllof haft löfte om att Björks skulle komma till henne, tyckte hon nu att det var riktigt skönt att det var öfver. Hon hade blifvit så främmande för dem, och de hade liksom kommit högre öfver henne, sedan hon icke mer var i deras hus.

Hon tänkte på hur hon en gång inbillat sig att hon skulle bli deras jämlike, hon, den tarfliga, obildade portvaksflickan. Så dum och barnslig hon var på den tiden! Hur hade hon kunnat vara så dåraktig att gå och hoppas att en fin ung herre skulle vilja ha henne?

Hon hade ju varit nära att gå i sjön, när han tog en annan. Ja, det var väl inte så mycket för hans skull, det var lika mycket för att hon inte trodde sig kunna stå ut med att vara ensam och öfvergifven.

Var det en tillfällighet att hon mötte Bengtson den där kvällen, när hon gick med alla de mörka tankarna? Hon hade aldrig brytt sig mycket om religionen förr, men den gången kände hon att det fanns En, som vakade öfver henne. Och när Bengtson just den kvällen åter frågade, om hon ville bli hans hustru, då förstod hon att det var Guds vilja att hon skulle ta honom; han och Ester voro ju de enda vänner hon ägde. Hon hade blifvit så glad och tacksam och ifrig att få gifta sig och komma bort ifrån Björks. Nog hade hon fällt sina modiga tårar vid afskedet från dem, men det var mindre af sorg att lämna dem än af fruktan för allt det okända hon gick till mötes.

Men det hade ju gått bra och lyckligt hittills. Snällare man och rarare barn än hennes fanns då inte. Och hvad Ester beträffade, så aldrig visste hon då af att hon hade styfmor, *det* kunde Stina allt berömma sig af. Ja, de voro en liten lycklig familj, lyckligare än många, som gingo i siden och sammet, som åto fina rätter och drucko vin.

Hon tänkte på den tiden, då hon gick och afundades de rika. Det var just mödan värdt. Bara man hade någon att hålla af och någon, som höll af en samt kände att man var till nytta i världen, kunde man vara belåten. Elin såg då inte belåten ut hon, trots sina fina kläder och

all annan lyx hon ägde. Stackars Elin, hon visste nog bäst, att det inte är i rikedomens lyckan sitter.

* * *

Stina kunde inte precis säga när det hade börjat, men hon visste, att sedan Brandt flyttat i samma hus som de, hade Bengtson ingen ro för de där amerikatankarna. Visserligen hade han förut ofta talat om Amerika, om hur utmärkt arbetarne hade det där borta, där de på en vecka kunde förtjäna mer än på en månad här hemma, och om hur fritt och rättvist och jämnliskt allt var inrättadt i det landet. Men vurmat för att resa dit, hade han då inte, förr än han blef bekant med Brandt, och det var nu nära två år, sedan han lärde känna honom.

Det kom som anfall; långa tider kunde han alldeles tåga med det, men när Stina minst anade det och nästan trodde att det var öfver, vaknade åter amerikalusten och han kunde nästan inte tala om annat på flera veckor.

Nu var det just stillestånd igen, Brandt hade haft arbete på landet en tid, och Stina var så glad att hennes man slapp höra om hans bröder och släktingar, hvilka alla fått det storartadt i Amerika, slapp bli plågad med förslag att följa med, när Brandt själf en vacker dag begåfve sig dit ut. Men hon gjorde sig inga förhoppningar, hon visste att det ett, tu, tre kunde vara slut med

friden igen, så att hon skulle åter få börja kämpa med det osynliga spöket. Ty hon kämpade mot mannens amerikavurm med hela sin energi, och så länge hon hade krafter att stå emot med, så länge skulle hon inte gå in på att lämna Sverige.

Ovädret kom förr än hon anat. Endast ett par dagar, sedan de haft sin sista skärmytsling om amerikaresan, kom Bengtson, het och uppretad, hem till middagen.

Han hälsade knappt, han frågade inte efter barnen som han eljest plägade, då de ej voro inne, han slängde sin hatt på bordet och kastade sig våldsamt ner på en stol.

Stina såg genast hur det var fatt med honom, men hon sade ingenting, tyst satte hon tallriken med kål framför honom och räckte honom brödkorgen.

Han slog till brödkorgen, så att bitarna flögo utefter golvet. »Hur många gånger skall jag säga att jag inte kan äta det där stenhårda brödet,» skrek han; »jag har inte lust att bryta af mina tänder på det! Det är då tusan att du inte kan köpa mjukt!»

Så häftig hade Stina aldrig sett mannen förr, hon böjde sig ner och plockade upp bitarna, i det hon helt saktmodigt svarade, »det blir bra dyrt att alltid köpa mjukt bröd. Om du bryter det här i soppan, blir det ju mjukare, det brukar du ju göra ibland.»

»Ja, men nu vill jag inte göra det. Det minsta man kan begära, när man slafvar och arbetar, är ordentlig mat. Men hvad få vi i det

här usla landet för allt vårt släp och träl? Svälta få vi och slita ut oss, så att vi bli gamla i förtid!»

»Nej, vet du,» nu kunde Stina inte tiga längre, »det är då skamligt af dig att säga att du får svälta, du, som alltid haft det så bra. Hade du varit utan arbete, skulle jag ingenting säga, men det är riktigt syndigt att klaga, när det inte går någon nöd på en.»

»Det var då f-n!» Bengtson stampade i golfvet. »Begriper du inte att det kan reta en att jämt och ständigt höra talas om den och den, som rest ut och inte arbetar ett dugg mer än vi här, men ändå förtjänar pengar som gräs. Begriper du inte att man tycker, att hvarenda dag är bortkastad, som man ännu går här hemma och trälår? Och det är ditt fel att vi inte kommit oss i väg. Hade jag bara inte varit en sådan åsna att jag lydt dig, kunde vi ha varit där för länge sedan.»

Stina stod borta vid spiseln, hon svarade inte, hon bara suckade.

Bengtson slevade i sig kålen med väldig fart. Han satt tyst och stirrade framför sig, medan han åt. Men när Stina satte fram pannkaka åt honom, tog han henne plötsligt om lifvet.

»Säg, mor, skulle vi inte besluta oss för att ge oss af ändå? Därute slippa vi äta kål och pannkaka och kunna lefva på fint kött och delikatesser och vin hvarenda dag.» Han såg på henne med en bönfällande blick; en sådan blick hade hon icke fått på mången god dag. Hon

tyckte synd om honom, men ge vika kunde hon inte.

»Bengtson,» sade hon sakta, »du vet att jag gärna gör hvad som helst för din skull, men du må be mig tusen gånger, detta gör jag inte. Du kan ju inte svara för att vi få det bättre där borta. Skulle vi råka i nöd här, hvilket Gud bevara oss från, så ha vi ju ändå dem, som kunna hjälpa oss. Men hvem tror du skulle bry sig om oss därborta bland idel främmande människor?»

Det enda svar hon fick af mannen var ett gapskratt, som aldrig tycktes vilja taga slut. Men så kastade han knifven i bordet och steg upp. »Det är väl ditt herrskap du menar, hva? Brydde de sig om dig, så skulle de väl någon gång låta höra af sig, men vi ha ju inte sett skymten af dem på år och dag!»

»Ja, det är mitt fel,» sade Stina, »de ha ju bedt mig hälsa på, fastän det aldrig blir något af för mig att gå dit. Men jag har verkligen tänkt gå och tala med fru Björk om den här saken.»

Bengtson stod just i begrepp att gå. Vid Stinas sista ord vände han sig likväl tvärt om. »Du skulle bara våga!» skrek han. »Understå dig att springa dit med något skvaller! Tror du inte jag vet hvad sådant där schangtilt folk säger. De tycka alltid att arbetaren skall vara nöjd, hur han än har det, och stå och stampa på samma fläck i hela sitt lif. Det är väl från dem du har dina vackra fraser om förnöjsamhet och tålmod, som du så ofta trakterar mig med nu. Men jag

förbjuder dig att gå dit, du behöfver inte ha något med det där herrskapet att göra!» Han slog igen dörren om sig med en väldig smäll och klampade ner för trappan.

Stina hörde hur han ropade på Brandt därnere. Såå, *han* var hemma igen. Ja, så länge den karlen fanns i huset skulle hon aldrig få någon frid. Han kunde väl ge sig af till Amerika i morgon dag, han som var ogift och hade släktingar därute, i stället för att gå här och vänta och öfvertala andra att följa med. Men se, han var nog rädd att behöfva arbeta mera därborta, för han var lat och bekväm af sig. Han sparade till resan, sade han, men inte såg det ut som om han sparade, så som han lefde och spenderade för jämnan. Det var en ren olycka att Bengtson kommit i lag med honom, ty han var själf inte på långt när så ordentlig längre som första åren de voro gifta.

Det var inga glada tankar Stina hade nu om dagarna, hon gick i en beständig oro för mannen. Brandt hade en sådan egen förmåga att tala och öfvertala, ingen kunde veta hvad han allt kunde locka Bengtson in i. Sist hade han ju narrat honom att spela på lotteri och ville nu ha honom med i en förening, där det hölls tal och bråkades om frihet till långt in på nätterna. Förut hade Bengtson tyckt om att vara med hustru och barn, när han kom från sitt arbete, nu hann han knappt få kvällsmaten i sig, förr än han skulle ner till Brandt. Stina såg nästan aldrig till honom annat än vid måltiderna.

Barnen voro visserligen hennes tröst, men hon kunde inte hjälpa att hon blef vresig och otålig mot dem ibland, när hon gick och var ledsen. Och det var klart att Ester som styfbarn skulle få de värsta skraporna; grannarna började till och med hviska om att Stina var elak emot henne. Ja, grannarna hade nu alltid haft så mycket att säga om henne, och med skadeglädje märkte de, att hon inte längre hade det så gladt och bekymmersfritt som förr.

* * *

Augustisolens brännande strålar föllo rakt in genom fönstret, öppnadt för att om möjligt släppa in liten frisk luft, men den trånga gatan hade ingen svalka att gifva. Grundläggarnas melankoliska sång från nybygget midt emot och kärrornas skramlande på den ojämna stenläggningen blandade sig med surret från symaskinen.

Det lilla rummet på nedre botten var lågt och otrefligt, tapeterna på väggarna voro mögliga af fukt, på dörrar och paneler syntes stora sprickor. Möblerna trängdes om platsen, de voro dammiga och illa medfarna, bordduken hade stora hål, och täcket på sängen var smutsigt.

Det var tyst i rummet, endast symaskinen surrade och surrade, såsom den gjort sedan tidigt på morgonen. I går hade den varit i gång till sent på natten, och likväl såg det ut, tyckte Stina, som om hon aldrig skulle få skjortorna färdiga.

Hon var blek och uttröttad, där hon satt lutad öfver linnesömmen och träcklade och sydde utan att ens ge sig tid att se upp. Hennes ögon voro röda och matta, läpparna torra. Gång på gång lät hon hufvudet sjunka, fötterna upphörde att trampa maskinen, och hennes tunga ögonlock föllo ihop. Men i nästa minut rätade hon förskräckt upp sig och grep efter arbetet med fördubblad ifver.

»Mamma, jag är så hungrig!»

Åter hade hon för ett ögonblick gifvit vika för tröttheten, men väcktes af den klagande rösten och en barnhand, som otåligt ryckte henne i kjolen.

Hon drog sin lille gosse häftigt intill sig, och tårarna i hans ögon veko för ett gladt leende, då hon kysste honom. Men så upprepade han helt allvarsamt:

»Jag är så hungrig!»

»Ja, jag hör!» Hon suckade, såg på klockan, steg upp och gick ut i köket.

»Ester, du,» sade hon till den lilla flickan, som vid tvättbaljan förgäfves stretade med smutsiga barnkläder, hvilka icke tycktes kunna bli rena. »Spring ner på magasinet efter ett par franska bröd! Säg att jag skall betala både dem och mjölken i kväll!»

Flickan såg upp med en förskräckt blick.

»De vilja inte ge mig något på kredit, jag fick be så mycket i morse, de sade att det var sista gången, och jag törs inte gå dit mera.»

»Hvad är det för prat! Säg att jag får betaldt för mitt arbete i kväll, jag trodde så säkert att det skulle bli färdigt på förmiddagen, så att vi

skulle få oss en ordentlig middag, men det är flera timmars göra på skjortorna än. Litet mjölk finns det ju kvar i alla fall.»

Ester såg skamsen ut. »Jag . . . jag drack ur den,» stammade hon.

»Du?» Stina grep henne hårdt i armen och ruskade henne. »Den skulle ju gossarne ha! Hur kunde du, stora flickan, bära dig åt så, när du visste att de ingenting fått sedan i morse?»

»Jag hade inte fått just något sedan i går middag, och jag var så förskräckligt hungrig. Jag kunde inte låta bli, och jag tordes inte be om lof.» Hon snyftade.

Stina svarade inte, hon gick till spisel, stoppade in några vedpinnar och blåste på glöden. Så tittade hon i kaffepannan och slog litet vatten på sumpen. »Litet kaffe ha vi ändå, jag skall värma det, ifall pappa kommer hem. Kanske han fått något arbete i dag, eftersom han är så länge ute.»

Åter gick hon in och satte sig vid symaskinen. Ester hade tagit Ludvig med sig, de gingo långsamt nedför gatan, svängande en tom korg emellan sig. Stina såg efter dem med en suck. Skulle det verkligen gå så långt att de inte hade mat för dagen? I flera veckor hade de nu lefvat uteslutande på det lilla hon kunde förtjäna på linnesömmen. Bengtson hade ej haft arbete sedan i julas. Det var så dåliga tider, det byggdes mycket litet, och de, som byggde betalade så godt som ingenting. När Bengtson ej velat taga arbete för underpris, så hade han blifvit utan. Men då

hade han ännu haft besparingar, som de lefvat på en tid. Hade han sedan ej förkyllt sig på våren och fått lunginflammation, så hade det väl aldrig kunnat bli så dåligt för dem. Men besparingarna togo slut, medan han låg på sjukhuset, och när Stina inte kunde betala hyran, måste hon flytta. Det var en svår tid, det gick inte med mindre än att hon pantsatte nysilfverskedarna för att kunna betala det första kvartalet på det nya stället, ty det hon förtjänade med att sy måste de ju lefva af. Dessutom hade ängslan för mannen tagit på hennes krafter, så att hon själf blifvit sjuk. Det var riktigt väl att det blef sommar och inte vinter sedan, ty Bengtson hade ju inte lyckats få något ordentligt arbete igen. Nu gick han ut hvar morgon för att skaffa sig någon förtjänst. Ibland lyckades han få ihop ett par kronor, men ofta kom han hem vid middagsdags trött och hungrig och modlös. Det var nästan värre att se honom sådan än höra honom gräla och bråka. Om Amerika talade han sällan, om inte för att säga att om de rest dit, när de haft råd till det, skulle de ha sluppit svälta nu. Hittills hade det då alltid funnits någonting att äta i huset, tänkte Stina, men i dag var det tomt. Hon såg sig omkring. Hemmet var ju redan förut otrefligt, i dag hade hon icke haft tid att städa en gång, och skulle nu deras tillhörigheter vandra till pantlånaren, hur skulle det då bli?

Hon tänkte på Björks, hon hade tänkt på dem många gånger förut, när det varit bekymmersamt, men mannen hade alltid förbjudit henne att

gå till dem. De skulle icke tigga, hade han sagt. Men skulle det vara tiggeri att fråga, om grosshandlaren visste någon plats för hennes man. Ja, hon var rädd att det skulle se ut som tiggeri ändå. Och det skulle bli så svårt att komma till dem nu, när hon inte varit hos dem i de goda dagarna.

Hon grubblade och grubblade, men såg ingen annan utväg än pantlånaren. Bäst som det var, fick hon se sin man komma framåt gatan med en annan karl. Han såg helt upplifvad ut, pratade och gestikulerade. När de kommo närmare, såg hon att den andre var Brandt. Ja, då var det inte svårt att gissa hvad de talade om. Brandt skulle ju resa om två veckor, nu äntligen hade han bestämt sig. Amerika, ja! Nu var det för sent att tänka på den saken, när de inga respengar hade längre.

Brandt kom in med Bengtson. Han gick fram till Stina och hälsade.

»Nu är det afgjort,» sade han, medan Bengtson tyst slog sig ner på en stol, »han har beslutat sig för att följa med mig.»

»Afgjort?» Stina stirrade frågande på sin man. »Hvad menar han?»

»Som du hör.» Bengtson bemödade sig tydligt att vara obesvärad. »Det är inte värdt att du gör så stora ögon, för det hjälper inte. Det tjänar ingenting till att stanna här längre, till vintern blir det bara ännu värre. Och när *du* inte vill följa med, så far jag väl ensam.»

Och lämnar mig och barnen? Det *kan* du inte mena!» Stina satt som tillintetgjord, den lösningen på gåtan hade hon inte tänkt sig.

Men Bengtson brusade upp. »Kan jag inte? Jag skall visa att jag kan. Längre nog har jag låtit dig råda, men jag är ändå herre här i huset, och när jag säger att jag skall resa, så skall jag!»

Stina sjönk ihop, som om han slagit henne. Hon kände sig maktlös, alldeles ur stånd att tänka.

»Hvad vill du jag skall göra?» fortfor han. »Brandts bror har skrivit att han skaffar arbete både åt honom och mig och flera andra snickare. Vi få det mycket bättre än vi någonsin haft det i det här usla landet, det vore ett förb-dt vanvett att inte resa!»

Stina hörde på med en slö blick, medan de båda männen för henne beskrefvo Amerikas härigheter. Men plötsligt vände hon sig till Bengtson. »Har du respengar då?» frågade hon.

Han undvek hennes blick, när han svarade. »Vi få naturligtvis sälja en del af möblerna, min klocka är nog också värd något, och så . . .»

»Hvad menar du?»

»Barnen ha ju sparbanksböcker, vet jag.»

»Och dem tror du, du skall få ta? Nej, pass vackert! Skall någon resa på de pengarna, så blir det barnen själfva, för reser du, så följa vi allesammans med. Jag har lofvat att följa dig i nöd och lust, och så länge det beror på mig, skall inte det löftet brytas!» Här brast Stina i gråt.

Brandt passade på att gå sin väg. Han ville ha Bengtson med sig, men denne satt villrådig kvar och trummade på bordet.

»Om jag visste hur det skulle kunna gå för sig,» började han, så snart kamraten var säkert utom hörhåll. »Det är allt skillnad på en och fem. Om vi också sälja hvarenda smul och ta ut allt på sparbanksböckerna, räcker det inte ändå.»

Stina hade torkat sina tårar och gått fram till honom. »Jag säger dig att vi skola med, om jag också skall gå och tigga ihop pengarna,» sade hon beslutsamt. »Och tigga det lära vi väl få endera dagen ändå,» kom det bittert, »ty här finns hvarken ett öre eller en matbit i huset längre.»

»Finns det inte?» han gräfdde i fickorna och fick fram både silfver- och kopparmynt. »Här har du, så det räcker för både i dag och i morgon. Jag har arbetat som en slaf vid hamnen i flera timmar. Så nu kan du sluta upp med att pipa och låta oss få något till lifs!»

Det blef intet mera tal om Amerika den dagen, och inte de närmast följande dagarna heller. Bengtson arbetade vid hamnen, och Stina hade brådt med sin sömnad, så att de hade råd att äta sig mätta. Det såg ut som om de nöjde sig därmed för det närvarande. Men bådas tankar voro uteslutande upptagna af den stora frågan hur de skulle kunna skaffa respengar; såväl om dagen

vid arbetet och under nattens timmar, när sömnen flydde för de oroliga tankarna, grubblade de båda därpå.

* * *

Grosshandlar Björk satt på sitt kontor. Som vanligt tillbringade han sommaren ensam i staden, under det hans fru och dotter vistades vid en badort.

Fru Björk hade fortfarande reumatism, och Elin hade klena nerver; det var en afgjord sak, att de måste sköta sig hvarje sommar. Grosshandlaren kunde inte begripa att de aldrig blefvo bra, när de varit både vid västkusten, i Norge och i utlandet. SjälF hade han aldrig varit sjuk, och att det kunde vara något nöje att resa till olika ställen för hvar år och ständigt vara tvungen att göra bekantskap med nya människor, det kunde han inte fatta. Att föra ett regelbundet lif, sitta på kontoret om förmiddagarna och på Hasselbacken om eftermiddagarna, det mådde han bäst af, och det gjorde han också, så lång sommaren var.

Om vintrarna förde han också ett stillsamt lif; utom en middag då och då afslog han alla bjudningar. Men vid tillställningar hemma var han en ytterst artig och förekommande värd. Han tyckte om att ha namn om sig att gifva eleganta fester, och mycket besvär hade han aldrig af dem, ty Elin förstod sig ju så utmärkt på att arrangera.

Grosshandlaren kunde inte tycka att det var så rysligt tråkigt, som hans fru påstod, att Elin inte blifvit gift. Det var rätt trefligt att ha henne hemma, bara hon inte var fnurrig och hängig och jämrade sig öfver att hon hade tråkigt och att hon inte hade någonting att göra.

Dumma griller, som ungdomen hade nu för tiden, menade grosshandlaren. Kunde hon inte vara nöjd med att hålla sina föräldrar sällskap? Snart skulle hon väl börja inbilla sig att hon behöfde ett »lifsmål», såsom de där emanciperade damerna med kontorsplatser och studentbetyg och doktorsdiplom och alla möjliga påhitt för att konkurrera med männen, uttryckte sig.

Som om någon flicka kunde ha det bättre än Elin, det hade nu grosshandlaren sagt henne så många gånger. Allt hvad hon kunde begära och mera till hade hon ju, och ändå var hon så missnöjd och blaserad jämt. Förr hade hon åtminstone varit road af musik, men nu spelade hon nästan aldrig mer. Hon hade, gudbevars, kommit underfund med att hon inte hade annat än en mycket vanlig talang, och då var det inte roligt längre. Alla kunde ju inte vara storheter; grosshandlaren hade låtit henne veta att det var mycket orätt af henne att aldeles lägga ner piano-spelningen, så mycket som hon kostats på i dyra lektioner alla dessa år.

Det enda Elin numera tycktes vara riktigt intresserad af var att kläda sig elegant. Det var allt små näpna summor hon gaf ut för sin toilett, men det lilla nöjet hade hon ju råd att bestå sig,

så länge hennes far lefde åtminstone. Sedan finge hon väl nöja sig med litet mindre, ifall hon inte finge en rik man, och det vore ju inte omöjligt ännu, bra som hon såg ut. En fattig skulle Elin aldrig taga, så mycket visste grosshandlaren. Tänk om hon skulle få den där tyske baronen, som ju gjorde henne sin kur därnere i Schweiz!

Grosshandlaren tog fram sin hustrus senaste bref och genomögnade det. »Ja, ja, mamma tycks ha stora förhoppningar,» mumlade han för sig själf, »men jag känner till det där, det har hon hvarenda sommar, och så blir det ingenting annat än kurtis.»

Det knackade på dörren. »Stig in!» ropade han, i den tro att det var bokhållaren, men i stället var det ett fruntimmer.

Grosshandlaren plirade genom glasögonen på den besökande, ty persiennerna voro nerdragna, och det var litet skumt därinne.

Hon stannade innanför dörren. Då han bad henne stiga på, neg hon gång på gång, under det hon närmade sig.

»Törs jag fråga om grosshandlarn känner igen mig?» Hon stod nu ända framme vid skrifbordet.

»Ja, är det inte, är det inte... Ja, men det är ju Stina. Fru, fru...»

»Bengtson,» fyllde hon i. »Tänk, att grosshandlaren minns mig ännu!»

»Men hvad har hon gjort med sig, människa? Hon är inte alls lik sig som när hon var hos oss!» Grosshandlar Björk skakade beklagande på hufvudet,

men fick endast ett sorgset leende till svar på sin fråga.

Han förstod strax att det inte var bara för att fråga allt detta om frun och fröken och unga herrskapet Björks, som hon kommit, ehuru det dröjde en god stund, innan hon tordes fram med sitt egentliga ärende.

Men slutligen kom det. Hon var så ledsen att besvära grosshandlaren, sade hon, men hon hade sökt frun och hört att hon var bortrest, och som det var en sak som omöjligt kunde skjutas upp, så . . .

Hon hade mycket svårt att komma till ämnet, men efter hand berättade hon allt om mannens sjukdom, hur han varit utan arbete samt länge vurmat för att resa till Amerika. Ingen annan i världen hade hon att vända sig till, och om grosshandlaren nekade att låna dem den lilla summa de behöfde för att kunna ge sig af, skulle hennes man öfvergifva henne, och hon skulle stå där ensam med barnen. Grosshandlaren finge inte bli ond på henne, hon hade tvekat i det längsta att anlita sitt kära herrskaps godhet, men hon hoppades så säkert att om några år kunna betala igen pengarna med ränta. I Amerika ginge det ju så fort att förtjäna, sades det, hennes man var skicklig och stark, och själf skulle hon arbeta så mycket hon kunde.

Grosshandlar Björk hörde på med en tankspridd min. Han funderade hela tiden öfver att denna bleka, aftärda kvinna kunde vara samma Stina, som sett så pigg och treflig ut, då hon varit

i hans hus. Hon var visst jämnårig med hans egen dotter, om han mindes rätt, men hon såg åtminstone tio år äldre ut. Han blef rörd, när han såg på henne, han var visserligen van att taga emot hjälpsökande af alla slag och äfven att afvisa dem, men i dag var han ovanligt vekt stämd, han hade just längtat en smula efter de sina, och Stina väckte så många gamla minnen.

Just för att han var rörd, fick han på sig en mycket eftertänksam min. Det var hans princip att aldrig låna ut något, sade han först, då gifve han hellre, och han var en absolut motståndare till emigrationen; Sverige blefve ju alldeles utfattigt på arbetare genom den. Han hjälpte aldrig någon att emigrera, men han finge väl göra ett undantag för Stina — hm, fru Bengtson skulle han väl säga, — för inte skulle väl mannen få resa ifrån henne, det vore synd.

Han sade inte, hvad han tänkte, att om hon vändt sig till hans fru, skulle hon troligtvis blifvit afvisad med en tia eller så, utan han gaf henne den begärda summan. Inte heller sade han att han var öfvertygad om att han aldrig skulle få de pengarna tillbaka, han bara försäkrade att med återbetalningen bråskade det inte; några tack-sägelser skulle han inte ha, det var ju ett lån, och så lät han henne gå så fort som möjligt.

Men då hon under nigningar och tårar lämnat honom, strök han sig ändå ett tag öfver ögonen. Det var svårt att sätta sig in i att det verkligen var Stina — lilla svartögda Port-Stina, som brukade leka med hans egna barn — som

varit hos honom. Han hade aldrig hört af henne sedan hon gifte sig, men mindes dunkelt att hans fruntimmer försäkrat att hon skulle ha fått det utmärkt bra då. Ja, hade hon inte gift sig, så kunde hon ju ha varit kvar på platsen än och sluppit alla bekymmer.

I alla fall var han glad att han gifvit henne pengarna, annars hade han väl fått henne och barnen på halsen, ifall mannen gett sig af, ty hon såg inte ut att orka försörja sig och dem, det gjorde hon minsann inte.

Grosshandlar Björk gnuggade händerna af belåtenhet, det var då riktigt bra att han kommit att tänka på *det*. *Det* skulle han skriva till sin hustru, han skulle skriva med detsamma för att inte glömma det. Ty gumman skulle nog tycka att han varit för generös mot Stina. Och så skulle hon väl tala om hans godtrogenhet som vanligt, när han hjälpt någon fattig stackare, utan att rådgöra med henne. Se, *hon* vädrade ju lögn och bedrägeri öfverallt. Men hvem skulle man tro, och hvem borde man hjälpa, om inte den, som varit i ens eget hus? Stackars människa, han hade så många hälsningar från henne att framföra, han kunde allt ha tagit reda på litet mer om henne, men det var så förbaskadt sorgligt att höra om nöd och elände. Hon reste ju nu i alla fall, så att man var af med henne för framtiden.

Grosshandlar Björk skref genast till sin hustru och blef mycket nöjd med sitt bref. Men det var sant, det! Han skulle ju skicka pengar igen,

mindes han. Ja, de voro dyra, de där utländska badorterna.

Han tänkte inte på hur länge en fattig familj kunnat lefva på den summa han sände sin fru, men han tänkte på att han själf som belöning för sin stora frikostighet verkligen förtjänade en extra god middag. Och han kände sig också en smula medtagen efter förmiddagens mödor och kunde inte riktigt få Stina ur sitt hufvud.

Men efter middagen på Hasselbacken och toddyglaset och besöket på Cirkus hade han glömt såväl henne och hennes bekymmer som sin egen välgörenhet och sin hustrus tankar om den.

Det stora Björkska huset hade undergått en fullständig reparation. Yttersidan hade blifvit oljemålad, trappuppgången dekorerad i ljusa färger, och våningarna hade blifvit både elegantare och mera bekvämt inredda. Till och med portvaktens lilla lägenhet hade blifvit reparerad, det mörka köket var utvidgadt, och »rummet» hade fått nya tapeter på väggarna.

Det var ny portvakterska också, en liten mager, medelålders kvinna, hvars bleka ansikte bar tydliga spår af genomgångna lidanden, ehuru man nu icke såg stort mer af det än ett par svarta ögon, som tittade fram under den tjocka yllehalsduk hon bundit om hufvudet, där hon gick och städade i portgången i den kalla vintermorgonen.

Hon gned och torkade den höga panelen, som det alltid fastnade så mycket dam på, det var allt ett styft arbete hon hade för att ständigt hålla snyggt och fint, så mycket folk som kom och gick där i huset. Förr, när det inte funnits panel, hade det kanske varit lättare, tänkte hon, men då

hade det ju varit trappsurningen också. Den skulle hon aldrig ha orkat med nu, och hon fick också hjälp till den en gång i veckan. Ingeniör Björk, som efter faderns död var värd i huset, hade varit så snäll och lofvat henne det, då hon tagit platsen. Han ville inte att hon skulle öfveranstränga sig, hade han sagt, och han hade varit så glad att portvaktsplatsen just var ledig, så att hon kunde få den, då hon kom resande från Amerika, och inte hade någon annan än honom att vända sig till.

Ja, hon hade allt dammat här i porten många gånger i sitt lif, tänkte hon, när hon skakade sin trasa ute på gatan. Och underligt var det, att hon efter så många år skulle komma tillbaka till det kära gamla huset igen. Ännu efter flera månader måste hon ibland riktigt tänka efter för att få klart för sig att det inte var en dröm, utan verklighet. Det föreföll henne, som om hon nödvändigt måste vara en liten flicka igen, och som om gamla moster måste finnas där för att gräla på henne. Gamla moster, ja! Hon hade nog inte menat så illa, fastän hon varit litet svår ibland; när man blef äldre, lärde man sig att se saker och ting från en annan sida.

Stina väcktes ur sina tankar af några smågossar, som kommo springande ner för trapporna och rusade rakt på henne.

»Pappa hade lofvat komma ned på gården i eftermiddag,» berättade de om hvarandra, »och hjälpa dem bygga en snöfästning. I kväll, när det blef mörkt, skulle den lysas upp, det skulle bli så

grant och stilig. »Så att snön får inte köras bort från gården i dag! Kom ihåg det,» bådo de, »pappa sade, att den skulle få ligga kvar.»

»Det är allt en bra snäll pappa ni ha,» portvakterskan tycktes vara god vän med de små gossarna, ty hon klappade dem allesammans och strök håret ur den minstes panna. »Lille Nils är så lik sin pappa, när han var barn och själf lekte på gården.»

Hon stod ett ögonblick och såg efter dem, då de stojande rusade af till skolan. Så suckade hon och gick in till sig.

Öfver soffan därinne hängde några fotografier i röda plyschramar. En af dem föreställde en hel familj, far och mor och två små gossar i sjömansblusar, hon stod och såg på dem, tills hon fick tårar i ögonen. Så ringde det åter på porten.

Det var gamla fru Björks kokerska, som varit ute och handlat, hon satte ner korgen ett tag i porten och pustade, samt gjorde tecken åt portvakterskan att hon skulle öppna luckan.

»God morgon, fru Bengtson,» hälsade hon, »hur står det till?»

»Jo tack.» Fru Bengtson visste så väl hvad jungfrun ville. Det var nog om Amerika, som hon skulle fråga igen, hon funderade ju på att resa dit till våren.

Fru Bengtson sade hvad hon sagt så många gånger förut; hon ville hvarken råda till eller från. Tjänstflickorna hade nog bra betaldt i Amerika, i synnerhet de svenska, som dugde till något, men nog fingo de arbeta alltid. Krafter borde man ha.

Herre Gud, såsom hon fick släpa på sin plats som strykerska, sedan hennes man var död! Det var annat att stryka där än hemma i Sverige, där man först manglade kläderna. Hon hade nästan förstört sig på det, men så hade hon också tjänat ihop pengar till hemresan åt sig. Det var det, att hon längtat så förfärligt hem till Sverige igen, som gifvit henne krafter att stå ut. Ty hon kunde inte trifvas med att lefva ensam i Amerika, sedan hon blifvit änka och hennes gosse gått till sjös. Hon hade haft två gossar, men den yngste hade dött, då de varit därute ett par år, och styfdottern var gift och hade sitt eget. Tråkigt var det att de aldrig kunnat spara något, men de hade velat göra rätt för sig först, Bengtson hade också betalat grosshandlar Björk hvartenda öre denne lånat dem, då de reste. Och sedan hade de måst hjälpa Esters man, då det gått illa med hans handel. Det var strax innan Bengtson dog, så det var ju inte underligt att han ingenting lämnade efter sig. Hvem kunde tro annat än att han skulle få lefva i många år och hinna spara litet för sin och hustruns ålderdom. Och så fick han slag så där hastigt i sin bästa ålder, när han var som allra friskast och lifskraftigast.

Fru Bengtson torkade sig i ögonen, där hon stod med hufvudet ut genom luckan och talade.

Jungfrun, som stod utanför och hörde på, försökte se beklagande ut, fastän hon egentligen velat tala om andra saker. Den där historien hade hon hört flere gånger förut.

»Det var ju sorgligt, mycket sorgligt,» upprepade hon, »men säg mig . . .» I detsamma ringde det på porten, och hon fick brådt med att lyfta undan sin korg. »Jesses, fru Bengtson, jag står ju och glömmmer mig,» utbrast hon. »Det är vår frökens födelsedag, och vi skola ha kalas i kväll, och jag måste skynda mig upp!»

Fru Bengtson sade adjö och stängde luckan. Hon tyckte inte så illa om att få sig en pratstund emellanåt, hon satt ju ensam i sin port hela dagarna.

Hon hade allt skäl att vara nöjd och belåten, förstås, och hon ville visst inte beklaga sig, ty platsen var ju bra, och så länge hon kunde sköta den, finge hon behålla den, det visste hon.

Men hon rådde inte för att hon blef litet tungsint emellanåt, hon hade alltid haft svårt att finna sig i att vara ensam. Ibland, när brefven från Ludvig och Ester dröjde ovanligt länge, kunde hon känna sig olycklig och öfvergifven, men det skulle nog bli bättre med tiden. Herrskapen voro ju alla så snälla, både gamla fru Björk och fröken och ingeniörns och alla hyresgästerna.

Gamla fru Björk bodde i den mindre våningen, hon hade flyttat dit, då hennes man dött, och låtit ingeniörn eller herr Otto, som det gick mycket bättre att säga, få den stora åt gatan.

Hvad det var underligt att gå dit upp! Våningen var så förändrad, att man rakt inte kunde tro att det var densamma, som grosshandlare Björks bott i så många år. De hade ju så många salonger,

den ena grannare än den andra, mindes Stina, men herr Otto hade de bästa rummen åt sina barn.

Nu var det annat lif däruppe, än när hon och fröken Elin voro små, de fingo leka endast i barnkammaren, men nu lektes det och stojades i hela våningen. Fröken Elin brukade säga, att hennes brors barn vore de bråkigaste småttingar hon sett. Ja, nog vore de litet vilda, förstås, men så friska och duktiga. Fröken Elin förstod sig just inte på barn, hon hade inte tålmod med dem. Och tålmod, det hade hon aldrig haft för mycket af, inte förr i världen åtminstone, men nu, när hon var äldre . . . Fru Bengtson afbröt sig midt i sitt resonnemang, hon kom med ens ihåg att det var fröken Elins födelsedag. Hon måste laga att skomakarns flicka finge komma och passa porten en stund på eftermiddagen, så att hon själf kunde gå dit upp och gratulera.

* * *

Fröken Elin Björk hade blifvit mycket firad på sin födelsedag. Allt sedan hennes barndom hade det varit vanligt att släktingar och vänner uppvaktade henne på den dagen, och hon hade haft en mängd visiter, fått blommor och presenter samt blifvit lyckönskad, kysst och klappad i oändlighet.

Nu stod hon i peignoir framför spegeln i sitt rum och skulle göra tolett till aftonens fest. Hon hade bedt sin mor så mycket att få slippa ha

främmande, men den gamla hade varit obeveklig. De brukade ju alltid ha bjudning på den dagen, hvarför skulle de då inte ha det i år, när Elin fyllde fyrtio år? Elin hade invändt att hon blef för gammal att firas, men det hade modern icke velat gå in på, fyrtio år var väl ingen ålder hade hon sagt.

Nej, fyrtio år var kanske inte så mycket, när man tänkte efter, femtio, sextio och sjuttio, hu då, så många år hon kunde ha kvar att lefva. Det knackade på dörren, men hon svarade inte strax, hon hade plötsligt upptäckt några små svarta prickar på sin annars fylliga och hvita hals. Männ' tro det var ålderdomstecken?

Hon fick inte tid att reflektera däröfver, ty det knackade åter. Halft förargad öfver att bli störd, drog hon peignoiren om sig och gick och öppnade.

»Ursäkta, snälla fröken, jag ville så gärna gratulera,» det var portvakterskan, som stod där och neg. »Jag skall inte hindra, bara fråga om fröken skulle vilja hålla till godo med en liten anspråkslös blomma.»

»Tack, tack, men kom in för all del! Det var snällt af Stina att komma ihåg mig, det hade jag inte väntat. Sitt nu ner, medan jag klär mig; vi äro ju så gamla bekanta, jag bryr mig inte om att genera mig.» Elin gick fram och tillbaka, tog fram klädning, skor och underkjolar och pratade under tiden.

»Ja, se jag kunde inte komma ifrån porten tidigare,» ursäktade Stina sig, »och jag ville nöd-

vändigt gå hit upp. Det är så många år sedan jag fick gratulera fröken Elin på någon födelsedag.»

Fröken Elin satt just framför toalettbordet och drog nålarna ur håret. »Ja, jag är just inte någon ungdom längre nu,» sade hon. »Se bara, så grått mitt hår har blifvit!» Hon visade vid hvardera tinningen en grå strimma, hvilken dock omsorgsfullt doldes af det öfriga burriga håret.

»Men hur kan det komma sig?» Stina slog ihop händerna af förvåning. »Och jag, som icke har ett grått strå! Nu ser man då att det inte är bekymren, som göra det.»

»Ja, vi äro visst jämnåriga.» Elin hade lagt kammen ifrån sig och betraktade ännu med en tankspridd min den gråa strimman i sitt hår.

Stina stod kvar bredvid henne. »Om jag tordes,» stammade hon, »om jag finge hjälpa fröken att kamma sig! Säg, får jag det, som i forna da'r,» bad hon.

Fröken Elin såg en smula tvokande ut. »Ja, jag vet inte.» Men så gaf hon efter för den andras bedjande blick. »Nå ja, hvarför inte, om Stina kan sätta upp det ordentligt, så. För nu består jag mig inte med kammarjungfru längre, utan gör det alltid själf.»

Under andaktsfull tystnad skred Stina till verket. Hennes kinder glödde af ifver, och hennes händer darrade litet först, men det gick bra. Hon hade kvar något af de gamla vana tagen från fordom, det kände hon själf.

På ett par minuter hade hon satt upp Elin's hår såsom denna brukat ha det, då hon var ung, i en tjock knut öfver hjässan.

»Se, nu är fröken precis lik sig som förr,» hon gick på ett par stegs afstånd och betraktade sitt verk. »Jag minns så väl, när fröken skulle på baler, så noga det var. Jag kunde få ta ner håret flera gånger om, innan fröken blef nöjd.»

»Men nu är det inte värdt att vara så noga,» Elin betraktade, synbart tillfredsställd, sitt hufvud i nackspeglern, »när man är gammal och ful, och ingen bryr sig om en längre.»

»Så fröken kan prata! Fröken ser ju ännu så ung och bra ut! Ingen människa skulle då kunna gissa att fröken blir fyratio år i dag. Nej, se då på mig, som ser så gammal och utsliten ut! Folk tror alltid att jag är minst femtio.»

Men Elin såg inte på Stina; medan hon knäppte klädningslifvet, mönstrade hon sig själf från topp till tå i speglern.

Visst såg hon ung ut i alla fall. Hon hade blifvit bra korpulent på de sista åren, men hon var smal om lifvet, ehuru hon var försvarligt bred öfver höfterna. Hennes armar voro ganska bastanta, där de syntes genom de halflånga spetsärmarne, men hvita och mjuka, och händerna voro vackrare nu än förr, då de voro så magra att benen och ådrorna syntes genom huden.

Egentligen missklädde det henne ej att ha blifvit fet, isynnerhet när hon var kammad på detta sätt. Hon gick närmare speglern och betraktade

sitt ansikte med en kritisk blick, under det hon fäste broschén.

Ja, rynkorna kring munnen syntes mindre på sista tiden, groparna i kinderna funnos kvar, och ögonen . . . hon log ofrivilligt mot sin bild i spegeln, hon visste nog att de ännu kunde stråla med samma ungdomliga glans, om det var någon, som hon riktigt brydde sig om att behaga.

Stina stod bredvid och beundrade henne.

»Fröken ser nästan lika ung ut som för tjugo år sedan,» försäkrade hon, »men då skall fröken också se så här glad ut.»

Elin vände sig tvärt från spegeln, och en mörk sky for öfver hennes ansikte. »Såå, skall jag det . . .» Hon suckade, hon visste så väl med sig hur gammal och förbi hon kunde se ut, när hon var nervös, ledsen eller uttråkad. Och det blef hon allt som oftast af att höra modern kälta om samma saker, som hon jämt gjorde nu, och af att gå där och nöta bort år efter år i samma tråkiga enahanda.

»Och fröken har väl ingenting att vara ledsen öfver,» fortfor Stina att prata, »fröken skulle bara ha haft så mycket sorg och bekymmer som jag!»

»Ja, hvar och en tror alltid att *han* har det värst!» Det lät så skarpt, att Stina ofrivilligt drog sig ett steg bakåt.

Elin såg på Stina, som stod och svepte sjalen om sig, liten och mager och böjd med sitt tärda, bleka ansikte och sina grofva arbetshänder. Och så såg hon åter på sin egen bild i spegeln. Hon hade ju hela sitt lif njutit rikedomens lyx och bekvämligheter, hon hade haft nöjen och förströelser

mer än hon velat, hon hade svärmat och drömt kanske mer än de flesta, och ändå hade det varit så tomt och ledsamt och innehållslöst alltsammans. Stina hade då *lefvat* åtminstone!

»Ja, hvar och en tror att *han* har det värst!»
Hon upprepade orden med ett bittert litet skratt och släckte ljusen på toilettbordet.

Den fattiga portvakterskan förstod att hon borde gå nu. Det gjorde henne så innerligt ondt om fröken Elin, den rika flickan, som hon alltid afundats, så långt tillbaka hon kunde minnas. Tänk, att i hela sitt lif ha haft all världens goda, och ändå klaga!

Långsamt gick Stina utför trapporna. Hvar och en hade nog fått sitt här i världen, tänkte hon, och den ena kunde kanske ha det lika så tungt som den andra ibland, fast det inte såg så ut.

Från gården hördes jublande barnröster och hurrarop. Snöfästningen var färdig, en röd bengalisk eld upplyste den, just när Stina kom ner. I det granna ljusskenet såg hon en högrest man, som midt i barnskaran svängde sin hatt upp mot fönstret, hvarifrån modern och den minsta viftade och vinkade.

Stina kom plötsligt att tänka på hvad hon en gång i sin ungdom gått och hoppats på för egen del. Hade hon fått sitt lif sådant, som hon då drömt sig det, så . . .

Ljuset slocknade, det blef mörkt på gården, och barnen bestormade fadern med böner om en ny bengalisk eld. Han kom dit fram, där Stina stod, för att tända den.

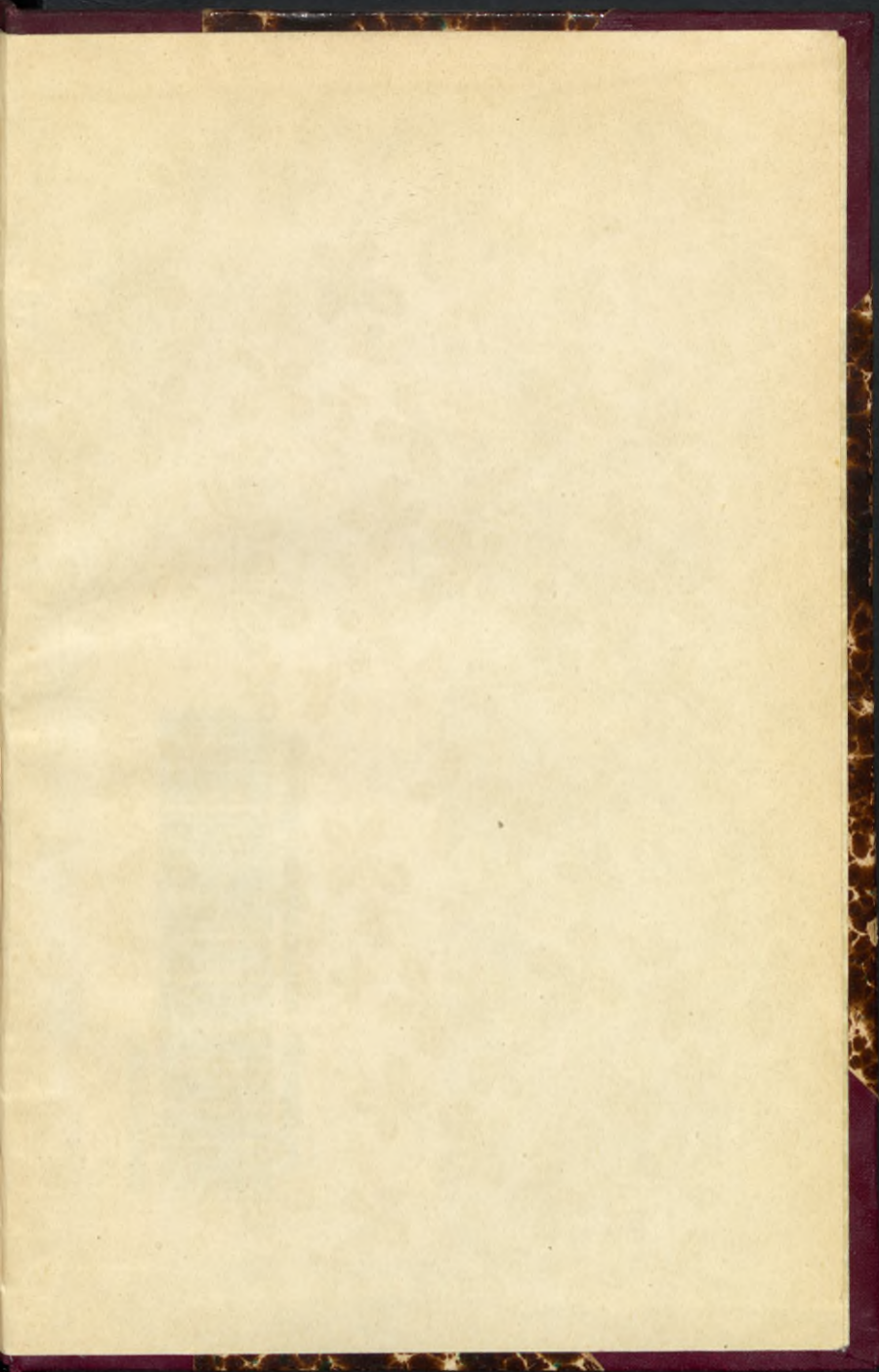
»Hvem är det? Jaså, fru Bengtson, Stina, Port-Stina,» sade han muntert, och klappade henne på axeln i förbifarten.

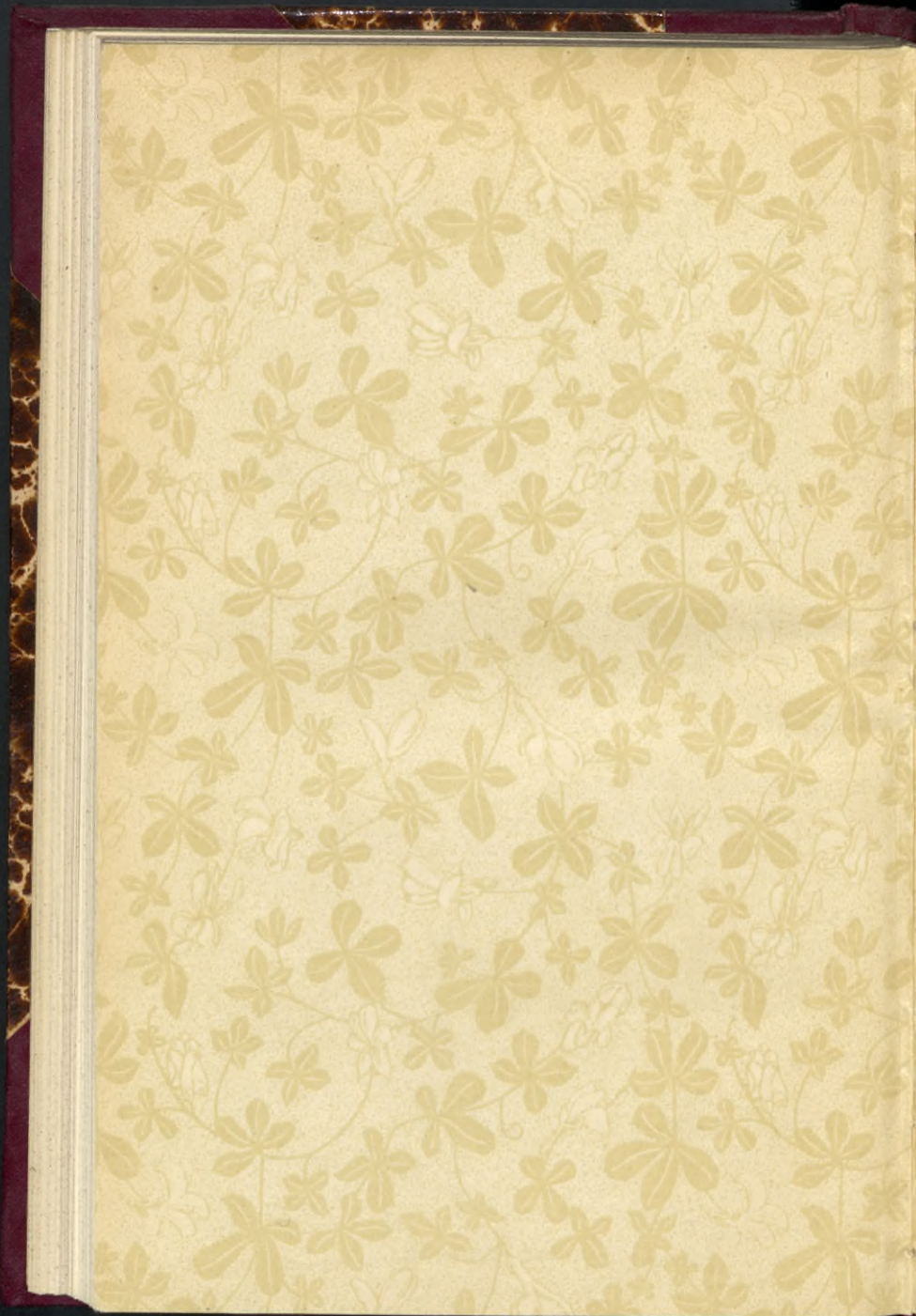
Port-Stina! Det namnet hade de börjat gifva henne igen. Hon visste att de bara skämtade, att de inte menade något illa med det, minst herr Otto själf, som ju alltid var snäll och vänlig. Men ändå skar det henne så underligt i öronen, då lille Nils, just när den nya bengaliska elden flammade upp, ropade med sin gälla röst, så att det genljöd öfver hela gården:

»Där står Port-Stina!»

6000227033

Göteborgs universitetsbibliotek

